HAZRET-İ ALİ DİVANI

(Konu İçeriğine Göre
Uyarlanmış Hali)

Hazırlayan
İhramcızâde
Hacı İsmail Hakkı
ALTUNTAŞ

İSBN:
ismailhakkialtuntas@gmail.com
http://ismailhakkialtuntas.com

Dizgi: **H.İsmail Hakkı Altuntaş**
Kapak:
Baskı - cilt :

15.11.2012

İÇİNDEKİLER

بِسْــمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمدلله رب العالمين

والصلاة والسلام على رسولنا محمد

وعلى اله وصحبه وسلم اجمعين

HAZRET-İ ALİ kerremallâhü vechenin DİVANI ÜZERİNE

Bu çalışma; hayatı boyunca Hazret-i Ali kerremallâhü veche tarafından söylenmiş manzum sözlerin (şiirlerin) Şerif Murtaza denmekle ünlü Ebu'l-Kasım Ali bin Tahir'in derlediği ve Osmanlı İmparatorluğu'nun büyük bilginlerinden Müstakim-zâde Süleyman Sadeddin'in manzum olarak tercüme edip açıkladığı **"Hazret-i Ali Divanı ve Açıklaması"** ndan hazırlanmıştır.

İnsanlar şu soruları sorabilirler. Hazret-i Ali kerremallâhü veche gerçekten böyle bir divan teşkil edebilecek kadar şiir söylemiş midir?

Veya söylediği manzum sözler daha sonraki nesillere şüphe ve kuşku sınırlarını aşacak tarzda ulaşabilmiş midir?

Fesâhat, belâgat ve sanat yönünden eşine az rast-

lanan ve konu bakımından İslâm, tarihindeki mutluluk çağına ışık tutan bu şiirlerin daha sonraki nesillere aktarılması- oldukça sağlam esaslar dâhilinde ve büyük bir titizlikle olmuştur. Ayrıca böylesine hassas bir konuda çok titiz ve İslamiyet'in ruhunu zedelemeyecek tarzda bir davranış içinde olmamız gerektiğine işaret etmekte yarar vardır. Çünkü Hazret-i Ali'nin sözleri ve söylediği şiirler kaynak bakımından hadîs ve sünnete yakın derecede önem arz etmektedirler.

Hazret-i Ali'nin söylediği şiirler konusunda çeşitli görüşler ileri sürülmüş, bunlar arasında birbirine yakınlık gösteren ve birbirini teyit edip pekiştirenler olduğu gibi değişik anlamlar sergileyenler de vardır.

Hazret-i Ali'nin İlmî ve edebî yönü üzerinde önemle durmak gerekirken ehl-i sünnet ve'l-cemâat bilginleri, her nedense susmayı tercih etmiş, bunun yanında Şiâ alabildiğine bu meydânda at koşturmuştur. Bazı kimseler hiçbir delile dayanmadan Hazret-i Ali'ye ait söz ve şiirlerin onun şehâdetinden çok sonra uydurulduğunu, bu kadar sözün ezberlenip yazılmasına imkân, bulunmadığını iddia etmektedirler. Oldukça önemli olan konuyu derinlemesine bir incelemeğe tabi tuttuğumuz zaman görürüz ki Hazret-i Ali'nin hayatı boyunca söylediği mensur sözler, İslâm dininin esaslarına ve o esasın gerektirdiği hükümlere, kanun koyuculuğa ve tatbikatına ait olmuş, ayrıca

sosyal, ekonomik ve toplumu ilgilendiren meselelere değinerek bunları sınırsız bir bilgi kudretiyle açıklamıştır.

İslâm dininin sosyal yönünü aydınlatıcı ve şüpheleri giderici, meçhul birçok konulara ışık tutucu, ayrıca tarihî olayları sebep ve sonuçlarıyla açıklayıcı Hazret-i Ali'nin söz, hutbe, öğüt, vasiyet, mektup, vecize ve duaları Şerif Radi (Milâdi: 970-1016) tarafından toplanıp bir araya getirilmiş ve buna o **"Nehcü'l-belâğa"** adı verilmiştir.

Şerif Radi diye tanınan Ebû'I-Hasan Muhammed bin Ebi Tahir Ahmed el-Huseyîn bin Musa, hem baba ve hem de, anne tarafından seyyidlik mertebesine nâil olmuş Hazret-i Ali'nin torunlarındandır. İncelememize konu olan Hazret-i Ali Divanı'nı derleyen Şerif Murtaza'nın kardeşidir.

Edebiyat ve şiirde seçkin bir yeri bulunan Şerif Radi, Hazret-i Ali ve Fatma'nın evliliklerinden doğan çocuklarının listesini ve şeceresini düzenleme ve seyyid olan kişilerin işlerine nezâretle ilgili **"nakiplik"** görevini yapmıştır.

Bilineceği gibi o dönemde Bağdat'ta Buveyhiler hüküm sürmekte ve Hazret-i Peygamber'in soyundan gelenlere büyük bir değer verilmekte, onlara karşı ilgi ve alâka duyulmaktadır.

Ebû'i-Hasan Muhammed Radi'nin birçok konuda çeşitli eserleri vardır. Bunlar arasında bizi ilgilendiren "Nehcü'l-Belâğa" adıyla toplayıp düzenlediği

ve Hazret-i Ali’nin hutbe, mektup, duâ, vasiyet ve sözlerini ihtiva eden eserdir. Şerif Radi Bağdat’ta vefât ederek evinin bahçesine gömülmüştür.

Böylece bu iki kardeş büyük bir hizmet görmüştür: Şerif Radi, Hazret-i Ali’nin mensur söz, vecize, hutbe ve emirnâme gibi İslâm tarihine ışık tutan parçaları derlemiş; kardeşi Şerif Murtaza da Hazret-i Ali’nin manzum sözlerini düzenleyerek bize eşi ve benzeri bulunmayan bir çalışmanın ulaştırılmasına hizmet etmiştir.

Hazret-i Ali tarafından çocukluk yıllarından başlayarak olgunluk ve ihtiyarlık yıllarının son demlerine kadar söylenen manzum söz ve şiirler, münâcat ve nasihatleri ihtiva eden düşünceler de Şerif Murtaza tarafından düzenlenip bir divanda toplanmış ve bu esere **“Divanu Ali”** (Hazret-i Âli’nin Divanı) adı verilmiştir. Matbaanın olmadığı ilk zamanlarda kopya edilmek suretiyle çoğaltılan bu eser, daha sonra İslâm âleminin çeşitli ülkelerinde elden ele dolaştırılarak okunmuş, 19. yüzyılda da Mısır’da, Bulak matbaasında 1255 (Milâdî: 1839) tarihinde basılmıştır (5).

Büyük bir ihtimalle Hazret-i Ali’nin söylediği şiirlerin bir kısmı kâtipler tarafından yazılmış ve böylece daha sonraki nesillere ulaştırılmıştır. Çünkü o dönemlerde Kur’ân-ı Kerîm ve Hadîs-i şerifler dışında çağdaş Arap şiiri de önemli bir yer tutardı.

Hazret-i Ali’nin Divanı’nda, hayat hikâyesi ve ba-

şından geçen olayların tasviri bazen imâ ve bazen da açıkça dile getirilmiştir. Çünkü Araplarda şiir önemli bir unsurdu. Şiire verdikleri önemi açıklama bakımından şu atasözleri çok ünlüdür:

“Şiir, Arapların sefaret kalemi veya evrak dairesidir.”

Arap, her şeyini şiirle anlatmış ve olaylar, şiir diliyle gerekli açıklamaya kavuşmuştur.

Bazı kimseler bu kadar manzum sözün sonradan uydurulduğunu, hatta bu kadar şiirin ezberlenip yazılmasına, dört asra yakın bir zaman sonra Şerif Murtaza’ya ulaşmasına imkân bulunmadığını iddia etmişlerdir. Fakat bu tür görüşler bizi, Arapların özelliklerini bilmeme gibi bir sonuca götürür ki bu da~ olayların sebep ve sonuçlarını birbirine bağlamamıza engel teşkil edecektir. Sadece İslâm dönemine ait değil, cahiliyye devri şâirlerinin şiirleri de râviler tarafından bellenmiş, ezberlenmiş ve söylendikleri şekilde tespit edilmiştir. Okuma-yazma bilmeyen toplumlarda hafızanın ve ezber gücünün çok büyük önemi vardır. Edebiyat; şiir, belâgat ve fesahata âşık olan Araplar, bu hususta örnek alınmaya lâyık şiir -ve sözleri dâima ezberlemiş ve daha sonraki nesillere aktarmak düşkünlüğünü göstermişlerdir. Böyle bir özellik Araplar için önemli bir gelenek hâline gelmiştir.

Hazret-i Ali’ye ait şiirlerin ezberlenmek suretiyle ve kuvvetli rivayetlerle daha sonraki çağlara ulaştırıl-

dığı ve böylece bu büyük insanın kıymetli sözlerinin unutulup kaybolmaktan kurtarıldığı kuvvetle tahmin edilmektedir.

İslâm dünyasında önemli bir yeri bulunan ve eserleri asırlarca okunup yararlanılan, ehl-i sünnet ve'l-cemâat görüşünün savunucularından İmam Gazzâlî, "İhyau UIûmü'd-Din" isimli eserinde Hazret-i Ali'ye ait sözlerden örnekler vermiş ve bu sözleri delil göstermek suretiyle. İleri sürdüğü görüş ve düşüncelerini pekiştirmeğe çalışmıştır.

Son zamanlara kadar medreselerde okutulan "Kâfiye"yi esaslı bir şekilde şerh eden Molla Cami, Hazret-i Ali'ye ait,

"Okların açtığı yara iyileşebilir. Fakat dilin açtığı yara kolay kolay kabuk bağlamaz"

şeklindeki sözünü kendi görüşünün doğruluğunu ispat etmek maksadıyla zikretmiştir.

Kazruni ve Usam gibi bilginler de aynı görüşü paylaşmış ve Hazret-i Ali'ye'ait beyitlere özel bir yer vermişlerdir. İmam, Şa'rani' (Ölümü: 973) **"Levahiku'l-Envar fi-tabakati's-Sadeti'i-ahyar"** isimli eserine Hazret-i Ali'ye ait sözleri almak suretiyle bu konuda hizmeti geçen kimseler arasına katılmıştır.

İmam Hasen el-Fencekrî, Hazret-i Ali'nin ikiyüz kadar beytini toplayarak bu konuda büyük bir hizmeti yerine getirmeği çalışmıştır. Bu eser, daha sonraki çağlarda birçok eklemelerle genişletilmiş

ve kendisinden fazlasıyla yararlanılan bir kitap haline getirilmiştir. Özellikle Seyyid Hibetullah bin Muhammed el-Haseni, Hazret-i Ali'ye ait olup tarih, hadîs ve tasavvufla ilgili eserlerde yer alan sözleri de bu esere katarak "Envaru'I-Vüsûl" adı altında bir kitap meydana getirmiştir. Ayrıca, el-**Hadikatü'l Anika** adı altında toplanan Hazret-i Ali'nin şiirleri daha sonra genişletilerek ve ilâveler yapılarak "**Envarü'l-Ukul - mineş'âr-i Vasiyyi'r-Resûl"** ismi altında düzenlenmiştir.

"Hazret-i Ali Divanı" ise Şerif Murtaza (966-1044) tarafından arap alfabesindeki harf sırasına göre düzenlenmiş ve belli bir sıra dâhilinde sunulmuştur.

Şerif Murtaza, Bağdat'ta yaşayan ve Hazret-i Ali sülâlesinden gelen kimselerin nakiplik görevini yürütmüştür. Çok eser yazan bir bilgin olduğu ve kütüphanesinde o dönemlerde seksenbin cilt dolayında kitab bulunduğu iddia edilmektedir. Böyle bir iddia mübalâğalı kabul edilse bile önemli bir gerçeği dile getirme açısından dikkate değer özelliktedir. Mucemü'l-Büldân adlı eserde, bu kütüphanenin dünyada eşsiz olduğu, kitapların, hepsinin bilginlerin el yazması halindeki eserlerinden meydana geldiği bildirilmektedir.

Değişik konularda eser yazan Şerif Murtaza'nın önemli eserleri içinde **"Dürer ve Gurer"**i anabiliriz. Kur'ân-ı Kerimdeki âyetlerin tefsirine, hadîs, lügat ve-benzeri konulara yer verilen eserde çok sayıda

şiir'de kaydedilmiştir.

Hazret-i Ali’ye ait şiirleri düzenlemede Şerif Murtaza’nın yetkiyle kalem oynattığı ve böyle bir hizmette-bulunmak suretiyle, ihtiyaç duyulan bir boşluğu doldurduğu rahatlıkla söylenebilir.

Şerif Murtaza’nın düzenlediği Divan, 18. yüzyıl bilginlerinden Müstakim-zâde Süleyman Sadeddin tarafından şerh edilmek suretiyle İslâm edebiyat ve tarihine, kıymeti yüksek bir eser kazandırılmıştır. Ehl-i sünnet ve’l-cemâat inancına sımsıkı bağlı ve ondan, hiç bir şekilde taviz, vermeden kalem oynatan Müstakim-zâde Süleymân Sadeddin, Hazret-i Ali’ye ait sözler hakkında çeşitli görüşler ileri, sürüldüğünü kaydeder. Bazıları, Hazret-i. Ali'ye ait şiirlerin, yaşadığı çağdan daha sonraki yıllara İntikal etmediğini iddia ederken, bazıları da ona ait şiirlerin sadece İki beyitten ibaret olduğunu söylemişlerdir. Fakat eski kaynakları tarayanlar, Hazret-i AIi tarafından söylenmiş şiirlerle karşılaştıkları gibi bunlardan bol miktarda örnekler verildiğini de görürler.

Hazret-i Ali'nin şiirlerini inkâr edepler, daha çok bunların Şerif Murtaza ve kardeşi Şerif Radi’ye ait olabileceği İhtimali üzerinde durmuş ve bu konuda tahminler yürütmüşlerdir. Fakat Müstakim-zâde Süleyman Sadeddin, Şerif Mürtaza’nın ölüm tarihinin Hicrî: 436 (Milâdî: 1044) Olduğunu, Hazret-i Ali’nin Divanı dikkatle İncelenirse böylesine hikmetlerle dolu ve belagat kurallarına riâyet edilerek

söylenen sözlerin şüphe ve tereddüde yer kalmayacak şekilde Hazret-i Ali'ye ait olduğunun anlaşılacağını söyler.

Müstakim-zâde Süleyman Sadeddin, Hazret-i Ali'ye ait divanı derleyen ve düzenleyenin Şerif Murtaza olduğunu, dolayısıyla eserin toplanmasında emeği geçen bu zata bir yakıştırma cihetine gidilerek yanlış iddialarla gerçeğin İnkâr edilmesine çalışıldığını söyler.

Hazret-i Ali'ye ait Divan'ın Müstakim-zâde tarafından yapılan manzum tercüme ve açıklamanın orijinal adı **"Şerhu Divan-ı Ali"**dir. Müstakim-zâde'nin kendi el yazması halindeki nüshası, İstanbul'da, Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Bölümünde 2780 Numarada kayıtlıdır. Daha sonra Hicrî 1255 (Milâdî: 1839) tarihinde Bulak'da (Mısır) basılarak okuyucuların İstifadesine sunulmuştur.

Eserin baş taraflarında İstanbul'da kadılık yapmış olan Neyli-zâde Muhammed Hamid, Bursa'da aynı görevde bulunmuş el-Hac İbrahim Hanif, Seyyid Abdullah Haşim-zâde, Defter-i Hakânî eminlerinden Mir Süleyman, Vak'a-nüvis Muhammed Hâkim, Ali bin Şeyh Muhammed el-Huseyni, Şeyhü'I-İslâm Salih Efendi-zâde Muhammed Emin, Müftü Piri-zâde Osman ve Rumeli kazaskerlerinden Muhammed Said tarafından takriz (eserin başına konulmak üzere tanınmış kimselerin takdim ve takdir yazısı) konulmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu'nda önemli görevlerde bulunmuş veyahut o dönemde hâlâ aynı görevleri muhafaza eden kişilerin, eseri göklere çıkaran ifadeler kullanmaları, Hazret-i Ali'nin Divanı üzerinde yapılmış olan şerhin (açıklamanın) büyük bir ilgi gördüğünü ve 18. yüzyıldan başlayarak zamanımıza gelinceye dek şöhretini devam ettirdiğini göstermektedir.

Eserin Mukaddimesinde Süleyman Sadeddin, Halvetîlik tarikatına mensup Sinan ve Sa'di Şeybani adlarında iki samimi dost ve arkadaşından teşvik gördüğünü ve onların ısrarıyla Hazret-i Ali Divanı'nı tercüme edip açıklamaya başladığını söyler. Yazar bu eseri 22 Cemaziye'l-Ula 1183,(= 24 Eylül 1769) tarihinde şerh etmeye başlamış ve 1 Cemaziye'l-Ula 1186 (= 30 Haziran 1772) târihinde tamamlamıştır. Kitabın bitim tarihini gösteren İki terkip vardır ki bunlar (Tuluu'l-hatm ve Huve'l-tevzi'l-azim) dır. Bunlar ebced hesabıyla eserin bitimine düşürülmüş tarihlerdir.

Müstakim-zâde'den önce Hazret-i Ali Divanı üzerinde çalışarak ona çeşitli şekillerde şerh yazanlar olmuştur. Fakat bunların çoğu belli bir görüşü esas alarak ve daha çok bu görüşe ağırlık vererek yorumlar yapmışlardır. Oysaki Müstakim-zâde Süleyman Sadeddin sadece mücerred hakikati araştırmak gâyesiyle böyle bir çalışmaya girişmiş ve peşin hükümlerden mümkün mertebe kaçınmaya çalışmıştır. Kendi çağı içinde kayıtsız, şartsız kabul

veyahut kınamayı değil, inceleme, araştırma, düşünmeğe sevk etme ve karşılaştırma yoluyla bir değerlendirmeğe önem vermiştir.

Bir müslüman için önder Kur'ân-ı Kerîm'dir. Onun arkasında Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimiz'in hadîsleri ve sünneti gelir. Kur'ân ve sünnete bağlı bilginlerin görevi ruhları aydınlatmak için tıkanmış yolları açmak ve kapatılmış pencereleri zorlayarak istifade edebilecek hale getirmektir. İslâmî emirlere uymayanlar veya bunları batın adamı olduğu iddiasıyla veya İslâm büyüklerinden birine bağlılıkları bahanesiyle inkâr edenler —Bâtınîlerde olduğu gibi— tehlike sınırlarına yaklaşmış ve bu alanda dolaşmaya başlamamış olanlardan bir hayır gelmez.

Çocukluk yıllarından başlayarak şehit edildiği ana kadar Hazret-i Ali'nin söylediği her sözde bir incelik, belâgat, fesahat ve hikmet mevcuttur. İşte bu yönüyle Hazret-i Ali tehlikeli bir bölge olmaktan çıkarılmalı ve art düşünceye yer verilmeksizin İslâm'ın emrettiği bir biçimde ele alınmalıdır.[1]

---

[1] Geniş bilgi için kkz: Hz. Ali Divanı [Kitap]. - İstanbul : [s.n.], trc: Müstakimzade Süleyman Sadettin, hzl: Şakir DİCLEHAN 1981.

ÖNEMLİ NOT:

“Hazret-i Ali Divanı” Şerif Murtaza (966-1044) tarafından Arap alfabesindeki harf sırasına göre düzenlenmiş ve belli bir sıra dâhilinde sunulmuştur. Bu tür düzenleme şiiri muhafaza ezberlemede faydalı olsa da fikir ve düşünce oluşumu açısından günümüz insanı için çok cazip durum içermediğinden, konu başlıkları altında tasnifi daha faydalı olur düşüncesiyle bölümlere taksim ederek tekrar hazırlamaya çalıştık. Bu şekilde çok ayrı bir eser görüntüsü vermekte olduğu gibi Müstakim-zade Süleyman Sadettin Efendinin şerhini hazırlayan **Şakir DİCLEHAN**’ın hazırladığı metindeki Türkçe metin çevirileri farklı yerlerde olacağından divan usulü dizimi orijinalliği büyük bir şekilde bozulmuş olacaktır. Bizim gayemiz Hazret-i Ali kerremallâhü vechenin söylemek istediği hikmetlerin okuyucu tarafından kalbe ve ruha nakşını kolay kılarak düşünce ve mütalaa açısından farklı boyutlar içereceğini düşünmekteyiz.

Başvuru kaynağımız eserinden dolayı **Şakir DİCLEHAN** Hocamıza da teşekkür etmeyi üzerimize bir borç biliriz. (hzl)

بِسْــــمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ALLAH TEÂLÂ HAKKINDA

"Allah, diri, başlangıcı olmayan, kudretli ve kendisine yalvaranların sığınağıdır. Mülkünde ona eş ve ortak, başka bir varlık yoktur."

"Allah'tan başka hiç bir şey vasf edilmeğe lâyık değildir. Her ne kadar eşyanın hakikati sabit ise de; insanların Rabbi sana kâfidir. Sana gam veren şeylerde de o yeterlidir."

"Ey senden, başkasının bulunmadığı kurtarıcı, senin afvına, mağfiretine, büyüklüğüne sığınmayı biliyorum. Benim bu isteğimi yerine getirecek başka bir makam da yoktur."

"İnsanın mahiyyetini İdrak etmek mümkün değil iken insanların, Cenâb-ı Hakk'ın kadim olan sıfatlarını ve bulunduğu durumu idrak edip anlamaları hiç mümkün müdür?"

"Eşyayı ve varlıkları ilk yaratan odur. Sonradan yaratılmış olanların O'nu idrâk edip anlamaları hiç mümkün müdür?"

"Gerçek anlayış, Allah'ın zât ve sıfatlarının bir benzerinin olmadığını düşünerek onlara inanmaktır. O'nun sırrından bahsetmek ve O'nu dünyadaki varlıklarla izah etmeğe çalışmak, ortak koşmaktan başka bir şey değildir."

“İlâhi, bütün günahlarını ikrar edici bir kul olarak senin dergâhına geldim. Sen kusurları bağışlayan ve kuluna merhamet eden bir Yaratıcısın.”

“Allah’ı bir varlığa benzetmek isteyenler dâima âciz kalırlar. Çünkü Allah’ı bir şekil üzerinde düşünmek mümkün değildir.”

“Yükselişte görürsün ki Cenâb-ı Hakk’ın kudret dalgaları senin düşünce rüzgârını darmadağın etmiştir ve sen onu bir varlığa benzetmeğe muktedir olamazsın.”

“Gökleri ve semâvî âlemini kendi kudretiyle yüksek kılan Allah Teâlâ, kendi arşında yüce olduğu gibi tek başına ve yalnızca hareket etmektedir.”

“Cenâb-ı Hakk, inanmayıp küfürde inad edenlerin yerinin cehennem olduğunu, kitabı ve peygamberi vasıtasıyla bildirmiştir. Mü'minlere de va’d ettiği şekilde cenneti verecektir.”

“Bu ebedî devlet ve başarı bize Cenâb-ı Hakk tarafından bir nasihat ve Öğüt oldu. Bize, başarı içinde başarı elde edememenin sebeplerini de gösterdi.”

“Allah’a kim dostluk yapıp onun yolunda giderse, O da onlara yardım eder, inat edip yolundan saptıkları müddetçe de kâfirlere eziyet ve sıkıntı verecektir.”

“Allah kendisine babalık isnad eden Hıristiyan ve müşrikleri bu dünyada rızıklandırır. Fakat âhirette adâletini tecelli ettirir.”

“Eğer gufran ve rahmet zuhur ederse bu, Cenâb-ı Hakk’ın bir lütfudur. Bunun zıddı meydana gelirse suç ve hata benimdir.”

“Allah, bize ölümü hayırlı ve mükâfatlı bir şey olarak versin. Çünkü 0, bizim annelerimizden daha fazla merhametlidir ve iyilik yapandır.”

“Nefsi eziyetlerden kurtardığı gibi, eşref ve iyi olan bir dünyaya da yakınlaştırır.”

“Cenâb-ı Zü’l-Celâl olan Allah hakkında sû-i zann besleme. Çünkü O, sû-i zanna değil hüsn-ı zanna lâyıktır.”

“Ben güçlüklerden sonra kolaylıkların meydana geldiğini gördüm. Allah’ m sözü bütün sözlerden daha doğru ve gerçektir.” “Kerim olan Cenâb-ı Allah'a güven. Çünkü O, kullarına karşı bir babanın çocuğuna duyduğu şefkat ve merhametin daha fazlasını duyar.”

“Allah’ın kullar üzerinde nice gizli nimet ve lütufları vardır ki zeki olan kimseler dahi bunu idrâk edemezler.”

“Ey nefis, ayağa kalk ki insanlar ayağa kalktılar. Her ne kadar halk uyumakta ise de Arş sahibi olan Allah seni görür.”

“Benim mabudum, koruyucum, Rabbim ve melikim Hak Teâlâ’dır. Onun kulu olduğumu ikrar edip ondan korktuğumu ifade ederim.”

RASÛLULLÂH sallallâhü aleyhi ve sellem HAKKINDA

“Cenâb-ı Hakk misli ve mânendi (benzeri dengi) görülmemiş bir hak peygamber gönderdi. Şefkat ve merhametiyle yol gösteren, insanları iyiliğe davet eden bu rasülün adı Muhammed’dir. (sallallâhü aleyhi ve sellem)”

“Ahmed sallallâhü aleyhi ve sellem bizim aramızda şerefli ve aziz bir insan olarak diğer insanlara galip geldi. Onun yeri ve durumu daima itibarlı oldu.”

“Ey sayesinde karanlıkların dağıtıldığı, insanları bazen korkutarak ve bazen da onlara ümit vererek doğru yola davet eden Allah'ın sevgili peygamberi.”

“Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemi müminler arasında öğreticilik görevini yaparak haberler getirdi. Allah, onu seçerek gönderdi.”

“İnsanların en hayırlısı olan Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemi kendi nefsimle korudum. Allah’ın evini tavaf edenlerin en faziletlisi ve en seçkini odur.”

“O davet hilesiz bir iş idi ve yararlıydı. Onunla yüksekliğe ve yüce bir yere erişti. Ona fazlasıyla bir şeref ve pâye verdi”

“Bu isim (Muhammed) Peygamberin ismidir ki,

ben ve bütün ümmet ona âşık olup arkasına düşmüşüzdür.”

“İndirilmiş semavî kitaplara veya Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve selleme inanıncaya kadar bu durum devam edecektir. Kelîmullâh olan Musa ile Zu’n-Nûn (Yunus’un) davetinden farkı yoktur.”

“Hazret-i Muhammed, eğrilikten arınmış olarak Hakk dinini açıkça tebliğ etti. Yasin Sûresi’nde belirtildiği gibi, bu kitap dosdoğrudur.”

“Ey zulüm ve haksızlıkla ona düşmanlık besleyenler. O, zulüm ve haksızlık yapmak için gönderilmedi.”

“Ey peygamberlerin sonuncusu ve peygamberlik mektubunun mührü! Ben yaşadıkça sana olan şükran borcumu dile getiririm. Bütün faziletler ve iyi hasletler sana aittir.”

“Sen ey kâinatın seçilmişi Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem yeryüzünde uygunsuz bir iş meydana geldiğinde, sen onun nehyedicisisin.”

“Göreceksin ki küfrün esas ve temeli sarsılacak, onun (Hazret-i Ali) kılıcının etkisiyle baş eğecek, zayıf ve bitkin düşecektir.”

“Düşmanlar, kurtlar gibi ağızlarını açıp ulumaktadırlar. Herkese ezîyyet ve azab vermektedirler.”

“Düşman, hezimet ye mağlûbiyyete uğrayacaktır. Haydar, Allah tarafından bahsedilen yardıma kavuşacaktır.”

“Gördük ki Cenâb-ı Hakk kendi habibine yardım etti. Onu iktidar sahibi ve faziletli bir insan yaptı.”

“Kâfirleri zillet ve mağlûbiyete uğratan Cenâb-ı Hakk müslümanlara yardım ve nusret ihsan etti.”

“O gece (Bedir) Rasûlullâh Allah’ın nusret ve yardımını aldı, çünkü Peygamber, adaletle hükmetmek üzere gönderilmişti.”

“Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem bize Kur’ân-ı Kerim’i getirdi, Akıl ve idrak sahibi olan insanlar için O’nun âyetleri açıklayıcıdır.”

“Nice topluluklar sadakatle ve doğrulukla ona iman edip inandılar. Bu şekilde ömürlerini tamamlayıp nimetlere kavuştular.”

“Bir gurup ta Peygamber’i inkâr etmek suretiyle Hakk’tan yüz çevirdiler. Allah Teâlâ onların kalplerine hile ve fesad verdi.”

“Peygamber Efendimizin varlığı, kendi hanedanı için bir kale mesâbesinde idi. Düşmanlardan gelecek tehlikelere karşı ona sığınır, böylece emniyet ve huzur içinde yaşarlardı.”

“Peygamber Efendimiz, aramızda sabahlayıp akşamlayınca onun mübarek bakışları arasında her an hidâyet, mutluluk ve sevinç nûrunu müşahede ederdik.”

“Ey kendisine fedâ olduğum sevgili peygamber, amcan oğlunu serbest bırak ki senin düşmanlarına ölüm saçan kılıcından onların üzerine ateş yağdıra-

sın."

"Biniciler o cömert insanın korkusundan öylesine parça parça oldular ki sanki üzerlerine bir arslan saldırıyordu."

"Arslanlardan dolayı inleri bir korku kapladı. Yeryüzündeki vahşi, ve yırtıcı hayvanlar birbirlerini fedâ etliler."

"Kuvvetli bir bünyesi, cür'et ve cesareti, gözü pekliği vardı. Bir arslan gibiydi, kötülükleri önlerdi."

"Gayret ve hamiyyet sahibi kimseler, Rasûlullâh'ın Hakk'a yürüyüşü üzerine ağlasınlar. O Rasûlullâh ki geçtiği yerler, toz bulutuna bürünürdü."

"Öndeki saflarda yer alanlar, Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem için ağlasınlar ki o kahraman, düşmanın başına vurduğunda küfür ehlini ikiye ayırırdı."

"Birçok insanlar, ölenin mirasına sahip çıkarak onu aralarında paylaşırlar. Bize bırakılan peygamberin mirası ise, doğru yol ve hidâyet çizgisidir."

"Hak içinde, Resûlullah'tan yüz çevirerek yolunu şaşırmış olanların azgınlık ve taşkınlıklarını bertaraf ettik. Çünkü onlar, henüz doğru yolu bulmamış ve hidâyete ermemişlerdi."

"Hazret-i Peygamber bize doğru yolu gösterince hepimiz Hak-Teâlâ'ya itaat ettik, doğru yolu bulduktan sonra Allah'a itaat etmeyi ve takvâ üzere bir hayat sürmeyi gerekli gördük."

“Küfür ehli Resûlullah'a arkalarını verince ve ondan dönüp batıl yolda yürümeğe başlayınca, müslüman bir topluluk olarak bizler, huzûr-ı saâdette toplanıp ona yardımcı olduk.”

“Peygamber efendimizin Hakk'a yürüyüşü bizim için büyük bir, musibet oldu. Onun gibisini bir daha bulmamız mümkün değildir. Bir benzeri olmayan böyle bir insanın Hakk'a yürüyüşü, yeryüzündeki musibetlerin en büyüğüdür.”

“Ey âhirete göç edenlerin ve toprağı kucaklayanların en hayırlısı, senden daha büyük ve topluma yararlı başka bir insan var mıdır?”

“Hazret-i Peygamber Hakk’a yürüyünce, gündüz olmasına rağmen bizi bir zulmet ve karanlık kapladı. Gece karanlıklarından daha koyu ve şiddetli olan böyle bir zulmet, her tarafı sardı.”

“Senden sonra insanların işleri, bir gemiye yükletildi. Deniz çok şiddetli dalgalarla çalkalanınca, gemi batıp kayboldu.”

“Bütün peygamberlerin sultanı ve risâlet saltanatının tacı olan RasûluIlâh, ortadan kaybolunca bu geniş ve uçsuz bucaksız dünya, halkın başına dar gelmeğe başladı. Geniş olan fezalar daraldı.”

“Musibet kılıcı, müslümanların göğsünü öylesine yardı ki paramparça olan ve bir araya gelmesi mümkün olmayan mermer taşına döndü.”

“Halk o musibeti küçümsemiyor. Çünkü sıkıntı ve

eziyetler, vücutta çatlayıp bir daha düzelmeyen kemik gibi olmuştur.”

“Bilâl-i Habeşî, her namaz vaktinde Hazret-i Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin ismini zikrettikçe müslümanların gönlündeki yara depreşmektedir.”

“Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimize, elbiseler kefen ve toprak ta mezar olduktan sonra, başka birinin ölümüne ve toprağa gömülmesine üzüntü duymam;”

“Benim ruhum ah ü nâleye alıştı, keşke inlerken beraberinde canım da çıksaydı.”

“Ya Rasûlullâh, seni de düşündükçe ve senin ayrılığını hatırıma getirdikçe gözlerimin yaşlarını tutamaz oldum. Bunun içindir ki gözlerim, fazla yaşların akmasına müsâmaha eder oldu.”

“Yâ Rasûlullâh, senin medfun bulunduğun yerin toprağına hürmet ederim. Bu duygularım beni, başka mezarlara karşı mahzûn görünmekten alıkoyar.”

“Ya Rasûlullâh, sen benim gözümün siyah yeri, yani gözümün nuru idin. Onun için gözümün siyah kısımları senin ayrılığına ağlar.”

“Senden sonra kim ölürse ölsün, önemli değildir. Senin ölümünden korkardım. Hakk'a yürüyüşünden sonra başkalarının ölümü pek önemli değildir.”

“Bir topluluk bana başsağlığı dileyerek sabır ve tahammül göster, diyorlar. Oysaki sabır içinde sabırdan da acı şeyler vardır.”

“Ey Allah’ın sevgili peygamberi, yemin ederim ki seni hiç bir zaman ve hiç bir yerde unutmam, aklımdan çıkarmam.”

“Bir tepeye tırmandığım zaman orada senin eski veyahut yeni bir izine rastlarım.”

“Senden sonra benim için hayatın hiç bir anlam ve tadı yoktur. Korkarım ki bu şekilde ömrüm uzayıp gitsin.”

HZ. FATIMA aleyhisselâma AŞKI

“Ey kutlu isimle şöhret bulan seçkin Peygamberin kızı Fâtıma, zâtında nice kerametler zuhur eden yüksek şöhret sahibi kılınan bir peygamberin kızısın.”

“Ey Fatıma’m, Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin yardımıyla nimetlere kavuştum. Kâfirlerle mücâdele ederek kulların rabbi olan Allah’ın rızasını elde ettim.”

“Allah’ın rızasını kazanmaktan başka hiçbir şey istemiyorum. Cennette onun hoşnutluğunu arzuluyorum.”

“Ey Fatıma’m, kerem sahibi ve insanların efendisi olan Peygamberin kızıdır. Haram-zâde değildir. Kötülükle ilgisi yoktur.”

“Ey Fâtıma, Hak Teâlâ o güzel gerdanı öylesine süslü kıldı ki bu kapıya gelenlerin hepsi, Peygamberin esiridirler.”

“Benim öyle bir sevgilim vardı ki, yeryüzünde ona eş başka bir sevgili ve kalbimde onun sevgisinden başka bir şey yoktur.”

“Öyle bir sevgili idi ki gözlerimden ve cismimden uzak kalmasına rağmen hayâli hiç bir zaman kalbimden çıkmazdı.”

“Gözü doğuştan sürmeli bir güzele âşık oldum. Çünkü o, gözlerine minnetle sürülen bir sürmeyi

sürmemiştir.”

“Sevgi ve ülfet dalında bir çift güvercin gibi yaşıyorduk. Sohbet ederek birbirimizden yararlanıyor, mutluluk içinde vakit geçiriyorduk.”

“Evimiz, her türlü misafirin konakladığı bir yerdir. Bizim yiyeceklerimiz, onu yemek isteyenlere helaldir.”

“Evimizde ne varsa onu misafirlere ikram ederiz. Sirke ve ekmekten başka bir şeyimiz bulunmasa da onları evimize gelenlere veririz.”

“Ey şeref ve inanmışlık örneği Fatıma! Ey bütün insanların hayırlısı olan Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin kızı.”

“Herkes yaptığı iyiliğin karşılığını görür. Hayır, işleyen kimseler mükâfata nâil olurlar.”

“İyilik yapanların yeri yüksek cennetlerdir. Allah oraları cimri olan kimselere haram kılmıştır.”

“Cimriler için son derece kötü yerler hazırlanmıştır. Ateş onları cehenneme çeker.”

(Hatırlasana) “Boğazın kapalı olduğu halde (oruçlu) kapıya gelip bizlere açlıktan şikâyetle, Allah için bir şey verin, diye bir esir el uzattı.”

“Kapıya gelen ve şiddetli fakirlik etkisiyle muztarip olup âh eden ve inleyen fakiri görüyor musun?”

“Meskenet ve fakirliğin etkisiyle boyun eğerek Allah rızası için bir şey verin diye yalvarmaktadır.”

"Allah Teâlâ bize bu yetimi gönderdi. Ona rahm eden bize rahmetmiştir. Ona olan ikrâm bizedir."[2]

"İzzet ve ikramda bulunan kimsenin gideceği yer Cennetü'n-Nâimdir. Allah, cenneti kötü olanlara haram etmiştir."

"Eğer misafir kerem sahibi bir kimse ise önüne koyduklarımıza razı olup yer. Eğer kötü bir insan ise, ona verdiklerimizi beğenmez."

"Dünyada muhtaç kimselere yardım eden, yoksulları doyuranlar, yarın kıyamet gününde ecir ve sevaplarını Allah yanında hazır vaziyette bulurlar."

"Ziraatçı yakında ektiğini biçecektir. Minnet etmeden o esiri açlıktan kurtar. Dünyada az bir hayırla islediğin sevapların mükâfatını öbür dünyada fazlasıyla göreceksin."

"İki dostun birleşmesinden sonra mutlaka ayrılık olur. Ayrılıkla son bulmayan çok az kavuşma vardır."

"Hazret-i Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemden sonra Fâtimetü-z-Zehrâ da aynı yolu tutup gitti. Hiçbir dostluk ve arkadaşlık sonsuz değildir."

"İki şeyin ayrılığı benim ciğerlerimi yaktı ve gözle-

---

[2] Bu beyit, ed-Dehr Sûresinde geçen "Yemeğe olan sevgilerine ve iştahlarına rağmen yoksulu, yetimi, esiri doyururlar idi."(âyet, 8)'e işarettir. Bununla ilgili açıklama daha önce geçmiştir

rimden damlayan yaşlar, kan gibi akıp durdu."

"Zaman, aramıza girerek bizi birbirimizden ayırdı. Çünkü zaman, dostlar arasına girerek onları darmadağın eder."

"Ölüm bizi birçok şeylerden uzak bıraktı. Güzel huy ve güzellik sahibi kimseden ayrı düştük."

"Ben sevgiliye iştiyak ve hasret duymaktayım. Acaba insanı sevene götüren bir yol var mıdır?"

"Hikmet sahibi birisi, ayrılık anında bir söz söylemiştir ki o söz ibret alanların dillerinden düşmez. O darb-i meseli ben de çok anarım."

"Ölüm habercisi geceleyin eve gelip ölüm haberini getirince dehşetli bir şekilde uykumu kaçırdı."[3]

"Ölüm habercisi geldiğinde ona dedim ki sen Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin dışında birinin vefât haberini mi getirdin?"

"Korktuğum başıma geldi fakat ölüm habercisi O'nu kayırmadı. Dostum, belâlar karşısında sığmağım ve güzellikte benzersiz olan koruyucumdu."

---

[3] Bu beyit, Hazret-i Fatimetü'z-Zehrâ'nın Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimizin Hakk'a yürüyüşü üzerine söylemiş olduğu şu şiirine bir nazire şeklinde söylenmiştir:

"Bizim üzerimize inen musibet, gündüzlerin üzerine inseydi onları kapkaranlık yapardı."

“Benim başıma öyle bir şey geldi ki sevgilimin kabrini ziyaret edip ona selâm yerdiğim halde benim selâmıma cevap vermedi.”

“Ey Fatımam, sana ne oldu ki bizim selâmımızı almadın, yoksa bizden ayrıldıktan sonra dostlarına ve sevdiklerine karşı gösterdiğin sevgiyi unuttun mu? Bizden ayrılığın sana melâmet mi verdi?”

“Ben, yukarıdaki şiiri söylediğimde Hazret-i Fâtıma lisân-ı hâl ile bana şu cevabı verdi: Taş ve toprağa bulaşan bir insan ne diyebilir ki?”

“Toprak benim iyiliklerimi yutmakla sizleri unuttum. Yakınlarımdan uzak kalmışım. Onlarla benim arama bir perde girmiştir.”

“Ey sevgilim, benden sizlere selâm olsun. Fakat aramızdaki sevgi, muhabbet, yakınlık ve ülfet ipi kopmuş bulunmaktadır.”

“Benim gözyaşlarım ancak senin ayrılığın nedeniyle fazlaca akmaktadır. Seni hatırladıkça kendimi ağlamaktan alamıyorum.”

“Ey âhir zaman peygamberinin kızı Fâtımetü’z-Zehra, senin gidişinle gizlediğim ve sakladığım sırların açığa çıkmasıyla benim sağlığım bozuldu.”

“Fatma’nın âhirete göç etmesiyle bana güç gelen işlere, Allah’tan geldiği için boyun eğmek zorundayız. Ona karşı gelerek inad etmek ve mücâdele vermek kudretine sahip değiliz.”

“Benim sabrım o mertebede idi ki sıkıntı çektiğim

işlerden hiç birini sana açmazdım. Hummaya tutulsam bile senin yanında bu hastalığımı açığa vurup seni rahatsız etmezdim. Bilirsin -ki bu konuda benim benzerim azdır."

"Mala noksanlığın gelmesi ve bir eksikliğe uğramadı bir zarar ve ziyan değildir. Gerçek zarar ve ziyan, kerem sahibi dostların yokluğudur."

"Onlar olmadan hayat ve yaşamanın hiç bir tadı ve lezzeti yoktur. Yemin ederim ki yaşamaya karşı hiç bir isteğim kalmamıştır."

"Ben öldüğümde sevgim unutulacak ve belki de hatırlanmayacağım. Benim gibi nice dost ve arkadaş bulunacaktır."

"Ey Fatıma'm, işte kılıcım, bu kötü bir şey değildir. Ben ne korkağım ve ne de kaçan bir insanım."

"Bunun içindir ki gözlerime uyku girmiyor ve uyuyamıyorum. Kalbim, ayrılık-hasretinden dolayı susuz hale gelmiştir."

"Ayrılık gecelerine karşı olan sevgim mutluluktan değildir. Belki daha sonra kavuşma nasip olur da onun safâsını çeker düşüncesiyle ayrılık geceleriyle müteselli oluyorum."

"Kavuşma ye vuslat günleri bana çok cazip gelmedi. Çünkü gördüm ki her şey zevâle yüz tutmuştur."

HZ. EBU TÂLİB aleyhisselâm

“Babam Ebû Tâlib, kurtuluş talep edenlerin koruyucusu, yağmura hasret kimseler için bereketli bir yer ve karanlıkta kalanlar için bir nûr idi.”

“Her türlü kötülüğe sebep olan şeylerden ve kötü sözlerden, sakındı. İffet ve nezâhate riâyetle yüksek yerler edindi.”

“Kerim olan nefsini kötü durumlardan korudu. Yükseklik dışında kalan şeylerden çekindi.”

“Cahil veya bir çocuk, hafif meşreplik gösterdiği zaman hilim ve vakarla karşılık vererek yol göstericilik yapardı.”

“Olgunluk yaşının yumaşaklığına sahiptir. Cesarette ihtiyatlı davranır. Dış görünüşte himmeti görünmese de aslında basiret sahibidir.”

“Onun yüzünden sular berraklık ve arılık kazanmıştır. Değer bakımından da sular yine ondan dolayı kıymet kazanmıştır.”

“Zamanın ve devranın olayları karşısında sabır gösterir. Kalpte gizli olan durumları ketmetmeğe çalışır, böylece idare cihetine gider.”

“Bütün himmetlere galib gelen bir himmeti vardır. Ay, nasır ki en yüksek ışık noktasına ulaştığında diğer yıldızları bastırırsa o da aynı şekildedir.”

“Faziletinden dolayı komşularına karşı gösterilmesi gereken hak ve hukuku gözetler. Ahd ü vefaya riâyet eder.”

“Ey baba, Hazret-i Peygambere yardım' etmekte bana sabrı tavsiye ettin. Allah’a yemin ederim ki ben bu sözden hiç bir zaman ayrılmadım.”

“Fakat benim istediğim şey benim nusret ve yardımımı görmüş olmandır. Biliyorsun ki ben, hiç bir zaman senin emir ve tavsiyelerin dışında hareket etmedim.”

“Benim bütün gayret ve çabam Hazret-i Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin başarılı olması içindir. Hidayete vesile olan elçiye küçükken de, büyükken de yardım etmekten geri kalmadım.”

“Babanın sana yapmış olduğu tavsiye ve öğütleri tutmağa çalış. Çünkü babasının tavsiyelerini dinleyen kimse zarar görmez.”

“Senin yokluğun, gayret ve himmet sahibi kimseler için bir yıkım oldu. Sen Muhammed Mustafa’nın en hayırlı amcası idin.”

“Geceleyin akşamdan sabaha kadar dâima inler ve ağlarım. Çünkü dünyadan o büyük reisimiz, serdarımız ve ihtiyarımız (şeyhimiz) gitti.”

“O şeyh ve reis diye adlandırdığımız babam, Ebû Talib’dir ki fakirlerin ve yoksulların sığınağı idi. Sabırlı, halim ve mütevazı olmasına rağmen yüksek atalarına yakın olan evlattan değil idi.”

“Ebû Tâlib’in bu dünyadan gitmesiyle idarede açılan gediği Beni Hâşim kanattı. Işığın kısılmasına müsaade ederlerse sönüverir.”

“Kureyş kabilesi, Ebû Tâlib’in Hakk'a yürüyüşüyle sevinç ve neşe duydu. Oysaki dünyada hiç kimsenin baki kaldığı görülmemiştir. Bugün onun ölümüne sevinenler, yarın kendileri de öleceklerdir.”

“Kureyş kabilesi, her hususta gösterdikleri şeytanî akıl ile hareket ederler. Fakat buna rağmen doğru yolu bulmamış, dalâlet ve küfür içinde yüzmektedirler.”

“Zaman zaman boğazımda acılık duyarım ki bana makam ve mevkiini kaybeden insanların hissettiği acıdan daha ağır gelir.”

“Bir kimseyi görmedim ki kendi kusur ve ayıplarıyla meşgul olsun. Böyle bir kişi dış görünüşteki güzel şeylere bakmaksızın gözlerini insanların içinde bulunduktan durumlara dikmiştir.”

“Dünyada hiç kimse insanların dilinden kurtulmamıştır. Çünkü insanlar daima birbirlerinin dedikodusuyla meşgul olmuşlardır.”

“Ey gözümün nuru! Cömertlik, göçüp giden iki insana helâl olsun. Bu dünyada onların bir benzerini göremezsin.”[4]

---

[4] Hazret-i Ali’nin cömertlikte eşsiz diye tavsif ettiği Hazret-i Hadice annemiz ile kendi babası Ebû Tâlib’dir. Ebû

“Bunlardan birisi Mekke’nin efendisi olan Ebû Tâlib’dir. Diğeri de kadınlardan ilk namazı kılan Hatice’dir.”

“Temiz tabiatlı bir insan olan Hazret-i Hatice’nin huy güzelliği Cenâb-ı Hakk tarafından verilmiş ve kendisine fazilet bahşedilmiştir.”

“Onların Hakk’a yürüyüşleri bana aydınlık olan gündüzü gece yaptı. Beni zahmet ve sıkıntılar içinde bırakarak, üzüntümü sonsuz hale getirdiler.”

“Allah rızası için İslâmın yayılmasına yardımcı oldular. Verdikleri sözü tutarak dine karşı gelenlerle mücâdele ettiler.”

“Bir kul ki büyük olan Allah'a itaat eder ve onun emirlerini tebliğ eden Hazret-i Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin ardından gider.”

“Allah’ın esenliği bir bir onun üzerinde olsun. Sabah akşam ve esenlik ve mutluluktan uzak kalmasın.”

“Dosdoğru yolu tutarak adâlet ve hakkaniyeti yerine getirenlerle Allah’ın yolundan ayrılarak zelil olanlar bir olmazlar.”

“Bize Cenâb-ı Hakk’ın himâyesi ve onun habibi olan Peygamber’in dostluğu kâfidir. Başka bir yardımcıya ihtiyacımız yoktur.”

Talib’in asıl adı Abdu Menaf bin Abdulmuttalib ibn-i Haşim’dir

HZ. ALİ kerremallâhü veche

“Ben övünmeğe lâyık bir insanım ki yedi göğün sahibi olan Allah Teâlâ beni koruyup çeşitli nimetlerini vermiştir:”

“Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem benim kardeşimdir, onunla sihri akrabalığım vardır. Benim amcamın oğludur. Allah’ın salât ve selâmı onun üzerinde olsun.”

“Ben Aliyyim, künyem de iki torunun babası olan, ‘Ebû’s-sıbteyn’dir. [5] Korku ve hayret günü olan savaşta düşmana galib gelme kudretine sahibim.”

“Ben, haseb ve neseb bakımından peygamberin kardeşiyim, ikimiz de amca çocuklarıyız. Onunla beraber bulunmuş, onun hüsn-i nazarıyla terbiye görmüşüm. Torunları benim çocuklarımdır.”

“Benim ceddim ve Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin ceddi birdir, ikimiz de aynı soydanız. Fatıma da benim zevcemdir. Benim hiç bir sözümde yalan yoktur.”

“Çocukluk günlerimden başlayarak beni yükselten, ayaklandıran, yeme ve içmeme yardım ederek

---

[5] Sıbteyn: İki torun anlamına gelen bir kelimedir. Bu beyitte geçen **Ebu’s-Sibteyn**’den maksat, **Hz. Hasan** ile **Hz. Hüseyin’**in, Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimizin torunu olmaları ve onların babasının da **Hazret-i Ali** olmasıdır.

beni eğiten, o büyük Peygamber'dir.”

“Onun dedesi benim de dedemdir. Babam da amcasıdır. Soy ve sopumuz bir olduğu gibi benim hanımım onun kızıdır.”

“Kardeşlik kurduğu zamanlarda herkesin huzurunda bana duâ ederek ve benim iyiliklerime değinerek övgülerini belirttiler.”

“Ey seçkin Peygamber! Seni nefsimle korurum. Çünkü Senin vasıtanla Cenâb-ı Hakk, bizim üzerimizden cehâlet karanlığını kaldırdı.”

“Canım bu tende oldukça sana ruhum ve canım fedâ olsun. Canın ne kıymeti vardır ki ben de o köke mensup bir biriyim.”

“Yardımcıların en hayırlısı olan Allah, benden nusret ve yardımını eksiltmez. Çünkü onun birliğine şükreden bir kalp ile iman etmişimdir.”

“Allah’a şükürler olsun ki çocukluğumdan beri kalbim sabit ve mutmain olup İslâm’a bağlanmıştır.”

“Ben o peygamberin getirmiş olduğu bütün sözlere inandım. Çünkü o, merhamet ve bağışlaması sonsuz olan Allah Teâlâ tarafından gönderilmiştir.”

“Arap olan ve olmayanlar arasında ben İslâm’a girenlerin öncüsüyüm. İlk İslâm’a girenler içinde özel bir yerim vardır.”

“Benim yakınım, insanları Hak dine davet eden

Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemdir. Cennetteki hurilerin isteklisi azdır."

"Üstünlük söz konusu edilirse Peygambere yakınlık bana verilmiştir. Dudaklarıyla bana zahirî ve bâtınî ilimleri öğretti. Ben, dinde fakih oldum."

"Savaş meydanlarında benim gibi cesur ve kahraman bir kimse yoktur. Çocuk olarak İslâm'a giriş, önce bana nasib oldu."

"Benîm diğer insanlara üstünlüklerimden biri de Fatıma ile evli ve ondan doğan çocukların babası olmamdır. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem kendi kızını benimle evlendirdi. Böylece şeref buldum.

"İnsanların hayran oldukları ve başlarının kesildiği Bedir savaşında önemli bir yerim vardır. Onu izleyen Uhud ve Huneyn Savaşlarında da yararlık gösterdim. Bunlar benim için övünç kaynağıdır."

"Müslümanların sancağı bana teslim edilmiştir. (Hendek Savaşı'nda) Müşriklerin ileri ¡gelenlerinden Âmr'i öldürdüm. Buna herkes hayret eder."

"Savaş kızışmaya başladığı zaman Rasûlullâh sallâhü aleyhi ve sellem beni öne sürerdi. Rasûlullâh bana seslendikçe fazlasını yerine getiririm, derdim."

"Düşmanların ruhlarıyla dolu olan bardaktan içerim. Bu bana bir lutuf ve İlâhî armağandır. Dünyada benim benzerim yoktur."

“Kahramanları Kahrederim, hiç kimseden ve dünyevî hiç bir şeyden korkum yoktur.”

“Her iste can ü gönülden hizmet etmek isteyen Haydar’ım. Ben, oyalanmam, bos ve anlamsız şeyler peşinde koşmam.”

“Benim fazilet ve yüksekliğe değer özelliklerimi kim inkâr edebilir? Ben Aliyim. Cenâb-ı Hakk’a boyun eğerek itaat etmişim.”

“Mermerden imal edilmiş bir taşa yağmur ve su hiç etki edebilir mi? Kuvvet ve galebeye, arzu ve istekle erişilebilir mi?”

“İnsanlar bildiler ki benim İslâm’daki payım diğer kimselerin paylarından daha fazladır.”

“Ben kendisine ümit bağlanmış Aliyyim. Ölüme hazırlık yapmış ve zimmetimde olan görevi ifâ ediyorum.”

“İnsanların en hayırlısı ve kerem sahibi olan bir peygambere yardım ediyorum. O peygamber ki doğrulukla ün kazanmış ve merhameti herkesçe bilinmektedir.”

“Ben güçleneli henüz (hicretten) bir iki yıl geçti. Pek tecrübeli değilim fakat savaşı deneyenler ve güngörmüş olanlar benim kuvvetli olduğumu bilirler.”

“Yürekli ve cesur bir insanım ki cin taifesine mensup kişiler gibi savaşı her türlü sanat ve fenle icra ederim.”

“Silahım ve kalkanım beraberimdedir, Benim kılıcım her türlü kin ve öfkeye kapılmış olanları ortadan kaldırır, onları ber-taraf eder.”

“Kılıcımla bütün düşmanlarımı kendimden uzaklaştırırım. Annem beni bu iş için doğurmuştur. Ben dünyaya savaş için gelmişim.”

“Sağ elimde Zülfikar’ım vardır. Sol elimde de ana damarları kesen kılıcım bulunmaktadır.”

“Dövüş ve kavga etmek isteyenler beri gelsin. Bana yakın olanın emri üzerine onların boynunu vururum.”

“Onun düşmanlarından intikam almakla göğsüm rahatlık bulur ki o. Allah’ in dinini yaymak ve hakkı tebliğ etmek için uğraştı.”

“Bugün dinimi yaymak ve özelliklerimi ortaya koymak için deneme yaparım. Sağ elime kılıcımı almışım. Savaş esnasında şânımı beyânı ederim.”

“Arslan, arslan üzerine keskin ve parlak kılıçlarla saldırıyor. Yemeni kılıç benim sağ elimdedir.”

“Hamle ve saldırıya geç, sana oklar etki edemez. Ölümden korunmak için elinde kalkanın vardır.”

“Ben, bütün Kureyş kabilesinin önderiyim. Katan dağı gibiyim, galip gelen ve kaşlarını çatan bir arslanım.”

“Yemen’in ileri gelenleriyle Necid ve Aden halkı benden razı olmuşlardır. Ben, Hasan ve Hüseyin’in

babasıyım."

"Savaşta Hasan'ın babasından sakınınız. Ona ilişmeyiniz ki size zarar ve ziyanı dokunmasın."

"Benim hilm ve yumuşaklık atım daima gemlenmiştir. Bunun yanında kızgınlık atım da eğerlenmiş vaziyettedir"

"İçi doğru olana karşı gayet doğru hareket ederim. Eğri olan insanlara karşı ben de eğri davranırım."

"Nice kerem sâhibi ve kahraman insanlar vardır ki Hint demirinden yapılmış kılıçlarla din düşmanları üzerine yürürler."

"Birçok insanlar takvâ ve zühd elbisesinden soyunmadılar. İslâmiyet yolunda yürümeğe devam ettiler. Birçokları da Cenâb-ı Hakk'ın lûtfuyla kuvvet buldular."

"Çağdaşlarımızın ne şekilde yok olup gittiklerini gözlerimizle gördük. Yaptıkları iş veya söyledikleri sözleri nakletmek gerektiğinde, falan kes şöyle idi, diye söze başlanır, hâtıraları yâd edilir. Birgün sıra bize de gelecektir."

"Ya İslâm'ın zafer bulması için mücâdele verin veya bu uğurda şehit olun. Çoktandır ki ben fermanı yerine getirmekte ihmalkâr davrandım."

"Beni istediniz, ben de davetinize icabet ederek geldim. Fakat bu konuda ancak ölüleri dirilten Cenâb-ı Hakk'ın takdiri câri olur."

“Açtığım gizli sırların korunacağından hiç bir zaman emin olmadım. Kötü olan bir işe el uzatmadım ve böyle bir şeyi aklıma bile getirmedim.”

“Bir kerre evet deyip söz verdiğimi ve bu sözümü yerine getirmediğimi hatırlamıyorum. Mal ve çocuklarımın yokluğu bahâsına da olsa hiç bir zaman cimrilik yapmadım.”

“Bu dünyada yaşayanların çeşitli işlerle alâkaları vardır. Benim bütün yaşayışım boyunca arzu ettiğim şey, gerçek bir dost bulmak olmuştur.”

“Kâfirlerin ileri gelenlerinden nice zalimleri ve kahraman geçinenleri bir kılıç darbesiyle ikiye ayırdım.”

“Kureyş kabilesi devamlı olarak benim öldürülmemi temenni etmektedir. Allah'a yemin ederim ki onlar bu arzularına kavuşmayacaklardır.”

“Düşmanlarım benim ölümümü temenni ettiler. Halbuki böyle bir düşünce sakattır. Çünkü bu, öyle umumî bir yoldur ki benim tek başına orada bulunmam mümkün değildir. Ölüm herkese mahsustur.”

“Benim kılıç darbelerime kalkan ve miğferler dayanmazlar. Ben ve hicret etmiş olan Rasûlullâh birlikte savaşmaktayız.”

“Daima zaferler elde eden Aliyyim. Bahadırlık ve kahramanlıkta bütün cihanı ismim kaplamıştır.”

“Eğer ölmezsem Allah’a söz veririm, öyle bir savaş-

yapacağım ki izi ve nişanı kaybolmadan meclislerde ve sohbet toplantılarında dâima anılsın.”

“Eğer sağ kalmayıp ölürsem o hâinler, bozdukları söz ve antlaşmalarından dolayı zilletli ve rezaletli bir hayata dûçâr olacaklardır.”

“Ben öyle cesur bir insanım ki annem benim adımı arslan anlamına gelen Haydar koymuştur. Harp sanatının arslanıyım ki kimse benimle boy ölçüşemez.”

“Pazuları güçlü, boynu kalın bir aslan gibiyim, savaş esnasında korkudan dolayı kimse benim yüzüme bakamaz. Hiç kimseden çekindiğim yoktur.”

“Korku ve savaş gününde sana zırh ve miğfer kâfi gelir. Dünya seni hem güldürür ve hem de-ağlatır.”

“Size öyle bir ölüm ölçeğini sunayım ki kılıcım iki omuzunuzun arasını birbirinden ayırsın.”

“Bana muhâlefet ederek ayrı bir yol tutanlar, bana zarar veremezler. Benden önceki bir kimsenin ölümü, dünyada kalmamı gerektirmez. Ben de çok geçmeden öleceğim.”

“Hak yolunu bırakıp batıl düşünceler peşinde koşanlar, henüz tam anlamıyla vücudu gelişmemiş bir soylu çocuğun darbeleriyle yola geleler.”

“Ey küfür üzerinde hayat sürenin oğlu, ben Aliyyim. Askerler benim önümden çil yavrusu gibi kaçarlar.”

“Sizlere darbeleri indiren benim. Yardımcım, darlık anında sığınacağım yegâne sığınağım Cenâb-ı Hakk’tır. Hicret ve göç onadır.”

“Ben ve benden önce âhirete giden kişinin dünyadaki durumu şuna benzer ki bir dostunu ziyaret edip geçer veyahut akşamlayıp sabah geldiğinde, yola çıkar.”

“Sabır ve metanette fazlasıyla kuvvetliyim. Başkalarına bir belâ geldiğinde onların pazularına zayıflık bulaşmasına rağmen benim kuvvetim fazlalaşır.”

“Lisanım, kızgın bir devenin ağzından çıkardığı kırmızı maddeler veya çelikten yapılmış bir kılıç gibi keskindir.” .

“Kalbim, insanı hayretler içinde bırakan çeşitli hikmetleri söyler. Müşkülleri hallettiği gibi inciler saçar.”

“Kureyş kabilesinin kötü niyyetli kimseleri Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve selleme kötülük yapmak istediklerinde Cenâb-ı Hakk, onu kudretiyle koruyup kurtardı.”

“Müşrikler Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve selleme kötülük yapmak maksadıyla harekete geçtiklerinde göç etmek zorunda kaldı. Ben onun yatağında yatarak nefsimi ölüm ve esarete alıştırmağa ve kabul etmeğe razı ettim.”

“Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem geceleyin mağarada yattığında Allah'ın yardım ve koruma-

sıyla her türlü tehlikeden emin oldu.”

“Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem orada üç gün ikamet ettikten sonra devesinin yularını salarak Medine’ye doğru yola çıktı.”

“Bu hizmeti Allah’ın dinine yardım etmek maksadıyla yaptım, Böyle bir tavır ve hareket, mezara, girip başımın altına taştan bir yastık konuluncaya kadar devam edecektir.

“Çocuklara küçükken söylediğim Sözleri, bir musibet ve belâya uğradığımda söylemedim. Ah çekip şikâyette bulunmadım.”

“Ben o vakit çocukların hallerine üzülürüm ki babaları âhiret âlemine göçmüş, seferde ve hazerde onların sıkıntılarını tekeffül edecek ve karşılayacak kimseleri bulunmasın.”

“Birçok uygunsuz işler vardır ki onları görmezlikten gelip geçerim. Aslında görmezlikten gelmeyip onların üstesinden gelmeğe gücüm vardır. Fakat İslâmî hamiyyetim bu şekilde hareket etmemi gerektiriyor.”

“Çok kimseler vardır ki gözlerini kaparlar, onların bu hallerini bilmeyenler kör zannederler. Oysaki insan gördüğü halde bazı işlerin maslahatı için görmezlikten gelir.”

“Ben nice şeyleri söylemeğe muktedir iken nefsimi zaptedip söylemem. Oysaki beni söylemekten alıkoyacak veya söylemeğe mecbur edecek bir

kimse yoktur.”

“İnsanların davranış ve huylarından haberdar iken, nefsimi zorlayarak ve gücümü kullanarak sabretmeğe çalışıyorum.”

“Temiz kalpli ve saf inançlı olan müminler cehenneme girmezler. Akıllı -olan insanlar, kaderi zorlamağa çalışmazlar.”

“Acı durumlar ve uygun olmayan işler karşısında istemeyerek sabrettim. Suyun akıp gitmesi ve geriye bir kısmının kalması gibi hilâfet müddetim az kaldı.”

“Allah’ın yardımını gözleriyle gördüler. Peygamberin yakın arkadaşlarının kurtuluşa erdiğini müşahede ettiler.”

“Ben Eğrilmeyen kılıç sahibi, Aliyyü’l-Murtaza’yım. Kıyamet gününde Kevser havuzunun sahibiyim.”

“Kendi sarığını başıma giydirip beni taltif eden Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem, kardeşi olduğum bana demiştir ki,”

“Sen benim kardeşimsin ey keramet kaynağı. Benden sonra kendisine uyulacak senden başkası kim olabilir?”

“Allah, o güzel yüzlü şehitlerin mükâfatını versen ki onların rehberi ve önde geleni Haşim'dir.”

“Dine aykırı öyle uygunsuz işler gördüm ki Allah’a iftiradan başka bir şey değildi. Bunlar saçları beyaz-

latacak cinstendi."

"Kulağa çalınan, sözler ve dünyayı karartan durumların bir tekini o seçkin Peygamber duymuş olsaydı, razı olmazdı."

"Ey Osman eğer meşveret ve danışma ile bu işe (halifelik) mâlik oldum diyorsan, (Ömer)in tayin ettiği ve onlarla müşâvere etmen gerekli kimseler, ortalıkta görünmüyorlar."

"Eğer peygambere yakınlık iddiasıyla halifeliğe talip olup, muhâliflerini susturmak arzusunda isen, peygambere senden daha yakın kimseler de vardır."

"Her isteyene malımı bahşedeceğim, ister borç olsun, isterse üzerime farz olan, zekât olsun, malımı vakfedeceğim."

"Adalet ve hakkaniyet ehli olanlar bilirler ki, ben hiç bir zaman Hak'tan yüz çevirmedim. Çünkü ona inancım vardır."

"Cenâb-ı Hakk'ın verdiği rızka kanaat getirmişiz. Bize ilim ve irfan verdi, düşmanlarımıza ise mal ve mülk vermiştir."

"İnsanların bana yapmış oldukları iyiliği başa kakmaları ve minnet etmeleri, dağlardan taşıyacağım taşlardan daha ağır gelir."

"İnsanlar bana diyorlar ki çalışmak ayıptır. Ben de onlara derim ki, insanın başkasından bir şey istemesi kadar ayıp ve utanç verici bir şey yoktur."

“Ben, baştanbaşa minnet ve başa kakma ile dolu olan bir dünyayı kabul etmem. Ben hiç bir zaman kıymetli olan mertebeyi zilletle islemem.”

“Öyle bir insanım ki yapmış olduğum izzet ve ikrâmlar bana veraset yoluyla ecdadımdan geçmiştir.”

“Bir hayır islediğim zaman onun arkasından başka hayırlar da işlerim. İnsanlar istemeseler de ben böyle bir yol izlerim.”

“Fakir olan bir kimse bana arkadaş olduğu zaman ben ona istediği kadar azık verir ve onu doyururum.”

“Bir sıkıntıyı gidermek için beni davet ettiklerinde sıkıntıyı gidermeğe çalışırım. Bir haksızlık yapmak için çağırdıklarında onların davetlerine icabet etmem.”

“Birisi benden bir yardım istese, parlayan ve hızla yol alıp giden yıldız gibi onun yardımına koşarım.”

“Ben, konu-komşumu kendi ailemin fertleri gibi sayarım. Çünkü müslümanlar kendi evlerini beni tercih ederek evimin yanına yapmışlardır.”

“Akıllı ve tedbirlik bir insan olduğumu görmez misin? Nâfi’ Mescidinden sonra. Muhayyis ismindeki hapishaneyi inşâ ettim. Böylece emin Ve sağlam bir koruma yeri yapmış oldum.”

“Kufe şehrinin sahilleri, ne güzel ve hoş yerlerdir ki kalbe safa bahşetmektedir. Biz burada ülfet

bulmuş ve güzel kokular almışız.”

“Develer, gece olunca eve döner, gündüzün ise otlaklara giderler. Selâmet içinde bir yakınlık bulup sabah vaktinin nimetlerinden yararlanırlar.”

“Ben öyle bir doğan kuşuyum ki sen benim özelliklerimi bilirsin. Havada uçan kuşların kol ve kanatları benim korkumdan tir tir titrer.”

“Ben cesur ve kahraman kimselerin çocuğuyum. Savaş sıkıntılarını çekmişim. İstediğimde insanları yere sererim.”

“Bizim keskin kılıcımız etrafta düşmanlarımızı temizledi. Cömertliğimiz ise elimizde mal ve mülk bırakmadı.”

“Meliklerin avları tavşan ve tilkilerdir. Ben ata binip ava çıktığımda benimkiler cesur ve kahraman insanlardır.”

“Benim avım savaş meydanlarında ata binmiş kimselerdir. Ben savaş esnasında düşmanları katleden bir arslanım.”

“Düşmanlar üzerindeki darbelerim ve kılıç üstünlüğümden güçlükler hoşnut oldular. Hastalar da şifâ buldular.”

“Göz ucuyla bakan bir arslan gibiyim-Savaş meydanlarında, yatağında kükreyen bir arslandan başkası değilim.”

“Savaş ve kavga ateşi tutuşmaya başlayınca ve bu

esnada piyâdeler birbirlerine karışınca benim düşmanım gözlerime bir sinek gibi görünür ve mızrakların sesinden kurtulamaz.”

“Savaş esnasında bir çırpıda yere serici darbe ve hamlelerimi görürler. Benim kılıcımın şiddetinden ata binmiş olanlar yüzü üzere yere düşerler.”

“Düşmanın başına kılıcı indirdim ve onların kafatasını ikiye ayırdım. Zülfikârım keskin ve parlak yüzlüdür.”

“Kemiklerin cisimden ayrılması gibi o da, darbenin etkisiyle burnu üzerine düşüp yere yıkıldı.”

“Zamanın olaylarını altmış yıl yaşayarak gördüm. Hayatın acı ve tatlı taraflarını, kolaylık ve güçlüklerini deneyerek geçirdim.”

“Allah'ın bana verdiği nice nimetlerin şükrünü ifâ edemem. Dilimin ve gücümün yettiği kadar şükrünü yerine getirmeğe çalışsam bile tam anlamıyla bu vazifeyi yapmış olamam.”

“Allah'tan istesem de istemesem de onun fazl ü keremi daima benim yardımcım, O, benim dayanağım ve sığınağımdır.”

“Ey ölüm emrini tebliğ eden melek, dünyada kalmanın mümkün olmadığını biliyorum. Benim de ruhumu al dostların ayrılık üzüntüsünden kurtulmuş olayım.”[6]

---

[6] Bu beyite şu anlamı verenler de olmuştur: **“Beni bı-**

“Zamanın olayları ve tecrübeler beni metin ve dayanıklı kıldı. Bazı şeylerden beni alıkoyanları ben de alıkoydum.”

“Her gördüğüne dostluk ilan edip seninleyim diyenlerle bir ilgim yoktur. Hiç kimsenin sorusuna cevap vermekten aciz değilim ve başkalarına, müşkülümü-halletmesi için yalvarmam.”

“Zayıf güçlü olmadığımdan dilimin ve kalbimin idareleri elimdedir. Ben nereye yöneltirsem onlar, da oraya yönelirler. Daima içinde bulunduğum zamanı geçmişle mukayese ederim.”

“Birçok arkadaş, dost ve ahbaba vefâ gösterdim. Vefalı olmak gereken yerde onlardan vefamı esirgemedim. Fakat onlardan karşılık görmediğim gibi, cefâ ve eziyeti gördüm.”

“Benim maksadım, meclis ve toplantılarda bana sevgi {göstermeleri, arkamda da beni iyilikle anarak hatırlamalarıdır.”

“Ey gözler, benden uykuyu def edin. Çünkü seher vaktinde insanlar Allah’ı anarak geceyi geçirirler,”

“**Ey Ebû Bükre**,[7] şunu iyi bil ki yeryüzünde ayakkabılı ve yalın ayak gezenlerin en hayırlısıyım.”

---

rakman mümkün olmayan ölüm! Bana biraz fırsat ver ki Hakk’a ibâdet edeyim, ondan sonra ruhumu al.”

[7] Ebû Bükre,sahâbilerden Nafi ibni el-Haris ibni Kelde’nin künyesidir. Bu şiir ona hitaben söylenmiştir.

“Hazret-i Peygamber ona uyulması ve onun hakkına riâyet edilmesi Hususunda tavsiyelerde bulundu. Fazilete sahip bir insan olduğunu pekiştirdi.”

“Onun hakkında kusur ve ihmalde bulunma, hakkını tam anlamıyla ver. Cenâb-ı Hakk doğru söyleyenlerin en doğrusudur.”

“Ben, Allah'a verdiğim söz üzerine komşumun ırzını ve namusunu muhafaza ederim. Hatta öksürmek gerekse, onu gizler açığa vurmaktan çekinirim.”

“Hem Allah’ın cezasından korkarım hem de onun affediciliğinden ümit varım. Şunu çok’ iyi bilirim ki mülkünde istediği gibi tasarruf eden O, adil-i mutlaktır.”

“Bütün insanlar dalâlet, inkâr ve şiddetli manevi sıkıntılar içinde iken ben, Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemi rasül olarak kabul etmiş ve ona inanmıştım.”

“Benim dinimde şüphe edene hidâyet temenni ederim. Allah’ım, bana cennet içinde fazl ve kereminle yaşamayı nasib et.”

“Şeriki ve ortağı olmayan o Allah'a şükürler olsun ki kullarına dâima merhamet etmiştir. Sonu olmayan ve Bâki kalandır.”

“Eğer bana azap ederse ben bu azaba müstahak olduğum içindir, Eğer affederse onun fazl ü keremindendir.”

“Ey Allah tarafından şahid kılınmış Peygamber, benim dinim, o seçkin ve üstün peygamberin dini olduğuna ve müslümân olduğuma dair Allah için şehâdette bulunur musun.”

HZ. ALİ'nin ARKADAŞLARI

"Ey benim ashabımın ve arkadaşlarımın durumunu öğrenmek isteyen kimse! Doğrusunu bilmek istiyorsan sana doyurucu cevap vereyim."

"Sana doğru ve gerçek bir şekilde onlardan haber vereyim. Her birisi hakikat içinde Kur'ân-ı Kerîm'i muhafazaya gayret göstermişlerdir.

"Her biri savaş esnasında çok sabırlıdırlar. İnanmıyorsan ne şekilde olduklarını hiç çekinmeden onlarla temas eden topluluklardan sor."

"Benim kavmimi görmez misin? Çağrıldıkları vakit mutlaka icabet ederler. Onlara kızdığımda asla ses çıkarmazlar. Bu kadar itâat-kâr, halim ve selimdirler."

"Ortada görünmesem bile, hâzırmışım gibi ve yanlarında bulunmuşçasına hareket ederler. Onlar bulunmadıkları zaman da ben aynı şekilde hareket eder ve onları korurum."

"Benim övdüğüm askerler savaş ve kavga erbâbıdırlar. Anneleri ağlayıp hasretlerini çekmez, babaları da arkalarından hayıflanmaz."

"Bu kabileye mensup kimseler öylesine asildirler esir aldıkları insanlara karşı müsamahakâr ve vefalıdırlar. Şayet kendileri mağlup olurlarsa hiçbir zaman firar edip kaçmazlar."

"Öyle bir kavimdir ki savaşlarda giydikleri elbiseler,

kılıç, pusat ve Davud'un zırhından ibarettir.” .

“Başlarında Tolgalar üstlerine de zırhları giyerler. Ellerinde mızrak ve kılıç olduğu halde savaşırlar.”

“Kılıçlar gülmeye başlayınca, düşmanın ömrü ağlamaya başlar. Mızrağın ucu kanayınca da ruhlar kaçmayı tercih eder.”

“Fazilet yönünden. Ezd kabilesi diğerlerinden çok üstündür. Ata binmede de kimse onlarayetişemez. Onlar hepsinden daha yüksek mertebededirler.”

“Evs ve Hazrec kabileleri, misafirperver ve cömerttirler. İyilik ve ikramda birbirleriyle yarışırlar.”

“Ey Ezd kabilesi,[8] sizler gayret ve hamiyyet sahibi aziz bir topluluksunuz ki sertlikle asla bükülüp, ezilmezsiniz.”

“Mizaç ve huyunuz gereği afide vefa gösterdiniz. Çok eski zamanlardan beri hiç bir zaman doğruluğunuza yalancılık karışmadı.

“Hamle ve saldırıya geçtiğinizde insanlar sizden

---

[8] Hz. Enes radiyallahu anh anlatıyor: "Rasûlullâh sallâlâhü aleyhi ve sellem buyurdular ki:
"Ezd kabilesi, Allah'ın yeryüzündeki ordusu (ve dininin yardımcıları)dır. Halk onları alçaltmak ister, Allah ise onları yüceltir. İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki, o zaman kişi:
"Keşke babam Ezdi olsaydı! Keşke annem de Ezdi olsaydı!" diye temennide bulunacak." Tirmizi, Menakıp, (3933).

çekinirler. Böyle bir durum size kolay geldiği için düşmandan sakınmanız söz konusu değildir.”

“Ey Ezd kabilesinin kahraman, evlatları, hepinizden hoşnut ve memnun olmuşum. Bütün işlerin sonu değil, başısınız. Düşmanlar sizden kaçarlar.”

“Dünya durdukça Ezd kabilesi, ehi-i beyte olan samimi sevgileri, candan ifa etlikleri hizmetten dolayı rahmet ve mağfiretten ümitsiz olmazlar. Nereye giderlerse gitsinler, Allah onların yardımcısıdır.”

“Sizlerin evveli de âhiri de temizdir. Aslınızın pâk olduğuna fer’iniz delâlet eder. Allah’ın kanunu böyledir. Kökü ve aslı diken olan bir ağacın dalından üzüm elde edilemez.”

“Ezd kabilesi öyle asil ve necîb bir kabiledir ki koşmak veya at yarıştırmak gerekirse muhakkak diğer zümreleri geçerler. İftihar edilecek bir şey söz konusu olunca başkalarından daha fazla övgüye lâyıktırlar. Savaşlarda da daima galib gelirler.”

“Birçok savaşta Ezd kabilesi vardır. Sabretmek gerekirse sabretmesini bilirler. Esir almada fazlasıyla beceriklidirler. Fakat yağmacılık olduğunda çekinip uzaklaşmayı tercih ederler.”

“Samimiyet ve ihlâslarından dolayı Hak Teâla kendi dostluğunu onlar hakkında izhâr etmiştir. Onların temiz kalpliliklerine saçma sapan ve malayani işler karışmamıştır.”

“Ezd kabilesi, sohbet meclislerinde güzel ahlâk sahibidirler. Cehalete hiç bir zaman boyun eğmemiş, şiddet ve hiddetle galip gelmenin mümkün olmadığını bilmişlerdir.”

“Eğer razı olup ses çıkarmazlarsa, büyük bir yardım ve cömertlik kaynağıdırlar. Şayet bir gün kızıp gazaba gelirlerse, arslanlar dahi onlardan korkup kaçarlar.”

“Onlardan bir şey istenildiğinde halkın en cömerdidirler. Savaşa davet edilirlerse; derhal icâbet edip savaşmaya başlarlar.”

“Gassan kabilesi toplanıp hücuma geçtiklerinde onları mağlûb ve perişan edemediler.”

“Allah, onları Resûlullâh’a yaptıkları hizmetlerden dolayı mükâfatlandırsın. Hayır işledikçe hayırlarını kabul etsin.”

“Benim ömrüm son bulduğunda ve hayatımın son demleri geldiğinde benim için gözyaşı döküp ağlayanlar az olacaktır.”

“Kişi sevdiği arkadaş ve dostunun ölmemesini ister. Fakat böyle bir istek ve arzunun gerçekleşmesi mümkün değildir.”

“Ey Haris,[9] ölenler beni göreceklerdir. İster mümin

---

[9] Haris-i A’ver Hemedanî, Hemedan, Yemen’de bir kabilenin adıdır.

ister münafık olsun onlarla karşılaşacağım.”

“Benî görenleri veya benim gördüklerimi adlarıyla, vasıflarıyla, özellik ve durumlarıyla bilirim.”

“Sen yarın kıyâmet gününde sırat köprüsü kurulduğunda benim önüme geleceksin. Yaptığın bir kusur ve ayak sürçmelerinden endişe etme.”

“Geçmeğe ve sırat köprüsünü atlamağa başladığında ateşe derim ki sen bu kişiyi yakma Allah için ona yaklaşma.”

“Onu bırak ve ona sakın yaklaşma. Çünkü o, sağlam olan manevi bir iple bana bağlanmıştır.”

“Susuzluk anında ona bir bardak soğuk su ikrâm edeyim ki tadı baldan daha tatlı olsun.”

“Bunlar Haris'e (ve sevenlerine) söylenmiş Ali’nin ilginç sözleridir. Onlarda hayret edilecek birçok hususlar mevcuttur.”

(Sıffin Savaşı’nda Abdu’l-Aziz bin el-Harse’ye) “Sen nefsini, gücün yetmeyeceği ölçüde fedâ ettin. Utandın, fakat gayret sahibi kimselerin az olduğu muhakkaktır.”

“Allah senin yapmış olduğun hayrı mükâfatlandırsın. Elinden geldiği kadar iyilik yaptın. Allah senin bu iyiliğinin sevabını kat kat artırsın.”

“Ehl-i beyt'in reisi, dünyadan âhirete göç edince, halktan ehl-i beyte karşı cefâ ve eziyetler gelmeğe başladı.”

“Haris-i bin Sımme’nin yaptığı işte üzüntüyü mucib bir durum yoktur. Çünkü bize karşı olan vefâsını yerine getirdi.”

“Karanlığın her tarafı kapladığı ve yeryüzüne bir korkunun çöktüğü demlerde görevini yerine getirdi.”

“Kılıç ve mızrakların çarpıştığı bir demde Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemi aramağa gayret göstermişti. Meydana gelen olaylara karşı durmuştu.”

(Cemel Vak’asında) “Gel sözümü tut, acele etme, insanların yaratıcısı olan Allah için doğru söz budur.” [10]

“Eğer ölümü tercih etmek istiyorsan çadırını kur. Kükremiş arslan savletiyle saldırırım.”

“Elimdeki keskin kılıcım eti ve kemikleri birbirinden ayırdetmeyi kendisine âdet edinmiştir.”

(Sıffınde) “O cesur, bahadır Hemedanlılar, savaşın başlayacağı günün sabahı, silahlarını alarak yardımıma geldiler.”

---

[10] Zübeyr İbn avvam radiyallâhü anha söylenmiştir. Bu beyit Cemel Vak'ası’nda cennetle müjdelenmiş sahâbîlerden olan Zübeyr’e hitaben ve onu tehdîd eder şekilde söylenmiştir. Peygamber Efendimizin halalarından Safiye bint-i Abdu’l Muttalîb’den doğan Zübeyir ibn-i Avam muhalefetten vazgeçerek geri çekilmiştir.

“Ata binmiş olarak ve toplu halde yanıma geldiler. Hepsi de savaşta yararlılık gösteren bahadır kimselerdi.”

“Her birisi ok ve mızraklarla bezenmişlerdik. Birbirlerine karışırlarsa âlev saçan ateş zannedersin.”

“Onlardan hakikati koruyan Said bin Kays kumandanlık ve liderlik mevkiine geçti. Kerem sahibi kimseleri koruyan bir kişi idi.”

“Savaş ateşi kızışınca düşmanın içine dalmaya başladılar. Sanki kavga meydanında devamlı içiyorlardı.”

“Allah, Hemedanlılar’a mükâfat olarak cenneti versin. Savaş gününde düşman için öldürücü bir zehir oldular.”

“Hemedanlılar’ın huyu güzeldir, dindardırlar. Onlarla karşılaştığınızda sizinle en güzel, tatlı ve yumuşak şekilde konuşurlar.”

“Hemedanlılar’a ne zaman misafir olursan sana izzet ve ikrâmda bulunurlar ve sen onların bu haline gıbta edersin.”

“Hemedan kavmi daima aziz ve kerem sahibi olarak bilinmişlerdir. Nasıl ki Kâbe’nin rüknü makamlar içinde kutlu kabul edilmişse onlar da aziz bilinmiştir.”

“Hemedanlılar, Peygambere ve onun yakınlarına dâima sevgi beslemişlerdir. Savaş meydanlarında çok çeviktirler.”

“Eğer cennetlerin kapısında durup bu görevi yapsaydım, Hemedanlılar’a selâmetle girin derdim.”

“Şakîk, Mu’bed, Abdullah, Nebhan ve Haşîm’in oğulları, şehit olanların en seçkinleridir. Hak din olan İslâm’a hizmet etmişlerdir.”

“Biri de binici olan Urve’dir. Savaş kızışmaya başlayınca kılıç ve oklarla saldırıya geçer. Allah’ın rahmetinden uzak kalmasın.”

HZ. ALİ ‘NİN KAHRAMANLIĞI

“Ben, yüksek soylu ve kendisiyle iftihar edilen Mustafa’nın kölesiyim. Ben, Abdülmuttalib’in nesebinden gelen hayırlı bir ağacın dalıyım.”

“Seçkin bir peygamber olan Muhammed Mustafa’nın kardeşiyim.”

“Ben, edeb ve kemâl sahibi olan Abdülmuttalibin oğluyum. Soyuma bir noksanlık gelmesin diye sözümü tutarım. Gayretli ve cesur bir insan için ölüm, kaçmaktan ve savaştan kurtulmaktan daha iyidir.”

“Tertemiz olan asîl bir soydan geliyorum. Düşmana, arslanlar gibi saldıran bir kişiyim.”

“Ben Aliyyim, Haşim’in soyundanım. Savaş meydanlarının arslanıyım. İnsanları kırar geçerim.”

“Ben hücum ve saldırıda bulunan ve güzel kılıç kullanan bir insanım.”

“Kureyş kabilesinin ileri gelenlerinin çocuğuyum. Ben gıdamı savaşarak, başkaldıranları terbiye ederek alırım. Perişanlık görmemiş bir evde terbiye görerek yetiştim.”

“Hepinizi bilirsiniz nesep ve soyda hile yapıldığı zamanlarda bile benimle peygamber arasındaki kardeşlik yalan değildir. Şüphesiz ondan asla yalan sadır olmaz.”

“Temiz vücûdu gümüş gibi, alnı da altın mesabesindedir. Kılıcımı, onun yolunda ve onu hoşnut etmek için çekerim.”

“Bir akran ve düşmanla karşılaşırsam, korku duyup kaçmam. Çünkü bana yaklaşan kimse ölüm, eziyet ve kedere rastlamıştır. Maddî ve manevî galibiyetim atalarımdan bana geçmiştir.”

“Benimle savaşanların hepsini toprak üzerine yatırayım. Kâfirlerin boynunu keskin kılıcımla vurayım.”

“Elimdeki keskin kılıcım ya keder ve üzüntüleri defeder veya bana erişerek ölümü seçer. Çünkü bu kılıç el ve başımın üzerinde seyreder durur.”

“Savaşta elimdeki kılıç ve hançerin ışık ve parıltısından her taraf, aydınlanır.”

“Benim kargı ve keskin kılıcım daima savaşa hazır vaziyettedir. Tertemiz bir peygamber benimle olduktan sonra bu durum elbette devam edecektir.”

“Bu kılıç size daimâ galib gelenlerin çocuğundan bir hediyedir. Bir darbeyle üzerinde vâcib olan görevi yerine getirir.”

“Kafa kemiğini ve omuzları yaran o kılıçla -Allah yardım ettiği takdirde askerlerin başını çeken reisi ve gözdeleri korurum.”

“Bazılarına sahrâ ve ovalar dar gelir. Bazılarına da mızraklar arasından çıkıp gitmek mümkün olur.”

"Onlar, boş ve anlamsız bir görüşle taşlara taparken ben, Muhammed Mustafa'nın Rabbi olan ve her şeyi veren Allah Teâlâ'ya ibâdet ettim."

"Ey Fâtıma, Zülfikâr'ımı bana ver ki savaş ve çarpışma gününde benim yegâne yaver ve arkadaşım ancak bu kılıçtır."

O; askerler beni öldürmek için teşebbüse geçtiler. Mir'âc sahibi olan babanın hakkı için benim kılıcımı getir."

"Keskin kılıcım olan Zülfikâr'ı getir ki Müslüman gazilerin süratle savaşa gidenlerine ben de katılıp gideyim."

"Bir kavmin oturduğu yerlere indim ki, hepsinin yüzleri, karaciğerleri gibi simsiyah olmuştur."

"O gün öyle, öğüt veren ve korkutan biri geldi ki denizin dalgalarla saklanması gibi askerler sakındılar."

"Eğer bana karşı zafer kazansalardı beni şehit ederlerdi. Fakat beni öldürenler dünyada ebediyyen kalamayacaklardır."

"İnsanları öldürdüler ve oturmakta oldukları evlerini yıktılar. Sabah olduğunda hemen hemen hepsi ilticâ ettiler."

"Vuruşlarımla Hak Teâla'yı razı edeceğim. Hayatta olduğum müddetçe ve arzularım devam ettikçe bu görevi yerine getireceğim."

“Ya İslâm’ın açıkça yayılmasını temin edeceğim veya bu yolda şehit düşeceğim. Damarlarımdan kan akarak bu şerefi kazanacağım.”

“Nice insanlarla dostluk ve arkadaşlık ettim fakat onlardan zahmet ve eziyet gördüm. Allah, bunlara gülmeyi nasip eylemesin, dişleri dökülsün.”

“Korkutmak ve sindirmekte benim gibi cesur ve kahraman insan az bulunur. Beş cepheden hücum eden bir askerî kuvveti ancak ben dağıtmaya güç yetirebilirim.”

“Bana yardımcı ve dost olarak Cenâb-ı Hakk ve ağızı keskin kılıcım kâfidir ki savaş esnasında onun darbelerinden şimşek çaktı zannedersin.”

“Mızraklar fırlamağa başlayınca benim kavmim (topluluğum) göğüslerini onlara siper ederler.”

“Kalplerinin üzerine zırhları giyerler ki onları gören, Allah için ölüme gidiyorlar, derler.”

“Mızrağın ucundaki yumuşak demiri şiddetli bir hale getirdim ki yerinden düşmesin. Böylece servet kapanların ve kendini kaybedenlerin rengi uçsun.”

“Mızrağım, savaş ve takvâ tandırının ateşini alevlendirerek hergün nice askerleri cepheye sürer.”

“Savaş esnasında ne şekilde hareket etmek gerekiyorsa, ister baş kesmek, ister ayak kesmek, öylece hareket eder ve düşmanı kovmak ve yok etmek için ne lâzımsa onu yaparız.”

“Bedir Savaşı’nda müslümanlara imkân ve fırsat veren Allah, müşriklere gazap ederek onları mağlûp etti.”

“Ellerinde parlayan keskin kılıçlar vardı. Savaş esnasında sanki cilalanmış gibi bu kılıçlar parlamaktaydı.”

“Nice yetişmekte olan gençler ile ihtiyarlar bu savaş esnasında mağlûb olup gittiler.”

“Onlar içinde feryâd ve figan ederek ağlayanların gözyaşı, gökten boşanan yağmur ve akan seller gibi döküldü.”

“Bedir Savaşı’nda Utbe ile oğlunun öldürülüp ortadan kaldırılmaları üzerine koparılan feryad ve figanlar, hayatta kalan Şeybe ve Ebû Cehil gibi müşriklerinde öldürüleceklerini haber vermektedir.”

“Kin ve öfkeye sahip olanlar ile İbn-i Cud’ân (Abdullah), matem elbisesine bürünmüş ve yavrusunu kaybeden annenin sabırsızlanması gibi sağa sola kıvranıyordu.”

“Bir gurup savaşçı Bedir Kuyusu’nun etrafını sararak orada kendilerine yer yaptılar. İslâm kahramanları buraya müşrikleri dağ gibi yığdılar.”

“Azgınlık ve taşkınlık isteyenler sonunda kendi isteklerine kavuştular, kendini bilmezlerin, cezası bu dünyadan ayrılıp gitmektir.”

“Onlar cehennemi kendilerine mesken edinmek

suretiyle bu dünyadaki zulüm, haksızlık ve hakaretten el çekip gittiler.”

“Bedir savaşı, bize gerçek dost bırakmadı, hepsini alıp götürdü. Arkada emniyetli, bir yol kalmadı.”

Bedir Savaşı’nda bineklere binmiş savaşçıları bozguna uğrattım. Kahramanlarını perişan ettim.”

“Biz, onların elbiselerine rağbet etmeyip iffetimizi muhâfaza ettik. Eğer o, bizim durumumuzda olsaydı elbiselerimizi soyup götürmekten çekinmezdi.”

(Uhud) “Savaş esnasında onu öldürmem gerekirken fırsat verip Talha’nın ölümünü geciktirmem bir nevi haksızlıktı. Allah’a şükürler olsun ki onu ortadan kaldırdım.”

“Talha,[11] yüzü üzere düşünce keskin ve parlak olalı kılıcımla yukarıya kaldırdım. Onu öldürdüğümde yüzü üzere düştü.”

“Karanlıkta parlayan yıldırım gibi kılıcımın cevheri ışık saçtığında, sanki ateşin içine tuz düşmüş gibi oldu. Bir hamlede kellesini boynundan kopardım.”

---

[11] Keşfü'l-Gümme” sahibinin dediğine g'öre, Hazret-i Ali’nin Uhud Savaşı’nda müşriklerin ünlülerinden Âmr’i, Ebû’l-Esba’ İbni Âbdu’l-Aza’yı ve Ebû Umeyye ibn-i Mugire’yi; Beni Abdü’d-Dar’ dan Abdullah bin Cemil’i ve Talha bin Ebu Talha’yı öldürdüğü hususunda bütün tarihçiler ittifak etmişlerdir.

“Savaşta, benim mücâdele yerim ve tavrım herkesçe bilinmektedir. Kılıcımın ulaştığı her insan yüksek sesle ağlamaya başlar.”

“Araplar arasında yaygın olan “Babasız kalmakla” övünüyorsanız ey müşrikler, bizden şehit olanların sayısı fazla değildir.”

“Bizim şehit bıraktıklarımız hakkında soy ve soplarının şüpheli olduğunu iddia ederek onlara saldırıyorsanız, ey müşrikler bilin ki savaş dönüşünde sizden Talha’yı yol ortasında yatar vaziyette bıraktık. Kılıçlarımız aramızda parlayan ve âlev saçan birer ateş gibiydi. Siz neyle övünüyorsunuz?”

“Bizim kılıç ve oklarımız, askerlerinizden (Talha’nın oğlu) Osman’ı helak edip öldürdü. Karısının yakasını yırtarak feryâd ve figan ettiğini söylerler.”

“İslâm askerleri, peygamber ile birlikte o mertebe başarılı oldular ki ölüm havuzundan dönüşleri mümkün olmayanlar bir tarafa, müşriklerin sancak tutan dokuz cesur kumandanını öldürdüler.”

“Ey çeşitli kabilelere mensup topluluklar! Benim bu kılıcım yalan söyleyenlerin başını yaracak şekilde elimde duruyor.”

“Gelin ok ve kılıç darbeleriyle hazır olun. Cesaret ve kahramanlıkla kendinizi savaş meydanına atınız.”

“Kılıcım sizi ateş ve azâba yollayacaktır. Bunu yaparken her şeyi insana veren ve bağışlayan Allah’ın

yardımına muhtacım."

"Onun içtiği kanlı ve irinli sıcak su olacaktır. Aylarda ve yıllarca orada kalacaktır."

"Mel'un olan bir topluluğun durumunu mu hatırladın ki mahzun olup acı acı ağlıyorsun?"

"Yoksa akılsız olan o topluluğu mu hatırladın ki dine davet edenlere karşı hile ve kurnazlıkla haksızlık yaparlar."

"Bir kötülükten sakınmaları için kendilerine uyarı yapıldığı zaman bunu dinlemezler. Özür diledikleri takdirde özürleri kabul olunmaz."

"Allah onları hayıra nâil etmesin ki, benim Osman bin Maz'ûn'a[12] kızgınlık göstermeme neden oldu-

---

[12] Osman bin Maz'ûn, sahâbîlerin önde gelenlerindendi. Hazret-i Peygamber'in sütkardeşidir. Bedir Savaşı'na katılmıştır. Kefenlenip, mezara konulduğunda Hazret-i Peygamber'in gözlerinden yaşlar akmıştı. Baki' mezarlığına gömülen muhacir, sahâbilerin ilkidir.

Künyesi Ebu's-Saib idi. Cahiliyyet döneminde bile içki içemiştir., Onun gömülmesinden sonra Hazret-i Peygamber, sahâbîlerden birisine, **"Mezarının baş ucuna bir taş dik"** diye ferman buyurdular. O zat taşı, hazırladığında kaldırmaya gücü yetmeyince Hazret-i Peygamber bizzat kendisi taşı kaldırıp başucuna diktiler. .Buyurdular ki, **"kardeşim Osman'ın mezarını bu şekilde diğer insanlara işaretledim."** Hazır bulunanlar anladılar ki ölen bir insanın başucuna taş dikmek sünnettir. Hz. Peygamber, üç avuç dolusu toprağı ölü defn edildik-

lar.”

“Osman'ın yüzüne ve gözüne darbe indirdiler. Birbiri ardınca yaptıkları saldırılarla her tarafını kanlar içinde bıraktılar.”

“Eğer ölmezsek biz de bunun öcünü alırız. Ta ki hak yerini bula ve suç cezasız kalmaya.”

“Ya işlemiş oldukları suç ve işlen pişmanlık duyup geri dönerler veyahut bizim onlara yönelteceğimiz

---

ten soma mezarın üstüne atmış, ayrıca oğlu İbrahim öldüğünde mübarek elleriyle mezarının üstüne su-serpmiş, böylece bu hareketleriyle müslümanlara örnek olmuşlardır.

Müslümanların mağlub oldukları devirlerde Velid bin Mugire, Osman bin Maz’un’u yanına çağırmış, böylece kâfirlerin şerrinden emin olmuştur. Fakat müslümanların sıkıntı ve eziyet damarları kabarmış ve Velid’i terk ederek tekrar müslümanların safına katılmıştı. O toplantıda Peygamber şâiri Lebid bin Rebiâ şu beyti söyledi:

“Allah’tan başka herşey batıldır. Her nimet mutlaka zeval bulacaktır.”

Osman bin Maz’ûn birinci mısraı tasdik fakat İkincisini kabul etmemişti. Bu esnada ihtilâf çıkmış, Kureyşlilerden bir genç, Osman'ın yüzüne bir tabanca ile tokat indirmişti. Şiddetli darbenin etkisiyle gözlerinin etrafı morarmış-ve gözüne kan inmişti.
Velid, Osman’a, tokatın gözlerine bir zarar verip vermediğini sormuş, o da, gözlerim, bir zarar görmedi demişti.

saldırıyı hoş karşılayıp aşağıda kalmayı tercih ederler.”

“Bize zulmetmek isteyenlerin zulmünü bertaraf ederiz. Bütün gazilerin elinde keskin ve bilenmiş kılıçlar mevcuttur.”

“Keskin kılıçlar yaraya tuz serpiyordu. Biz şifayı müşriklerin kanlı başlarında görüyorduk.”

“Akla sahip olmayan insanlar ikrar edinceye ye serkeşliği bırakıp yumuşaklık gösterinceye kadar bu durum devam edecektir.”

“Müşrikler, öldükten sonra dirilmek, haşir ve neşir gününde hesap vermeği inkâr ettik, dediler. Mevcut zevkleri, gelecekteki va’dlerle değiştirmek akıl kârı değildir, şeklinde bir iddiada bulundular.”

(Uhud’da) “Atlar üzerinde cenk edenler, savaş meydanında etrafı sardılar. Her taraf toz toprak içinde kaldı. Bu savaşta kızanlar, esir düşüp iş yapamaz hale geldiler. Fakat öyle bir savaş oldu ki, gazilerin atlarının nallarından sıçrayan topraklar onlara âdeta savaş elbisesi oldu.”

“Ölüm develerinin beline ipler bağlanmıştır. “Savaş meydanının kahramanları binici olanlardır. Bugün üzerimdeki savaş elbiselerini çıkarmış ve ortaya atılmışımdır. Bana karşı kim cesaret edip çıkabilir.”

“Saldırı ve hamleden hiç bir korkum yoktur. Çünkü düşmanların üzerine ben saldırıp taarruza geçe-

rim.”

“Savaş gününde hiç bir zaman geri çekilmem. Benim karşımda savaşanlar ya öldürülür veyahut "kılıcımın etkisiyle hezimete uğrayıp kaçarlar.”

“Uzak ol ey mel’un. (Âmr bin Ahnes bin Şerik Sakafî) Senin gibi inkarcı olanlar bile sana lanet okurlar. Alçaklıkla şöhret bulmuşsun.”

“Zülfikârım ile seni öylesine parçalarım ki eskimiş bir paçavra parçası gibi dökülürsün.”

“Sana kılıç darbelerini indirdiğimde başın öylesine iki parçaya bölünecek ki kırılmış ve paramparça olmuş bir bardağın bir araya gelmeyişi gibi olacaktır.”

“Bu savaş ve cihadımla temenni ediyorum ki Allah Teâlâ beni cennetine koysun. Makam ve mertebelerin en yükseğini bana versin.”

“Müşrikler bize zulüm ve haksızlık ettiler. Taşkınlık ve azgınlıklarında ısrar ettiler.”

“Saldırıya geçtiklerinde biz çoğuz dediler. Savaş gününün sabahında uzun mızraklarla taarruz ettiler

“Eğer Hamza’yı öldürdük diye seviniyorsanız”, bu sevinme ve övünmeniz boşunadır. Çünkü o cennet köşklerinde yaşıyor.”

“Hamza, Bedir Savaşı’nda müşriklerin azgınlarından, olan Utbe’yi öldürdü. Düşmanları yok etmede

hiç bir güçlük çekmezdi,”

“İyilik yapan Allah’a hamd ü senalar olsun ki kulundan lutuf ve ihsanını hiç eksik etmez.”

“Peygamberine temkin ve kuvvet verdiği için Allah’a şükürler olsun. O'nu, azgın düşmanlar üzerine daima galip getirdi.”

“Abdu’d-Dar’ın oğluna öyle bir hamle ile saldırdım ki cevheri parlak kılıcımın, darbeleri kalın kemiklerini bile parçaladı.”

“Hepsi de meydanı bırakıp kaçtılar. Kalpleri ümitsiz, vücutları da yaralı bir şekilde idi.”

“Yıldız gibi parlayan kılıcı elimde titretir, düşmanın başını ve omurgalarını ikiye bölerim.”

“Allah, onları dağılıncaya kadar ben meydandan ayrılmadım. Yumuşak kalplilerin kalbini ferahlattım.”

(Hendek Harbinde) “Ey arkadaşlar! Bu savaş meydanının binicileri benim üzerime mi geliyorlar? Durum belli oluncaya kadar lütfen beni ve onları başbaşa bırakın. Siz saldırmayın, ben onların hakkından gelirim.”

“Şu anda yüksek himmet ve hamiyyetim beni kaçmaktan alıkoyar. Ateş saçan kılıç benim beşimin üstünde oynasa bile Hayber-i Kerrar’a karşı koyuştan beni alıkoyamaz.”

“Aramızda Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem

bulunuyor. Alnı bulutlar arasında parlayan bir güneş gibidir."

"Allah kendi peygamberine ve dinine yardım eder. Her ilerleyen muvahhid kimselere de yardımcıdır."

"Eğer İslâmî kabul etmezsen Allah sana lânet edecektir. Benim keskin kılıcımın darbeleri karşısında metânet göster."

"İbnü'l-Vedd lakabıyla bilinen Amr, bana saldırdığında yemin etti. Onun bu yemini herkes tarafından işitildi. Ben de ona hücum ettiğimde yemin ettim."

"Amr'in yemini şu mealde idi: Savaş ve kavgadan kaçmamak ve mağlup olsa bile Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemi peygamber kabul etmiş müslümanlar zümresine girmemek. İkimiz karşı karşıya gelerek korkusuzca saldırıya geçtik ve bildiğimizden geri kalmadık"

"Ey Amr, sana yazık oldu, istek ve arzun meydana geldi. Allah'ın takdir ve kudretiyle düşmandan aciz kalıp geri çekilmem."

"Ey ayağını kötülüklere bulaştırmış kişi, Allah sana lânet etsin. Yakında elem ve dert ateşine düşecek ve orada kömür gibi yanacaksın."

"Amr, keskin kılıcın ellerimde titrediğini görünce bu işin hiç te şakaya gelen, tarafı olmadığını anladı."

"Ey Âmr, sen öyle usta bir biniciyle karşılaştın ki

ayak basışta tekrar eski yerine dönmektedir."

"O usta binici Beni Haşim soyundandır. Kendi kavmi arasında himmeti yüksek bir kimse olarak bilinir ve her iş ona havale edilirdi."

"Kureyş ve diğer kabileler şuna şahittirler ki içlerinde benim yerimi tutacak kimse yoktur."

"Allah'ın lutüf ve keremi oldukça elimdeki kılıcımla kendimi ve askerlerimi korurum."

"Kutsal taş olan Hacer-i Esved'in Rabbine yemin ederim ki etimi ve kanımı **Allah yoluna fedâ etmişim."**

"Bu kılıç, Haşimî soyundan gelen bir insanın elinde olup başlarınız üzerinde dolaşır."

"Bu keskin ve parlayan kılıç düşmanların başında bulunan saçları tıraş etmek içindir."

"Onunla himayem altında bulunan askerleri korurum. Harekete geçmek üzere atlara binen düşmanları ber-taraf ederim."

"Çabalamak isteyenler toz içinde kaybolurlar. Benim karşıma çıkanlar ölümle karşılaşırlar."

"Basiretle savaşa niyet ederek dövüşmeğe başladım. Herkesi muradına eriştiren ve kurtaran Allah, beni de başarılı kıldı."

"Meydana çıkarak dövüş ve kavga edecek birini istedim. Bu isteğim üzerine dövüşecek biri ortaya atıldı."

“Senin başın üzerine konan parlak kılıç, yok edici ve öldürücü özelliği ile yaraya tuz ekicidir.”

“Ümit ederim ki cenaze sahiplerinin ölüler üzerine ağlayıp feryad etmeleri gibi, mensup olduğun kabile senin üstüne ağlayarak gelecektir.”

“Benim kılıcım senin vücudunda öylesine büyük bir yara açacaktır ki hezimete uğramış ve kaçmış insanlar anıldıkça sen de anılacaksın.”

“Ey bedbaht Âmr, savaş ve kavga fırını kızışmaya başladı. Kabaran ve alevler saçmaya başlayan ateş korkulu bir hale geldi.”

“O yemininde durdu ve Allah’a, dönmedi. Kendisine baktığımda hurma dalı gibi vücudunun bir parçası üstüne düşmüş ve hendeğe doğru kâfir

“Kahraman ve cesur olanlar, savaşta birbirlerine ölüm bardağını sunarlar ki içinde kişiyi öldüren keskin zehir vardır.”

“Benden uzak ol ki, kahredici ve öldürücü pençem sana ulaşmasın. Aksi takdirde geçip giden dünkü gün gibi sen de geri gelemezsin.”

“Ben öyle bir kimseyim ki kavmimi ve mensup bulunduğum toplumu izzette korurum. Aslına bakılırsa yükselten de alçaltan da Cenâb-ı Hakk’ tan başkası değildir.”

“Bizi çok sözle uyarmağa çalıştı. Hatta bizi korkutmak için kılıcını da çekti.”

“Hazret-i Muhammed Mustafa’nın amcasının oğlunun vuruşudur. Bu darbeden kendini Koru. Gökten inen bir şimşek gibi insanın tepesine inmektedir. Kendine güveniyor ve cesaretin var işe bu kılıç darbelerinden kaçma.”

“Büyük bir darbe ile ona galip geldim. Benim ansızın indirdiğim o darbeyle savaş esnasında kimse sabırsızlanmaz.”

“Çelikten yapılmış keskin kılıcıyla savaşıp, omurga kemiklerini ikiye bölüp ayırdı.”

“Amr’ın taşkınlıkları artıp, ömrünün ipi uzayınca, keskin ve önünde durulmaz kılıçla onu biçip ölüme yolladım.”

“Ey düşmanlar! Siz Cenâb-ı Hakk’ın kendi dini olan İslâm’la, Peygamberini yalnız bırakacağını zannetmeyiniz, Allah, böyle bir şey yapmayacaktır.”

(Hayberliler) “Ders almak isteyenler için nice hâdiseler vardır. Bunu, aklı olanlar da, aklı olmayanlar da gördüler.”

“Bize hem mal bakımından ve hem de küfür yönünden kuvvetli olan bir kâfir gönderdiler. Toplantı yerlerinde onu zorla tutabiliyorduk.”

“Kılıcımın darbeleri boynuna ulaşınca adetâ gerdanlık takmış gibi oldu. Çeşitli darbeler yedikten sonra cehennemin dibine yollandı.”

“Cehennem, kâfirlerin gideceği bir yerdir. Allah'ın emirlerine İtâat edenlerin gideceği yer ise cennet-

tir."

"Allah'ım, dış görünüşle imân etmiş gibi görünüp te içten inanmayanlar bizden uzak olsun. Yalancı ve batıl şeyler peşinde koşanlar da uzak kalsınlar."

"Bana diyorlar ki Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem sana öfkelendi. Kendisine muhalefet edenler gibi seni terk etti."[13]

---

[13] Hicretin 9. yılında Hazret-i Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve selleme ulaştırılan bir habere göre Anadolu'dan Şam'a bir askerî kuvvet gelip Medine'ye doğru yola çıkmışlardı. Askerin öncü kuvvetleri Belka ismindeki yere ulaşmıştı; Bizans imparatoru Herkal da o günlerde Humus'ta bulunuyordu.

Hazret-i Peygamber üçyüz kişilik, ashab ile Şam'a doğru yola çıktı. Tebuk denilen yere vardılar. Burası Medine'ye ondört merhale uzaklıkta idi. İki ay kadar orada kaldılar. Bu haberin yalan olduğunu anlamaları üzerine tekrar geri döndüler. Bu esnada Hazret-i Ali Medine'de vekâleten kalmışlardı. Hafız İsmail'in naklettiğine göre münafıklar şu yalan haberi yaymaya çalıştılar: Gûya Peygamberle Hazret-i Ali arasına bir soğukluk girmiş, onun için kendisini Medine'de bırakmıştır. Bu dedikodular, Hazret-i Ali'nin kulağına kadar gitti. Derhal yolculuk hazırlığına başlayıp Hazret-i Peygamber'in ayak tozlarına yüzsürmeğe niyetlendi. O günlerde Hazret-i Peygamber ile beraberindeki askerler Cürf denilen yerde idiler. Münafıkların uydurduğu dedikodu Hazret-i Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve selleme anlatılınca Peygamber Efendimiz şöyle buyurdu:

“Bu sana bir eziyettir diyenlere ben, Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem böyle bir şey yapmaz ve böyle bir fiili işlemez, dedim.”

“Kılıcımı boynuma takarak merhametli, faziletli ve adaletle hükmeden Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin huzuruna vardım.”

“Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem beni görünce üzüntü duydu ve içinden bir titreme başladı. Şefkat ve merhametle benim halimi sordu.”

“Ey amcam oğlu deyince kendisine yalancıların ve kıskanç kimselerin uydurdukları yalanları anlat-

---

“Yalancılardan korumak için ben seni ehil ve evlâdıma ve çoluk çocuklarıma vekil ve bakıcı tayin ettim. Sen bana Harun'un Musa’ya olan yakınlığı gibi yakınsın. Tayin edildiğin hizmeti görmeğe dön.” Bunun üzerine Hazret-i Ali tavsiye edilen hususları yerine getirmek için geri döndü.

Şeyh Ebü’l-Lays Nasr Semerkandî “Bostanu’l-Ârifin” isimli eserinde şöyle bir olay anlatır: Rivâyete göre Hazret-i Ali buyurmuşlardır ki,

“Ben savaş ve mücadeleyi fazlasıyla severdim ve bunlara karşı bir temayülüm vardı. İmam Hasen dünyaya geldiğinde ben ona Harb adını taktım. Hazret-i Peygamber bu ismi değiştirip Hasan olarak koydu. Aynı şekilde Hüseyin doğduğunda yine aynı adı koymak istedim, onu da Esed-ullâh değiştirerek Hüseyin koydu. Daha sonra onlara Herve’nin oğulları olan Şeber ve Şübeyr isimlerini koymak istedim bu da nasip olmadı.”

tım.”

“Bana sen kardeşimsin, başkaları değildir, dedi. Harun’un Musa’ya olan bağlılığı gibi aramızda bir ilgi vardır.”

“Benim maksat ve gayem hidayetle yücelik yolunda yürümektir. Hak olan bir dinin kanun ve nizamlarını tatbik etmek için acele ediyorum.”

“Bir vahy-i İlâhî olarak indirilen Kur’ân-ı Kerîm’e razı olmuşum. Faydayı da zararı da veren Cenâb-ı Hakk'ın emirlerine karşı boynunu eğmişim.”

“İçimizde Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem bulunmakta ve bize doğru yolu göstermektedir. İslâm sancağı kıyâmete kadar sürecek ve dalgalanacaktır.”

“Dehri özleyenler ve böyle bir arzunun, peşinde olanları, zaman helâk edip yere çaldı. Güreşmek isteseler bile mağlûp olup gittiler.”

“Savaş meydanlarında cenkçi ve saldırılarda başarılı olduğuma delil ve şâhid, Peygamberin bütün sahâbîler içinde bana (Hayber’de) tevdi ettiği sancaktır.”

“Ateşi gören arslanın kaçtığı tecrübe edilmiştir. Fakat ben diğer arslanlar gibi değilim. Çünkü savaş ateşini görünce saldırır ve hücuma geçerim.”

“Bütün kabileler bilirler ki ben savaşın başı ve reisiyim. Şüphesiz savaş esnasında çok kutlu bir hurma dalı gibi çeşitli oyunlar-göstermeğe muk-

tedirim.”

(Ey Haris) “Ben, soy ve sopu asîl olan bir ailenin çocuğuyum. Arapların Haşîmî kolundan olan Hazret-i Muhammed Mustafa’dan sonra fazilet ve keremde önemli bir yer tutarım.”

“Benim çevremde temiz insanlar toplanmışlardır. Fakat maksat ve gayeleri savaşta düşmandan mal ve ganimet toplamaktır.”

“Bu ölümden sakınıp kurtulmak mümkün değildir. Hem savaşta mal elde etmek ve hem de kaçmak isteyenler, bunu başaramazlar.”

“Ölümden kurtulmak mümkün olmadığına göre korkuyu bırak ve ateşe atılmayı göze al. Ateş, sönmeye yüz tutsa bile, kıvılcım saçan kılıcınla onu alevlendir.”

“Ölüm rüzgârı, senin üzerine yokluk toprağını saçtı. Yarı boğazlanmış bir hayvan gibi deprenip bize eziyet verme. Çünkü kendisiyle mücâdele edilecek nice insanlar vardır. Bizi rahat bırak ki onlarla savaşıp mücâdele edelim.”

“Ey her yere davetsizce giden kötü huylu edebsiz köle, eğer ölüme karşı bir sevgi duyuyorsan, yanıma yaklaş ki senin çarene bakayım.”

“Ey kuduz köpek, kaçma ortaya çık, gayret ve hamiyyet sahibi olan insan, savaş meydanından kaçmaz. Bu duygulardan yoksun isen sana kaçmak yaraşır.”

"Ey edebten nasibini almayan kişi, beni savaşa davet, etmeğe nasıl cesaret edersin? Elimdeki kılıçtan alevlerin sıçradığını da mı görmüyorsun?"

"Ağzından ölüm suyu fışkıran kılıcıma karşı kim durabilir. Eğer bu durumu biliyorsan kılıcımın indirdiği darbelerin önünden kaçman gerek. Çünkü haddini bilen insanlar terbiye sınırını aşmazlar."

"Akıllı bir insan isen saldırılara sahne olan bir savaşa katılmayı kabul etmemen gerek. Çünkü karşımda şimdiye kadar ayakta duran olmadı. Kılıcımın öldürücü darbelerini görenler, savaş bitti, dönelim derler."

"Gayb âleminde savaş, cenk ve barışı gördüm. Fakat bu sözleşme doğru olmayan bir sözleşmedir."

"Allah, Sıffin denilen bu yerleri bize ikâmetgâh yapmasın. Hem bize ve hem de size, gökte parlamakta olan bir yıldız görünmektedir."

"Ya siz veya biz ölürüz, başka çaremiz yoktur. Bu savaşta ne siz ve ne de biz kaçamayız."

"Dön ve benimle savaşa girmeğe teşebbüs etme. Çünkü savaş içinde arslan kesilirim. Benim oklarımın ucundan kimse kurtulamaz."

"Savaşa yavaş olarak ve vakarla başlayınız. Gece gündüz işiniz savaş meydanlarında toplanmak olsun. Sakın dağılıp savaşı terketmeyin."

"Ya İslâm'ın zafer bulması için mücâdele verin

veya bu uğurda şehit olun. Çoktandır ki ben fermanı yerine getirmekte ihmalkâr davrandım.”

“Beni istediniz, ben de davetinize icabet ederek geldim. Fakat bu konuda ancak ölüleri dirilten Cenâb-ı Hakk’ın takdiri câri olur.”

“Gece karanlığında arslanlar gibi birbirleriyle cenk eden koçların, sulh ilân ederek barışabileceklerini pek düşünemiyorum.”

“Bizim askerlerimiz (Sıffin Harbinde) arslanlar gibi savaştılar. Düşmanla karşılaştıklarında sevinç ve neşe yüzlerinden okunuyordu. Bir kısmı uykuya dalmış idi. Bir kısmı da şehit düşerek yüzleri üzere uzanmışlardı. Böyle çarpışmalarda başını alıp gidenler kendilerini kurtardılar.”

“Geceleyin hanımı veya cariyesiyle ülfet ederek mışıl mışıl uyuyan kimse, beden ve vücudunu rahata kavuşturdu.”

“Ellerine geçirdikleri keskin kılıçlarla birbirlerine saldırdılar. Tolgalar birbirine değerek savaş kızıştı, ağızlardan ateşler püskürüyordu.”

“Savaş meydanına çıkarak ellerine geçirdikleri keşkin kılıç, mızrak ve diğer savaş araçlarıyla saldırdılar. Fakat başarı, Allah’ın izniyle Müslümanların oldu.”

“Onlara, fitneyi uyandırmayın gelin İslâm’a teslim ölmek suretiyle emin olunuz. Mübarek ve kutlu olan İslâm’ı seçmekle bahtiyarlığa kavuşunuz, de-

dik.”

“Allah’a yemin ederim bunları öldürmek, Cenâb-ı Hakk'a olan yakınların en hayırlısıdır”

“İslâm’ın zarar görmesi için Kureyza, Gatafan ve Kureyş Kabilelerinden üç kişi harekete geçti. Fakat onlardan savaşa kaplanlardan biri çok cesur olmasına rağmen yıkılıp gitti.”

“Ebû Âmr kaçmasına rağmen Hübeyre avdet etmedi. Cesaret ve şecaati belli olan kişi yürüdüğü yoldan dönmedi.”

“Sabahleyin buluştuğumuzda kılıçlara av oldular. Savaş meydanı o kadar kızıştı ki kargılar âdeta onları yakalamak için tuzak oldu.”

“Allah Teâlâ, Ali'yi bu halkın içinden seçerek kendisine yardımcı oldu. Allah, bugün ondan razı olacak, Anter’in de cezasını verecektir.”

“Kötü işlerin haddinden fazla çoğaldığını görünce ateşi yaktım ve Kanber’i çağırdım.”

“Ateşten kuyular kazıldı ve Kanber oraya münkirleri yakan deste deste odunlar taşıdı.”

“Savaşta develer arka taraflarını göstermeyince sağrılarına bir şey olmaz. Yaralanma ancak ön taraflarındadır, arka taraflarında değildir.”

“Arkadan düşmanı süngülemek bizim kargılarımıza haram oldu. Düşmanı göğsünden vurmak ancak onlara helâl oldu.”

“Kureyş kabilesi Bedir Savaşında maktul olup yenik düştüğünde ben, o günkü savaşta yararlılık gösterip kendimi belli ettim.”

“Savaş ateşini kızıştırdığımda Kanber’e dedim ki: Sancağı çek, sakın bu, işten korkup geri çekilme.”

“Sakınayım deme, çünkü sakınmanın insana bir yararı yoktur. Hile ve kurnazlığın kaderi değiştirmesine gücü yoktur.”

“Sakınmanın ölüme bir faydası yoktur. Fakat şiddetli ölüme karşı tedbir almak gerekir.”

“Ben Hemedân’lıları çağırdım, onlar Himyerlileri çağırdılar. Bu savaşta ne olurdu keşke Cafer-i Tayyar benimle savaşsaydı.”

“Eğer amcam Hamza benimle olsaydı Kureyş kabilesi, gece doğan yıldızı görürdü. Gece karanlığı parlayan bir güneş gibi olurdu.”

“Nefsime yazıklar olsun ki onu sevindiren çok az olay meydana geldi. Her ne kadar insanların halleri bir değilse ve onlara hayır ve şer arka arkaya gelirse de beni sevindiren hadiseler azdır.”

“Bu dünyada kimseyi öldürmek istemedim ve onlarla savaşmaya talip değildim. Fakat onlar dehşetli bir savaş çıkarmaya çalıştılar.”

“Zafer vakti gelmeğe başladı. Hemen karınca gibi yürümeğe başlayınız. Savaşta kıvılcımlar sıçrayınca korkmayınız. Sabır ve sebat ehliyiz bize sıkıntı ve eziyet etki etmez.”

“Bütün cisimler bir gün ölüp yok olacağına göre Hak yolunda şehit olmak en güzel hareket tarzıdır.”

“Kahramanlar birbirine karışıp mızraklar uçuşunca kafaların vurulması onlara sohbet eder gibi gelir. Topluluğun konuştuğu sadece kellelerin uçurulması konusudur.”

“Savaştan niçin geri kalayım. Cesur ve çevik bir kimseyim. Sağ elimde parlayan keskin kılıcım vardır.”

“Hiçbir zaman bir toplumun önünü alamadılar. Kin ve gururda, hayır ve serde intikam tohumu ekdiler.”

“Bir topluluk içinde onlardan biri çıkmaz ki zulüm ve haksızlığı göğüslesin veya yerine getirilmesi gereken bir işi yapsın.”

“O (Hz. Ali) sizi unun ufalanması gibi öğütür. Cesaret ve kahramanlık meydanında eşsizdir, savaşta zayıflıktan korkmaz. İnsanları kılıcına gıda yapmıştır.”

“Ey fitneye sebep olan ve dine inanmayan müşrik, Ebu’l-Hasen’in (Hazret-i Ali) ortaklıkta görünmesini mi istiyorsun. Beri gel ki ikimizden hangisinin zarar edeceğini göresin.”

“Ey Aliyyi görmek iddiasında ve sevdâsında olan kişi, ben senin cahil ve geri zekâlının biri olduğunu

görüyorum."[14]

"Onunla karşılaşmak şerefini elde ettin. Bu savaş meydanıdır, acele olarak karşıma çık."

"Kınında duran kılıca kılıç demezler. Hakiki kılıç, kınından çıkmış ve çıplak olarak duran, savaşan kılıçtır."

"Ey oğlum Muhammed, baban gibi savaşçı olmak istiyorsan düşmana mızrağını batır. Kızışıp parlamayan bir savaşın hayrı yoktur. Onu alevlendiren kılıç parıltıları, kargı ve ok atışlarıdır."

"Hepsi de benim ehl-i beytten olduğuma bakmaksızın, tilkilerden daha kurnazca hile yoluna saptılar. Bu gecenin biraz aydınlık olmasını beklerken bir evvelki geceden daha karanlık oldu."

"Allah'ın resulü bütün düşmanlarına galip gelip onları yenmiştir. Peygamberliğine en büyük delil ve âdil şahit gökten indirilen kitaplardır."

---

[14] Bu beyit, Nehrevan Savaşı'nda. düşman saflarında yer alan birisinin Hazret-i Ali'nin askerlerine seslenmesi ve onlara laf atması üzerine söylenmiştir.

HZ. ALİ’NİN MÜŞRİKLERE MEYDAN OKUMASI

“Ben, nesebi yüksek ve temiz olan Abdülmuttalib’in oğlu Aliyim. Allah’ın evi olan Kâbe’ye yemin ederim ki biz, kitaplarda öncelikle anılmışadır.”

“Doğru söyleyen Muhammed Mustafa’nın yakınlarıyız. Sancak ehliyiz, İbrahim makamı ve perdelerin koruyucusuyuz, Arablar, Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve selleme saldırdıkça ona yardım edenlerdeniz.”

“Saydığım bu hususlardan birini tercih etmezseniz, gerisini siz bilirsiniz. Çünkü kabilemiz, Benî Hâşim kabilesidir ki soy ve sopları tertemizdir.”

“Hazret-i Peygamber’in sayılan bu özelliklerinden başka, sizin aranızda Cenâb-ı Hakk’ın emriyle ona yardım edenler de çoktur. Sadece ben yardım etmiyorum.”

“Öyle bir peygamberdir ki her vahyin indirilişinde büyük bir emir ferman buyurulur. Hak Teâlâ onun ismini Kur'ân’da anmakla büyük bir ikramda bulunmuştur.”

“O peygamberin mübarek yüzü, parlayan bir ay gibi idi. Ayın ondördünde bulutlar arasında görünen dolunaya benzerdi.”

“Allah’ın kendisine ilham ettiği ve kalbine doğurduğu işlerde, oldukça emindi. Eğer emânet edilen

şeyler söz ise, onları doğru ve tam olarak tebliğ ederdi.”

“Allah Teâlâ, bizi kitabıyla ve peygamberiyle aziz etti. Yardım ve ilerlemede mutlu kıldı.”

“Allah, peygambere yardım hususunda bize ikrâmda bulundu ve İslâm düşüncesini taşıma ve yaymada fırsat vererek dinin direği yaptı.”

“Düşmanlarıma olan saldırım, Cenâb-ı Hakk’ın kudret ve yardımıyladır. O Allah, geceyi gündüzden çıkarıcı ve Beylü’l-Haram’ın Rabbidir. Ben, Muhammed Mustafa’nın amcasının oğluyum, ismim, yükseklik anlamına gelen ve şânın yüceliğine delâlet eden bir kelimeden alınmıştır.”

“Cibril-i emin evimizi ziyaret ederek İslâm’ın farzlarını ve hükümlerini getirdi.”

“İlk önce biz helâli helâl alarak belledik, haramı da haram bilerek ondan sakındık.”

“Bütün yaratıklardan hayırlı ve yararlı biziz. Düzeninde ve ipin başının çekilmesinde biz öncülük etmişiz.”

“Bütün kötülüklerle savaşan bizleriz. Olayların oklarına bizler hedef olduk.”

“İzzet ile bütün kuvvetli işleri başardık. İpin ucu elimize geçti, küfrü bozduk. İslâmiyet böyledir.”

“Kılıçlarımız, savaş meydanında yuvalarından uçurulan kuş yavruları gibi başları uçurur.”

“Neseb ve soy bakımından onlardan, daha şerefli olduğumuzu herkes bilir. Kâbe ile iftihar etseler bile biz onlardan övünmeğe daha lâyıkız.”

“Keramete lâyık bir kavmiz ki Peygamberin mensup olduğu bir kabiledeniz, Dine yardım edicileriz. Aynı zamanda Cenâb-ı Hakk tarafından yardım görmüşüz.”

“Yeryüzü O’nun en iyi sâkinleri olduğumuzu iyi bilir. Buna en âdil sahil ise çöl ve köylerdir. Yerleşme yerleri bize daima şahitlik eder.”

“Eğer Örtüye bürünmüş Kâbe-yi muazzamaya sorsalardı onlara haber verirdi. Beytü'l-Haram’ın en hayırlılarını, Hacerü’l-esved haykırarak söyler.”

“Kureyş kabilesinin inanmayan takımı Hazret-i Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin öldürülmesini temenni ederler. Gerçeği gördükleri halde her an ona iftirada bulunur, onu yalanlamak isterler.”

“Ey Kureyş kabilesi, sizlerin yalancılığı ayân-beyân ortadadır. Yakında ben size uzun mızrakların ucunu ve enli kılıçları tattıracağım.”

“Aramızda düşmanlık ipini koparacak ve adaletle hükmedecek, keskin bir kılıçtan başka bir şey göremiyorum.”

“Öyle bir kılıç ki yüzü billur gibi parlamaktadır. Elimde, çakan bir şimşek gibi hareket etmekte ve düşmanlara zarar vermektedir.”

“Eğer savaş meydanında Maâdd ve Mazhic kabile-

lerinin büyükleri toplansalar, ben onların ulularına serdar ve başkumandan olurum.”

“Hak dini olan İslâm’ın müntesibleriyiz. Cenâb-ı Allah’ın lutf ve keremiyle savaşlarda fazlasıyla sabrediciyiz.”

“Biz savaşçıyız, onun ateşini tutuştururuz. Daha önceki tecrübeler de göstermiştir ki sıcaklığı başkalarını korkutmaktadır. Atların ayaklarından sıçrayan kıvılcımlar da bunun delilidir.”

“Darbelerim ve can alıcı hücumlarımla hepiniz zelil ve hakir olursunuz. Zülfikâr’ımın inişleri eninde sonunda sizi dize getirecektir.”

“Parlayan bir ışık gibi olan amcam oğlu ile sizlere karşı savaşmaya devam ederiz. Cenâb-ı Hakk bizi muvaffak kılar ve dinînin emirleri yerine getirilinceye kadar cihadı sürdürürüz. Bu olgun ve kahraman çocuğun darbeleri yeterlidir.”

“Kim olursa olsun, istediğimizde onu savaştan alıkoruz. Cesur olan insanlara karşı elimizi sakındırmayız.”

“Kılıçlarımız, dönüp kaçanları geri çevirir. Kibir ve gururdan dolayı başını yükseltmiş olanların başını eğiltiriz.”

“Keskin ve hem ateş saçan kılıç benim elimdedir. Düşmanların kanı onun darbelerinin etkisiyle yere dökülüverir.”

“Demirden yapılmış zırhı gömlek gibi giyip sizin

karşınıza çıktığımızda, dehşetler içinde kalırsınız ve böyle bir durumda bizler savaştan el çekmeyiz.”

“Bu şekilde cenk ve savaşa devam ederiz. İki taraftan, biri galip gelince veya sizin kabilenizin uygun gördüğü sulhu teklif edince, savaşı sona erdiririz.”

“Muhakkak olan şunu bil ki sen de ölümün pençesinden kurtulmaya muktedir değilsin. Öyleyse dalâlet ve küfür yolunu seçerek yanlış yola sapmanın ne anlamı vardır.”

“Cehaletle puta tapmaktan vazgeçip İslâm’ı kabul et. Uzza ismindeki puta tapmaktansa Cenâb-ı Hakk’a kulluk ve ibadet et.”

“Lât ismindeki puta tapmaktan ve saçma sapan şeylerden yüz çevir. Böyle devam ederse kıyamet gününde sana ebedi azap müstahak olur.”

“Ne yazık ki Rebiâ katl olundu. Savaş kızgınlığı artınca Hak kelâmını işitir ve emre itaat ederdi.”

“İşittim ki orada bir hâdise meydana gelmiştir. Oralarda, sokak başlarında halkın toplanıp bir araya geldiğini haber aldım.”

“Kavgaya sebep olan bir iş orada meydana gelmezdi, insanların nefret ettiği kötü işler ve durumlar olmazdı.”

“Çok eski zamanlardan beri oraya yerleşmiş sarp bir topluluk idi. Hayırlı işler yapmak istiyorlardı, emelleri bundan ibaretti.”

“Mürre öyle bir kabiledir ki soy ve sopu yalan söylemekle şöhret bulmuştur. Ayak diretmelerine imkân olmadığı gibi bir zorluğu gördüler mi hemen kaçarlar

“O ses hayvanların karınlarından çıkardıkları sese benzemezdi. Halbuki Hâkim b.Cebele onu davet ettiğinde o sesi işitmişti.

“Bedir gününde Şeybe’yi öldürmekle büyük bir savaşı kazandık. Yeni elbiseleri, kana bulaşmış şekilde süslenmişti.”

“Cehennemde onlara çeşitli yerler hazırlandı. Allah’ın izniyle müşfiklere, kaçış fırsatı verilmedi.”

“Cehennemde su yerine sarı ve zehirli içecekler İçenlerle, rahat ve huzûr içinde cennette safâ sürenler elbette bir değildir.”

“Cehennemde yaşayanlarla, cennette gıbta olunacak şekilde kevser suyunu içerek durumu iyi olanlar bir değildir.”

“Onlar Fihir kabilesinden en üstün olanlardı. Dünya hayatının süs ve zineti olan mal ve çocukları çoğaltmak maksadıyla hak dine dönmediler. Bunlarla gurur duydular.”

“Müslümanlardan bir kısmı savaşta şehit oldular. Bir kısmı da Hazret-i Peygamber’in etrafında toplanarak mutluluk ve saadeti tattılar.”

“Cenâb-ı Hakk onlara Firdevs cennetini verdi. Orada, ne soğukluk ve ne de sıcaklık duymadan yaşa-

yacaklardır."

"Onlar anıldıkça Cenâb-ı Hakk'ın esenliği üzerinden eksik olmasın. O kutlu yere sayısızca vardılar ye şehadet şerbetinden kana kana içtiler."

"Onlar dâima Hazret-i Rasülullâh'avefâ ve bağlılık gösterdiler. Başları dâima yükseklerde idi. Onlardan biri de aslan lakabıyla şöhret bulan Hamza idi."

"Mus'ab, Hazret-i Resûlullâh'ın yanında bir arslan gibi dövüşüyordu. Onun elindeki mızrağın ucu kan kırmızı olmuş ve sanki al bir elbiseye bürünmüştü."

"Velîd bin Muğire beni öldürmeğe teşebbüs eylediğinde ona dedim ki: Ben Ebû Tâlib'in oğlu Ali'yim."

"Ben Mekke ve Medine vadilerinde hüküm süren bir emirin oğluyum. Benim atalarım bu çevrede üstünlük sağlamış ve Kâbe-yi Muazzama'nın idaresinde söz sahibi olmuşlardır."

"Velîd'den korktuğumu zannetmeyiniz. Ondan çekinerek kaçtığımı veya yüz çevirerek gittiğimi kimse aklına getirmesin."

"Ey ibni Muğire, ben öyle cömert bir insanım ki bir kahramanın elindeki kılıç nasıl oynarsa, benim elimde cömertlik de öyle oynar."

"Düşmanlara karşı dilim uzundur, arının sokmasına benzer. Fakat dostlara karşı gayet kısa olup onlarla bal gibi sohbet eder."

“Resülullah’ı inkâr etmek ve onu yalanlamak suretiyle büyük bir zarara uğradınız. .Sizler ehl-i fetretten (Allah’ı tasdik etmekte iken O’nun peygamberini yalanlamakla) zararlı çıktınız. Ziraat yeri olan dünyada iman sermâyesini beyhude yere tüketmekle tevhid tohumunu çürüttünüz.”

“İlâhî vahyi inkâr etmekle yalancılığınızı isbât ettiniz. Allah’ın laneti yalancılar üzerindedir.”

“Ey hakkında sûre indirilen Ebû Leheb, elin kurusun. Zevcen olan Harb’ ın kızı Suhre de Cehennem’de ateş kütüklerinin hammalı olsun.”

“Yakınlığını bırakarak Hazret-i Resûlullâh’ı yalnız bıraktın. Selâmet ve huzuru terkederek zarar ve ziyanı satın aldın.”

“Ebû Cehil’in korkusuyla ona uyup kötülük bataklığına saplandın. Kuyruk, başa uyarak onun yolunu tuttu.”

“Ey Ebu Leheb, senin Ebû Cehil’e uyman utanç verici bir şeydir ki yarın hac mevsiminde yabancılar hacca geldiklerinde bu âybı senin yüzüne vuracaklardır. O zaman ne büyük hatâ ettiğini anlamış olacaksın.”

“Eğer düşmanlarının besledikleri kin ve öfke sebebiyle Hazret-i Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem yumuşaklık göstermiş olsaydı ve onları idare etmeğe çalışsaydı, saldırganlar mızrak ve kılıçla derimi yüzerlerdi.”

“Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin etrafında cesur, akıllı ve tedbirli nice kimseler vardır ki onlar düşürülmedikçe ve o topluluklar yarılmadıkça düşmanları Peygambere el uzatamazlar.”

“Ey İbni Utbe, kahredici bir kuvvete sahip olan Allah, seni dünya ve âhirette zarara uğrayanlardan eylesin. Şu anda ölüm bardağından bir damla içirmek suretiyle senin işini bitireceğim.”

“Suhr’un[15] hanımı olan Hind, diğer kadınları başına toplayarak Müslümanların başına gelenlere sevindiklerini duydum.”

“Hind, eğer Hamza’nın şehâdetine sevinerek övünürse aldanıyor, demektir. Çünkü O şehâdet devletiyle ebedî sâadeti tatmıştır.”

“Ebû Süfyân’ın karısı olan Hind, unutmasın ki biz Bedir savaşında müşriklerin büyüklerinden sayılan Ebû Cehil, Utbe bin Rebiâ ve onun oğlu Velîd'i öldürdük.”

“Kureyş kabilesinin nice kahramanlarını öldürerek, dişi ve erkeklerini esir alarak ganimet elde ettik.”

“Müslümanların şehit olup gitmeleri kâfirlerin ölüleri gibi değildirler. Müşriklerin ölüleri cehen-

---

[15]Suhr, Muâviye’nin babası olan Ebû Süfyân’ınadıdır. Aslında Hazret-i Süleyman’ın yüzüğünü çalan hırsızın ismi iken sonradan Ebû Süfyân’a takılmıştır. Hind’in, babası, Utbe bin Rebi’a bir Abdü’ş-şems bin Abdi Menaf’dır.

neme gidicidirler ve onları kapıda cehennemi bekleyenler karşılar.”

“Hazret-i Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem de toz toprak içinde Üveyy[16] ismindeki müşriği öldürdü.”

“Kureyş kabilesi, Hazret-i Peygamberin etrafında halkalanmış, bizlere düşmanlık beslediler ve Allah’ın nurunu söndürmek için uğraştılar.”

“Bir topluluk için onların rızkını veren Allah değildir, diyemem. İyilerin de kötülerin de rızkını verip

---

[16]Übeyy, İbni Half ibni Veheb bin Hazaka isminde, müşrikler safında yer alan bir kişi idi. Hazret-i Peygamber, hayatında bir tek kâfir öldürmüştür. O da Übeyy’dir. Hâdis-i Şerifte **“insanların en kötüsü bir peygamberi öldüren veya bir peygamber tarafından öldürülendir”** buyrulmuştur. Übeyy, Hazret-i Peygamber’e, Mekke’de iken, bir at aldım onu sadece arpa ile beslemekteyim ki onunla seni öldüreceğim, demişti. Hazret-i Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemde,**“İnşallah ben seni öldürürüm”**, buyurmuşlardı. Kardeşi Ümeyye Bedir’de öldürülmüş, babası da esir alınmıştı, ancak fidye vererek kurtulmuştu. Uhud savaşında ilk önce beşeri düşmanı tarafından görününce bu kâfir Hazret-i Peygamber üzerine yürüdü. Hazret-i Peygamber, Haris bin Samme’nin bir rivayete göre Zübeyir’in elinden kargıyı alarak onu yaraladı. Bağırarak, Muhammed beni öldürdü diye feryât etti ve “Mürrü’z-Zahrane” ve ya “Serf” adındaki yere vardığında öldü. Hazret-i Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin elinde öldürülen tek kâfir buydu.

onları doyuran Allah'tır."

"Cehalete bulaşmış kimseler, faizleri de kendileri gibi zannetmesinler. Birçok biniciler içinde biz de binici olduk."

"Bedir savaşında kendileriyle karşılaştıklarımızdan bizi sorun. Yüzyüze gelip savaştığımız nice kimseleri öldürdüğümüzü onlardan öğrenin."

"Biz öyle bir topluluğuz ki savaş ve kavgadan korkmayız. Kılıç ve oklar uçuştuğunda biz onlardan çekinmeyiz."

"Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem aramızda parlayan ve ışık saçan bir ay gibidir. Allah onunla düşmanlarımızı başaşağı ederek bizi muvaffak etmiştir. Onun ışığıyla düşmanların karanlığını keşfetmiştedir."

"Bedir Savaşı'ndan sonra bizim hakkımızda söylenenler şudur: Hiç kimse yeni elbiseler giymeğe fırsat bulmadı."

"Kılıç ve hançer bizim fesleğenimizdir. Nergis ve güle ihtiyacımız yoktur. Çünkü biz savaşı kendimize âdet edinmiştedir."

"Düşmanın kanı bizim şarabımızdır. Onların kafatası bizim içecek bardağımızdır."

"Bugün ateşi kızıştırayım ki onu isteyenler, attan düşerek yüzü üstüne yere serilmiş olalar."

"Sizler Hakk'ın azâbından korkmaz mısınız? Al-

lah'tan korkmak kadar emin ve doğru bir duygu olamaz."

"Sizler de Ebü'l-Eşref künyesi ile ünlü Ka'b gibi, bizim kılıçlarımızın etkisiyle yere düşersiniz."

"Allah bilir ki baş çeviren ve azan bir deve gibi Ka'b de İslâm dinine karşı bir azgınlık içinde idi."

"Cenâb-ı Hakk, Ka'b'ın öldürülmesini Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve selleme bildirmek için Cibril-i Emin'i görevlendirdi. Ve olaydan, onu haberdar etti."

"Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem gizli olarak bir elçi gönderdi (Muhammed bin Mesleme'yi) ki keskin bir kılıç ile onu öldürmüş ola."

"Ka'b'ın ödürülmesi etrafta duyulmaya başlayınca onun dost ve arkadaşları gözyaşı dökmeğe başladılar."

"Hazret-i Peygamber'e dediler ki, bizi kendi halimize bırak. Feryad ve figan ederek onu övelim."

"Onlara biraz müsamaha ettikten sonra başka bir yere gidin, dedi. Böylece burunlarını yere sürttü."

"Beni Nâdirlileri gurbete gönderdi. Böylece süslü ve güzel olan evleri boş kaldı."

"Ezriât'a (Şam'da bir yerin adı) sürülünce birbirlerine kavuşmuş oldular."

“Ne yazık ki bir kimse Gıtrif'in[17] yanına girince çok mal dağıttığım ve şiddet ile korku saldığını söylerdi.”

“Hafif darbeleriyle, soylu olmayan ve ataları keremden yoksun bir kimseyi kurtardı.”

“Onun kulpu kırık işlere yapışmış olduğunu gördüm. Yapışmış olduğu ipin de asla sağlam olmadığı meydandadır.”

---

[17] Gıtrif: Ceşmu’l-künza isminde bir kişinin oğludur. Ceşm, Yemen’ de bir kabile reisidir.

HZ. HASAN aleyhisselâma NASİHATİ

“Ey Hasan’ım! Sen, belâların ortaya çıkışı esnasında kendine sabır örtüsünü hazırla. Çünkü göstermiş olduğun güzel sabır sayesinde belâlar yok olup bittiğinde neticenin hayırlı ve iyi olduğunu görürsün.”

“Her toplulukta sen yumuşaklık göster. İşlerinde acele etme. Yavaş hareket etmek, dost ve arkadaşlardan daha yararlıdır. Çünkü bu şekildeki bir davranış, sahibini sıkıntılardan kurtarır.”

“Dostunla olan sözünde dâima ve her yerde durmaya çalış. Çünkü söze olan bağlılığın seni dâima memnun edecek ve gönlünü ferahlatacaktır.”

“Sen nimetin şükrünü ve Allah’a karşı olan görevini yerine getirmeğe çalış. Böyle hareket edersen Cenâb-ı Hakk, düşünemeyeceğin kadar sana başka nimetleri de verir.”

“Kişi, kendini ne şekilde görürse Cenâb-ı Hakk ona, isteğine uygun mertebeler verir. Sen halk içinde dâima yüksek mertebeler peşinde ol.”

“Rızkını helâl kapıdan iste ki her taraftan şana gelmeğe baslar. Rızık konusunda endişe etme, senin arzu ettiğinden daha fazlası seni bulur.”

“Rızk, elde etmek için sakın yüzsuyu dökme, hasis ve cimri olan bir kimseye ihtiyacını arz edip ondan

bir şey isteme. Regaib gecesinin faziletleri, lâyık olmayan insanlardan beklenmez.”

“Senden hayırlı bir işin meydana gelmesini temenni eden dostunun hakkına riâyet etmeyi ve kendisine saygı göstermeği üzerine borç bil.”

“Anne ve Babanın hakkını gözet, akrabalarından da takvâ üzere olanlara yardımcı ol.”

“Bir canlı varlık, terbiye için potada eritilip üzerindeki kirler yok edilse; izâfe suretiyle tasfiye edilip ve bir kalıba dökülse ondaki fazilet iksirinin hayır ve bereketinden dolayı, altına dönüşün”'

“Bir insanın baba tarafından olan değer ve kıymeti, onun kemâline delâlet etmez. Güzel ahlâk, edeb ve insanî özellikler bir araya gelip onun nefsinde toplandığı takdirde insan-ı kâmil olur.”

“İlim elde etmek için uğraş ve edep tahsiline gayret sarf et. Böylece ilim ye edeb sayesinde başarı elde eder, neye elini uzatırsan, onu elde etmeğe muvaffak ölürsün.”

“İşi, Allah için olan bir insanın bu durumu ne kadar güzeldir. Böyle işlerde başarılı olan insanların baba ve dedeleri de kerem sahibidirler. Hayırlı ve yararlı işleri kendilerine huy edinerek atalarının yolunda yürüyenler ne bahtiyar insanlardır.”

“Mürüvvet, kişinin verdiği sözü yerine getirmesidir. Komşuları yardım isterlerse, gece gündüz onların isteklerini yerine getirip, sitemlerinden kur-

tulmaktır.”

“İslâm’a ait gerçekleri görmeyen ve inanmayan insan sıkıntı, ıztirâb ve eziyetlerden kurtulamaz.”

“Zaman, mihnet ipiyle seni boğarsa, ıztirâb çekip tasalanma. Kurtuluşun için yegâne ve tek ilâç sabırdır. Akıllı bir kuş tuzağa düştüğünde tahammül gösterir, demişler.”

“Sabreden bir insan, günü gelince ipin düğümlerini çözmeğe muvaffak olur. Aksi takdirde beyhude bir çırpınma, kişinin çektiği ıztırâb ve sıkıntıları artırır.”

“Nefsimi, dert ve sıkıntılar kuşatınca ve zamanın olayları onu sıkmaya başlayınca ona şunu derim :**“Zamanın şiddeti karşısında sabırlı ol. Çünkü her şiddetli günün mutlaka bir sonu yardır. Sabır ve tahammül, şerefli ve asîl insanların işidir.”**

“Çok geçmeden peşinde koştuğun yararlı işin, Cenâb-ı Hakk tarafından yerine getirilecektir. Sıkıntı ve meşakkatlerden, kurtulduğun an, rahat ve huzura kavuşacaksın.”

“Kalpleri ümitsizlik ve ye’s duyguları kapladığında ve böyle bir hastalıktan ötürü göğüste bir daralma olduğunda;

Hileli işler, gönül şehrine yerleşip orayı vatan edindiklerinde ve kalbi, gam kaplayıp sıkıntı meydana getirdiğinde;

Gam ve kederin yok oluşu için bir çıkar yol bulamayan akıllı insan, derdine bir çâre ve ilâç aramak-

tan vazgeçip el çekse bile;

“Bütün bu durumlarda ve ümitsizliğe düşüp çaresiz kaldığın zamanlarda isteklerine cevap veren ve lûtfuyla seni ayakta, tutan Cenâb-ı Hakk, senin imdâdına yetişen birini gönderir.”

“Hâdisât ve zamanın kötü gidişatı son bulup, iyi ve mutluluk verici bir duruma dönüşünce, göğüslerde bir ferahlık meydana gelir.”

“Geçimini zilletle temin etmekten sakın. Kötü, adî ve bayağı işler peşinde koşma. İstek ve arzularını himmeti yüksek insanlara arz et. Kötülerle muhâtab olma.”

“Fakir olup yoksulluğa düşersen, hastalığını gönül zenginliği ile tedâvi etmeğe çalış. Derisi uyuz olan insandan kaçar gibi, kötü insanlardan kaç ve ihtiyacını onlara söyleme.”

“Rızkın bir gün mutlaka dönüp seni bulacaktır. Çünkü yıldızlar kadar uzak olsa da rızk, gelip insanı bulur.”

“Ey dostlar, eğer durumum nasıldır diye bir soru sorarsanız, biz zamanın olayları, sıkıntı ve eziyetleri karşısında tahammül ve metanet göstermişizdir; diye cevap veririm.”

“Cefâ ve ezîyetlerin, bana etki etmediklerini göstermek için hüzün ve üzüntülerimi saklarım. Çünkü dostlar, bende zayıf bir nokta bulduklarından mahzun, düşmanlar ise mesrur olurlar.”

“Dünya cömertlik gösterip sana mal ve mülk verince, sen de bu fırsatı ganimet bilerek diğer insanlara karşı cömert davran. Çünkü dünya durmadan değişmektedir. Zengin olan fakir, fakir olan da zengin olmaktadır.”

“Dünya, sanâ ikbâl gösterirse, cömertlikle o mal ve mülkü tüketemezsin. Eğer sahip olduğun ikbâl, bir gün idb'ara dönerse cimrilik ve hasisliğin onu durduramaz.”

“Mal ve servet, insanın ayıplarını örter. Çünkü zengin olan bir insan yalan söylese bile halk onun bu sözlerini tasdik ederi Doğru söylediğine inanarak yalan sözünü doğru kabul eder.”

“İnsanlar, mal azlığını akıl noksanlığına bağlarlar. Akıllı olduğu halde malı az olanı ahmak zannederler.”

“Her sıkıntı ve eziyetle güreşerek yenmeğe muvaffak oldum. Fakat fakirlik ve yoksulluk bana galip geldi.”

“Fakirliğimi aşığa vursam, beni utandırır, vurmazsam içten beni kemirir. Ülfet ve beraberliğinde huzur olmayan böyle bir arkadaşın yüzü kara olsun.”

“Kişi, zekâ ve aklıyla rızk bolluğuna ve mal çokluğuna kavuşsaydı, bütün mertebe ve derecelerin en üstün noktasına nail olurdum.”

“Bütün rızıklar, Cenâb-ı Hakk’ın fazl ü keremiyle

ezelde taksim edilmiştir. Akıl ve mantık oyunlarıyla değiştirilmesi mümkün değildir.”

“Hakk Teâlâ'nın insana verdiği kısmetlerin en hayırlısı akıldır. Yeryüzünde yararlı ve ona benzeyen, derece ve rütbe bakımından eşit olan başka bir nesneye rastlamak güçtür.”

“Cenâb-ı Hakk insanın aklını noksansız ve eksiksiz yarattığı takdirde, onun huyları da mükemmel olur. Çünkü, bir işin âlet ve araçları eksiksiz olunca ondan meydana gelecek şeyler de tam ve eksiksiz olur.”

“Kişinin, halk arasındaki yaşayışı ve canlı kalması akıl iledir. İlim ve tecrübenin asıl merkezi akıldır. Akıl olmadan hiçbir iş dönemez.”

“Kişiye, arkadaş ve dostları arasında değer ve kıymet kazandıran, tam ve sağlam bir akıldır, iradesi dışında meşru’ olmayan bir yoldan kendisine verilmiş olsa bile bu akli, yol göstericidir.”

“Arkadaşları arasında aklın azlığı o insan için bir noksanlık kabul edilmektedir. Soy, sop, nesep ve aslı temiz olsa da böyle bir durumda kimse ona bir değer vermemektedir.”

“Akıl ve cesarette ne kadar başarılı olursa olsun, geçinme hususunda zengin ve talihi yâver giden insanlar, dâima galib gelmişlerdir.”

“Zamanımızdaki belâ ve musibetlere hayret etmek yersizdir. Çünkü huzur ve saadet içinde yaşamak,

belâ ve musibetlerden çok daha tuhaf hale geldi.”

“Güzellik, değişik ve süslü elbiseler giymekte değildir. Gerçek bir güzellik, ilim ve edeple elde edilen ve gözlerin dikkat etmekte itina gösterdiği güzelliktir. Dünya ve âhirette kurtuluşumuza vesile olan da ancak bu tür bir güzelliktir.”

“Babasını kaybeden insan gerçek yetim sayılamaz. Ben, akıl ve değer bakımından eksik olanlara yetim derim. Her ne kadar şerîâtta babasını kaybedene yetim denilmiş ise de hakikatte yetim, akıl yönünden eksik olandır.”

“Senin için önemli olan soy ve sopunla övünmen değildir. Edep ve terbiye bakımından üstün bir mertebede bulunman, ırk ve sülâlenin şerefiyle övünmenden seni müstağni kılmıştır.”

“Edepten nasibini alamamış kişinin kendisini saygı, değer bir insana bağlaması ve onun soyundan geldiğini iddia etmesi ona ne kazandırır? Şerefli ve faziletli bir babadan çocuğa ne yarar olabilir? Önemli olan kişinin kendisidir.”

“Olgun insan o kimsedir ki: Fazilet, edeb ve benzeri özelliklerin gerektiği zamanlarda başkasına ihtiyaç duymadan **'ben burdayım’** diyebilendir. Yoksa benim babam şöyle idi, şu meziyetleri vardı, diyerek atalarıyla övünen kimse kemâl sahibi değildir.”

“Hazret-i İsa gibi canlıları dirilten bir nefese sahip olsa, da babanın fazilet ve özellikleriyle övünme.

Gerçek anlamda insan isen kendi meziyet ve özelliklerinle övün.”

“Ey soy ve sopuyla iftihâr edip övünen kişi! İlim ve irfanın iyi görmediği böylesine cahilane bir övünmenin sana ne yararı vardır? Bütün İnsanların anne ve babaları birdir, hepsi de Âdem ve Havva’dan dünyaya gelmişlerdir.”

“Hiç kimsenin gümüş, altın, demir veya bakırdan yaratıldığını gördün mü? Kimin aslı bu madenlere dayanmaktadır?”

“Dünyada hiç kimsenin kendi el emeği ve çalışması ile yaratıldığını gördün mü? Et, kemik ve sinirin dışında insanda başka bir şeyin mevcut olduğu iddia edilebilir mi?”

“Câhil kalıp nesebinle övünme. Çünkü insanların hiçbiri bâki değildir. Övünme ancak uzun müddet kullanıldıktan sonra yokluğa karışması zaman alan ve akl-i maâd diye tâbir edilen akıl, utanma, marifet, fazilet ve benzeri özelliklerle olur.”

“Nefsimi terbiye etmek için himmet ve gayret sarf ettim. Fakat Allah’tan korkmak ve ona yönelmekten başka, ona etki edecek bir müessir bilemiyorum.” .

“Eğer terbiye hususunda kusur ve aczim olduysa nefsimin susması, konuşarak yalan söylemesinden daha iyidir.”

“İnsanların dedikodusunu yapmak, onları küçük

düşürmeğe çalışmak, sadece İslâm dininde değil, diğer semavî dinlerde de haram kılınmıştır."

"Ey nefs, eğer söz gümüş ise sükût altındır."

"Nefsini ve ırzını korumak isteyen kimse, herkese muhâtab olmaktan ve ona cevap vermekten çekinir. Halkla iyi geçinen ve onları idâre etmek yollarını araştıran kimse, en doğru hareketi yapmış demektir."

"İnsanların hakkına riâyet ederek onları hoş tutmağa çalışan, şan ve şereflerine uygun davranan kimse, buna karşılık olarak' hayır ve ikrama lâyık görülür. İnsanlara ihanet ederek, onlara izzet ve ikramda bulunmayan kimse ise onlardan ümit ettiği ikrâmı asla bulamaz."

"Nice akılsız insan vardır ki cehalet ve gafletleri sebebiyle yüzüme karşı söylenmeyecek sözleri söylerler. Bu gibi insanlara cevap vermeği tiksinti veren bir şey kabul ederek susmayı tercih ederim."

"Kötü huylu insan, hafif-meşrepliğini artırdıkça, ben tahammül edip yumuşaklığımı artırırım. Bu halimle kendimi "ud" ağacına benzetirim. Çünkü ud yandıkça güzel kokusu da artar. Kötü kişinin ateşi fazlalaştıkça benim hilm ve yumuşaklığım artar. Bundan dolayı kendisine cevap vermem."

"Din kardeşinin kusurlarını örtmek için üstüne bir perde çek. İyi taraflarını anarak kötülüklerini örtmeğe çalış."

“Aklı yerinde olmadan zulüm eden bir insanın tecâvüzlerine karşı göğsünü siper et. Zaman geçtikçe o zülüm de geçer. Çünkü dünyada her şey geçicidir.”

“Akılsız olan insanın sözlerine karşılık verme. Fazilete dayalı bir hareket tarzını seç. Çünkü zâlimin hesabını, gerçek yaratıcı ve Seriü'l-Hisâb olan Allah görür.”

“Dünkü günün geçmesi gibi vefâ da yok olup gitti. Halk, hile ve karışık işler peşinde olup sadece kendi ihtiyaçlarını temin etmekle meşgûldur.”

“Zamane insanları, görünürde birbirlerine karşı sevgi ve vefâ duygularını izhâr ederler. Halbuki içleri akrep gibi kin, nefret ve düşmanlıkla doludur.”

“Benim ilmim çoktur, huy ve ahlâkım da güzeldir. Bu gibi özelliklerle bezenmiş bir insanın bedbaht olup olmayacağını bilmiyorum.”

“Bin tane düşman arasam, bulmam mümkündür. Fakat gerçek ve hakiki bir dost arasam, bulabileceğimi zannetmiyorum.”

“Kötülerin ölümüyle dünya harap olmaz. Fakat iyilerin göçüp gitmesi dünyanın yıkılmasına sebep olur.

İhtiyacın karşısında kapı kapanırsa üzülme, bu görevi başkasına bırak. Sana kapıyı O' açar.”

“Ey gözümün nuru oğlum, anne ve babanın hakla-

rına riâyet et. Uzak ve yakın akrabalarına karşı iyilikte bulun.”

“Takvaya riâyet eden, güzel ahlâklı, iffet ve terbiye sahibi, verdiği sözü yerine getiren insanlarla arkadaşlık yap.”

“Tabiat ve huyu güzel olan insanlarla arkadaşlık yap. Çünkü bu tür İnsanların sohbeti kalbe süs ve ziynettir.”

“İnsanlara eziyet veren şeylere engel olmaya çalış, dilinle kimseyi incitme imân ehline rağbet et ki inanmış bir insan için tevazu şarttın Böyle huylarla bezenmiş kişiye, canım sana fedâ olsun, derler.”

“Gözünü harâm olan, şeylerden sakındır, komşuna eziyet etme. Huy ve tabiatını övülmüş olan özelliklerle bezemeğe çalış.”“Bütün olaylarda Allah’a dayan. Çünkü görünen ve görünmeyen kazâ ve belâlardan ve insana zarar veren kötü bakışlardan ancak Allah korur.”

“Allah’tan, ismet ve günâhlardan uzak kalmayı iste. Başkalarından hiçbir şey istemeksizin O’nun nimetlerine şükretmeği bir vazife bil. Hiç bir zaman münkir olma.”“Çalış ve inalını verirken yüksek mertebelere ulaşmak için sarf et. Böylece yaratıkları koruyan Cenâb-ı Hakk’ın himmetiyle ancak övülmüş kişilerden olursun.”“Dünyada ebedî kalacağım diye ev, yurt edinme. Çünkü dünyada. ebedilik yoktur. Herkes göçer gider.”

HZ. HÜSEYİN aleyhisselâma NASİHATİ

“Ey Hüseynim! Muhakkak olan şudur ki, ben terbiye maksadıyla hak sözü söyleyip nasihat ederim. Benim söylediklerimi dikkatte dinleyip gerekenlerini yerine getirmeğe çalış. Çünkü akıllı insan, terbiye için verilmiş öğütleri dinleyen kimsedir.”

“Şefkatti bir babanın öğütlerini dinle ki sana, terbiye hususundaki nasihatlerim gıda gibi vermektedir. Edepli olduğun takdirde iki cihanda da mutlu olur ve kurtulursun.”

“Ey benim dünyada ve âhirette meziyetleri yüksele olan oğlum! Rızık, Cenâb-ı Hakk’ın kefaleti altındadır. Öyleyse sen isteğinde dâima güzelini tercih eyle ve çok talepte bulunma.”

“Malını yalnız kendine ayırma, Yaratanını düşünüp, ihtiyaç sahiplerine ve fakirlere de dağıt.”

“Cenâb-ı Hakk, bütün insanların rızkını vermeği taahhüt etmiştir. Gelen ve giden mal, mülk, servet, altın ve gümüş, iğretiden başka bir şey değildir.”

“Rızık, bir insana göz kapayıp açıncaya kadar geçen kısa bir zamandan daha süratli verilir. Sebepler halkedilince, gerisi kendiliğinden gelir.”

“Rızık, sellerin aktığı derelerden ve kuşların yuvalarından uçmasından daha sür’âtli olarak sahibine

ulaşır."

"Ey' benim gözümün nuru oğulcuğum! Kur'andaki nasihat ve öğütleri tut. Kim ki Allah'ın kitabındaki nasihatlarla âmel ederse, saadet ve mutluluk ehlinden olur."

"Gel, Kur'ân-ı Kerîm'i okumaya gayret sarf et. Hükümleriyle âmel eden ve okuyuşuna özel bir itina göstererek ona saygı duyan kâmil insanlar içinde yaşa."

"Kur'ân-ı Kerîm'i güzel bir âhenk ve sesle okuyup anlamı üzerinde düşünmek, büyük bir mutluluk vesilesidir. Kur'ân'ı derin bir heyecan ve kendinden geçercesine okuyarak Allah'a yakın olmak isteyenler, bu arzularına kavuşurlar."

"Samimiyet ve ihlâs ile Allah'a ibadet et. Çünkü bu şekilde ibadet ettikçe yüksek mertebelere ulaşır, manevî bir gelişme gösterirsin."

"Kur'ân-ı Kerîm'i okuduğunda, korku ve azâb bildiren âyetlerle karşılaşırsan, durakla. Büyük bir ta'zim ve titreyişle gözlerinden yaşlar akıtarak ve anlamlarını derin derin düşünerek oku:"

"Duraklama esnasında, ya dil veya kalp ile su münâcâtta bulun. **Yâ Rabbi! Sen dilersen adaletinle kabahat işleyenleri cezalandırırsın, fakat beni o zümreden eyleme."**

"Ben her hata ve kusurumu kabul edip senin dergâhına geldim. Çünkü ayıpları örten ve kusur-

ları affeden ancak sensin. Kabahatli olanların, senin kapından başka gidecek yerleri yoktur.”

“Kur’ân-ı Kerîm’i okurken, hoşa giden ve cennetteki dereceleri bildiren âyetlerle karşılaşırsın.”

“Samimi bir kalp ile içten âh ve enin ederek Allah’a yaklaşmış kimseler gibi sen de ebedî cenneti iste. Mutluluk ancak yalvarmak ve cenneti istemekle elde edilir.”

“Çalış, yalvar, rica ve temennide bulun ki o cennete girebilesin. Yıkılmayan, dâimî ve ebedi olan köşklerdeki huzur ve rahata kavuşmak için, böyle bir yol izlemekten başka çâre yoktur.”

“Kesikliğe uğramayan ve sonu olmayan ebedi bir yaşayışa kavuş. Olağanüstü bir yere girmeğe gayret et ki yıkılması mümkün olmasın. Böylece neşeli ve mutlu bir hayat bulmuş olursun.”

“Bir hayırlı ise niyet edersen onu yapmak için acele et. Çünkü gecikir ve o işi ağırdan almaya çalışırsan, zihninde doğan bazı düşünceler, seni o işi yapmaktan alıkoyabilir.”

“Bir kötülük yapmak için arzu duyar ve içinde bir his uyanırsa, gözünü kapat ve o işi yapmaktan vazgeç. En güzel şey, Allah’ın emirlerine uymaktır. Çünkü isterin en hayırlısı Allah’ın emir buyurduklarıdır.”

“Bir babanın, çocuğunun üstüne titremesi, eğilip şefkat göstermesi gibi, sen de dostlarına karşı aynı

ilgiyi göster. Onlara kucak aç, kollarını uzat, ve yardımda bulun.”

“Komşu ve misafirlerine gücün yettiği kadar yardım et ve ikrâmda bulun, ilgi ve alâkan o derece, çok olsun ki seni görenler, aranızda bir akrabalık veya ırsiyyet bağı var zannetsinler.”

“Kendine o kimseyi dost olarak seç ki, seni kardeş gibi kabul etsin ve senin hazır bulunmadığın anlarda, sana saldırıda bulunanlara karşı münakaşa edip, seni savunsun.”

“Hastanın şifâ bulması için ilâcı istemesi gibi sen de hakiki dostları iste. Sıkıntı çekmek istemiyorsan, yalancılarla arkadaş ve dost olma.”

“Nerede olursan ol, gerçek dostlarla düşüp kalk. Doğruluğu bilinen ve yalan söylemeyen kişilerle ahbablık kurmak, oldukça güzel bir şeydir.”

“Yalancıyı gözden uzak tut, onunla arkadaş olma. Şayet sana yaklaşmak isterse, sen ondan uzaklaş. Çünkü yalancı, kendisiyle sohbet ettiği insanı dahi yalana alıştırır.”

“Yalancı, senin arzularından da öte yapmacık bir hareket ve dil ile seni kandırır, olmayacak işleri sana yaptırmağa çalışır. Hâlbuki senin söylediklerini değiştirerek tilki gibi hile ve kurnazlık yoluna sapıp başkalarına aktarır.”

“Yaltaklanan kişilerden sakın. Çünkü senin başına bir musibet geldiğinde, ateş alevlerisin diye fitne

odununu taşır.”

“Başarı ve ikbâl zamanlarında insanın etrafını dolaşıp kutlayanlar, darlık ve sıkıntı geldiğinde, hemen ortadan kayboluverirler, Bu tür kişilerin işi gücü, insana ezâ ve cefâ çektirmektir.”

“Ey oğlum Hüseyin! Sana öğüt ve nasihat verdim. Eğer ¡kabul edip gereğini yaparsan kazançlı çıkarsın. Fakat **ne yazık ki dünyada nasihattan daha ucuz bir şey yoktur; Pahaya lâyık ve kıymetli bir şey iken maalesef alınıp satılmıyor.”**

“Ey Hüseynim, eğer gurbete ve yabancı bir memlekete yolculuğa çıkarsan, o ülkenin âdet ve ¡geleneklerine göre hareket et.”

“Yabancı bir yerde, aklına güvenip o ülkenin ahâlisine aykırı düşünme. Şüphesiz her memleketin düşünce tarz ve biçimi ayrıdır.”

“Ne olurdu, keşke ben de bu öğütlere göre hareket etseydim. O zaman başkaları bu öğütlerime daha fazla rağbet gösterirlerdi.”

“Bütün varlığımla Cenâb-ı Hakk’m emirlerini yerine getirmeğe çalıştım. Fakat icraatlarımdan dolayı bazıları bana karşı çıkıp diş gıcırdattılar.”

“Özrünü öyle itimat edilecek birisine söyle ki senin tavır ve hareketlerini hoş karşılayarak, başarılı olman için sana yardımcı olsun.”

“Dünyanın zevk ü safasına aldanıp sevinme. Basa gelen musibet ve belâlar karşısında da üzüntü

duyup tasalanma. Çünkü her iki durum da geçicidir.”

“Yarınki günü dünkü güne kıyas ederek rahatını düşün. Dünya işleri sıkıntı ve üzüntü çekmeğe değmeyeceğine göre, boşuna yorulup sıkılma.”

“Zamanla çocuk ve torunlarımızın başına gelecek belâ ve eziyyetleri görür gibiyim. İleride cereyan edecek savaş ve sıkıntıların ateşi şimdiden tutuşmuştur.”

“Gelin ve güveyin, renkli elbiselere bürünmesi gibi bizim de sakalımız kana boyanacaktır.”

“Gördüğüm bu durumlar veya bana gösterilenler, açıkça ve aşikâre değil, rüyada oldu. Bu olayları müşahede etmek içini bana anahtar verildi.”

“Gördüğüm bu belâ ve musibetlerden sakınmak mümkün değildir. Nöbet ve sırayla gelmektedirler. Bunlar gelip sana erişmeden evvel, sen kendini onlara karşı hazırla.”

“Allah, bizim yerimize geçerek din emirlerini yerine getirene rahmet eylesin. Nass ile sabit olan kıyam sahibi o kimsedir ki halk, din işlerinde onun nüfuzuna ve hükmetmesine hayret eder.”

“Ey Hüseyin! O mehdi hem benim ve hem de senin intikamını alacaktır. Sıkıntı ve eziyetlere karşı sabır göster ki, mükâfatını göresin.”

“Bir kan için binlerce kari dökmüş ve kusuru yokken bir gürûh insan, onun katli için çabuk davran-

mışlardır.”

“Eziyet verip sıkıntı çektirdikten sonra zâlimlerin özür dilemeleri, hiç bir yarar sağlamayacaktır.”

“Ey Hüseyin’im, dost ve ahbabların ayrılığı münasebetiyle üzülme. Çünkü ayrılığın olması muhakkaktır. Eskiler demişler ki, **“Ölüm için hazırlayınız, yıkılmak için inşâ ediniz.”**

“Ey Hüseyin'im, dünyanın harap olmak için yaratıldığını öğrenmek istiyorsan, içinde oturduğum; evlere sor ki sana lisan-ı halle cevap verirler. **Dünya ehline ebedilik yoktur,** derler.”

“Ben, din hükümlerine olan tam bağlılığım ve onları tatbik etmem münasebetiyle, âyet, vahiy ve bunların gereklerine iman edenler için, âdeta dinin kendisi olmuşum.”

“Övünülecek bir aile olduğumuza dâir çeşitli deliller vardır. Çünkü Kur’ân da bize işaret edilmiş ve üzerimize salavât getirilmesi emir buyurulmuştur.”

“Ey Hüseyn’im! Deden Hazret-i Muhammed Mustafa’ya daima salât ve selâm getir. Böylece dinî bir emri yerine getirmiş olur ve Kur’ân’daki âyet-i kerîmelerin, esrârına talip olanları memnun edersin.”

“Devrana ve zamana bir gün de olsa güvenme. Çünkü zaman durmadan değişmekte ve düzenli görünen işler çözülmektedir.”

“İyilik ehline haset etme, onları kıskanma. Onlarla

beraber olduğun takdirde Darü’s-selâmı bulur, Cennete girersin.”

“Yüce olan Allaha itimat et, dâima ona güven. Çünkü büyük nimetlere sahip olan Cenâb-ı Hakk'tır.”

“Arzu, istek ve araştırma ile ilim elde etmeğe çalış. Helâl ve haramı birbirinden ayırdetmede dikkatli ol.”

“Kötü söz söylemeği âdet haline getirme. Allah’ın razı olduğu ve beğendiği şeyleri konuş.”

“Arkadaşın sana hıyanette bulunursa sakın aynı şeyi sen yapma. Verdiğin söze sadakada bağlı ol.”

“Dost ve arkadaşlarına kin besleme. Affetmeği âdet haline getir. Böylece kurtuluşa erersin.”

“İyiliklerin yanında ihsan ve keremde bulunmak âdet olmuştur. Kötüler yanında ise bir noksanlık kabul edilmiştir.”

“İyilik ve ihsan kendini bilenlerce sedefin' içine düşüp inci olan Nisan yağmuru gibidir. Kötüler yanında ise yılanın ağzına düşen zehir gibi olur.”

“Kerim olan bir kimseden bir şey istemek için ona gidip selâm vermen kâfidir. Başka bir şey söylemeğe lüzum yoktur.”

“Kerem sahibi insana selâm verir vermez senin ihtiyacını anlar ve onları gidermeği kendisine borç bilir.”

“Kerem sahibi insana sırrını tevdi edersen onu başkalarına açmadan gizli tutar.”

“Benim sakladığım sır, kapısı kilitli bir ev gibidir. Anahtarı kaybolmuş ve kapısı mühürlü kalmıştır.”

“Gücün ve iktidarın olduğu zaman sakın zulmetme, Çünkü zulmün sonu pişmanlıktır.”

“Ey oğulcuğum mazlumun ahını almaktan sakın. Çünkü mazlumun bed-duâsı karanlıkta sana isabet eden bir ok gibidir.”

“Sen uyursun fakat zulme uğramış insan uyumaz. Sana bed-dua eder, uyanık olan Allah onun bu bed-duâsını kabul eder.”

“Seninle şakalaşmış olsalar bile sen kimseyle şakalaşma. Bu şekilde hareket edersen selâmet bulursun.”

“Sözlerin açtığı yara onulmaz ve kabuk bağlamaz. En çok sözün açtığı yaradan kan damlar.”

“Gerçek dost ve arkadasın o kimsedir ki şenin başına bir belâ ve sıkıntı geldiğinde üzüntü duyar.”

“Gerçek kardeşin o kimse değildir ki sıkıntıya düşüp perişan olduğunda sana sitem ede.”

İLİM TAHSİL ETME

“İnsanlar iki kısımdır. Birincisi ilim öğretenler, İkincisi de onlardan ilim öğrenip gereğini yapanlardır. Bu iki ¡gurup dışında kalanlar, saf bir nesnenin geriye kalan tortusu gibidirler.”

“Gerçek âlim o kimsedir ki kendi nefsinde mevcut olan şeyleri bilen kimsedir. Yoksa güzel sözler söyleyerek ve darb-i meseller getirerek insanlara hitap eden, âlim değildir.”

“İftihar ve şeref, ancak ilim ve irfan erbabına yaraşır. Çünkü bunlardan her biri, bilgi ve tecrübeleriyle diğer insanlara hak ve doğru yolu göstermektedirler.”

“İnsanın derecesini, rütbe ve kıymetini yükselten ilimdir. Kişi ilim ve marifetle güzel vakit geçirebilir. Cahil olanlar ise bilginlere karşı öfke duyar, düşmanlık besler, kin ve nefretle karşılık verirler.”

“İlmi koruyup, hakkına riâyet edelim. Buna karşılık bir ücret talep etmeyelim. Çünkü kâinat ölü mesabesinde iken ancak ilimle dirilebilmiştir.”

“Nereye gidersem gideyim ilmim ve irfanım benimledir. Kalbim, ilim sandığıdır, içi boş olan bir şey değildir.”

“Eğer evimde olsam, ilmim benimledir. Çarşı ye sokağa çıksam dahi onun benden ayrılması mümkün değildir.”

“İnsan kalb zenginliği ile zengindir. Yoksa mal ve mülke sahip olmak zenginlik değildir.”

“İlim insan için bir süstür, sen ilmi elde etmek için gayret sarf et ve ömrün oldukça bu arzundan vazgeçme.”

“İlim ve irfana meyl ve Allah'a güvenerek kalp zenginliğini taleb et. Yumuşak ol ve metin bir akıl ile kendini korumaya çalış.”

“İlim elde etmede sakın usanma. Bir gün gelir ki denize dalar gibi ilim ve irfan denizine dalar ve onun safasını sürersin.”

“Zühd ve takvaya riâyet eden ve dinin emirlerine uyan bir mümin ve İslâmî ganimet bilerek ilim ve irfanı kapan kimselerden ol.”

“Sen kendini ve kendi halini iyi bil ki yararlı bir ilim, güzel akmakta olan bir su gibidir; istekli olan insanlara kolaylıkla ve faydalı olacak şekilde ulaşır.”

“Kişi, geri durmak suretiyle maksad ve meramına ulaşmaz. Hatta bu durum onu tehlikeli ve bilinmeyen bir yere ulaştırır.”

“Eğer ilim arzu ve temenni ile elde edilmiş olsaydı, yeryüzünde hiç kimse cahil kalmazdı.”

“Çalış, tembellik gösterme, gaflet içinde kalma, Âhirete, göstermiş olduğun tembelliğin cezasını çekecek ve pişmanlık duyacaksın.”

“Çok olsa da dünya malı fânidir, yok olmağa mahkûmdur. İlim ise bakidir, hiç bir zaman tükenmez.”

“İlme ihtiyaç duyduğum kadar, bazı zamanlarda cehaletin zorlamalarına da ihtiyacım vardır.”

“Cehalet, benim özelliğim olmadığı için onunla hiçbir zaman hoşnut ve memnun değilim. Fakat bazı zarurî anlarda ona ihtiyaç duyarım.”

“Bir kimse, cehalet kusurlu ve kabahatli bir şeydir, derse doğru söylemiş olur. Fakat züll, ondan da daha kabahatli ve kusurlu bir şeydir.”

HİKMETLER (Muhtelif)

“Sen ey insan, açıklayıcı bir kitap gibisin. Harfler içteki gizlilikleri açığa vuran ve beyan eden vasıtalardır.”

“Taşkın bir ruh, iki cisim arasında bulunmalıdır ki, cisimler ikidir, fakat ruh birdir.”

“Senin başına bir belâ ve musibet geldiğinde sabret. Çünkü Kur’ân’da İnşirah sûresinde “Üsürlerin” ikisi bir, “yüsürler” iki olmakla; bir darlığa iki kolaylık takdir ettiğini düşünerek teselli bul.”

“Acele etmemek ve yumuşak davranmak, kurtuluş ve felaha sebeptir. Ne iş olursa olsun başarılı olmak istiyorsan, teenni ile hareket et.”

“İki kişinin bildiği şey, artık sır olmaktan çıkmıştır. Sakın sırrını kimseye açma. Çünkü dostun da dostu vardır.”

“Sırrını, o kimseye ifşâ edip açıklama ki başkalarından sana sır getirip onların söylediği gizli şeyleri sana ifşâ eder.”

“Başkalarının sırrını sana getirerek ifşâ ettiğini görürsün. Aynı şekilde senin sırrını da başkalarına ifşâ edecektir.”

“Dostun seni emniyetli bir insan bilerek sana sırrını açıkladıysa sen bu sırrı sakla. Arkadaşının bir aybını gördüğün zaman veya onun bir kusuruna muttali olduğunda saklamasını bil.”

“İnanmış kimselerin gizledikleri nice hususlar vardır ki bunlardan melekler ve cinler âciz kalmışlardır.”

“O’ndan (Allah’tan) gelen hidayet kendilerine yol göstericilik görevini yapar. Allah’ın veli kulları, daha fazla idrâk sahibi olurlar.”

“Nice günahkâr ve âsi insanları gördüm ki mümin kardeşlerinin ırzlarının derilerini parça parça edip yüzerler.”

“Allah insanı, lütuf ve keremiyle mutlu ve mesud etmedikten sonra, kendi çalışma ve çabalamalarıyla çeşitli kusur ve kabahatlara dûçâr olur.”

“Toprakta bulunduğunuz zaman aranızda iki karış uzaklık bulunsa bile manevî âleme, göre bu çok uzak bir mesâfedir.”

“Aklı olmayan bir bilginin durumu, ayağı olmayan bir insanın ayakkabıya sahip olması gibidir.”

“Akıl sahibi olup da ilim sahibi olmazsan, ayağın olup ta ayakkabıya sahip olmamana benzer.”

“İnsan kendi aklının kını gibidir. Kılıcı olmayan bir kından ne hayır vardır?”

“Ekin, biçilmek zamanına erişti, onu tarlada bırakmak mümkün -değildir. Ekini biçmek gerekir.”

“Başka birinin de dünyası kötü ve mezmum görünse de âhiret ve ukbası iyidir. Öbür dünyada rahat edecektir.”

“Kötülük artınca sabır ve tahammülü fazlalaşan kişi, iki taş arasında ezilen misk gibidir.”

“Mürüvvet[18] sahibi olan kişi iki taş arasındaki misk gibidir. Nasıl ki ezilince kokusu artmağa başlarsa o kişinin karşılaştığı kötülükler arttıkça, sabrı da artar.”

“Bu ülfet İve yumuşaklıktan maksadım şudur ki: Güler yüzlü ve tebessüm eden bir çehreyle başkalarını sevindireyim. Böylece onlar da ölümümden sonra mezarımın başına gelip dualarını çoğaltsınlar;”

“Bir işi Cenâb-ı Hakk istemedikten sonra ardı arkası kesilmeksizin bir takım engeller çıkarak meydana gelmesi mümkün olmaz.”

“Sana yararı olmayan bir yerde ikâmet etme. Allah’ın toprağı oldukça sınırsızdır, senin rızkın ise geniş bir alana yayılmıştır.”

“İyilik yapmak, çıkılması ve tırmanması güç dağların tepesine ulaşmaktan daha zordur.”

“Kötülük, çok hızlı akıp giden bir suyun akıntısından daha sür’atlidir. Etrafa hemen yayılır.”

“Eğer akrebi yıllarca besleyip terbiye etsen bile bir

---

[18] Mürüvvet: İnsaniyet. İnsanlığa uygun olan şeyi yapmak. Güzel ve iyi şeyleri alıp, kötü şeyleri ve hâlleri bırakmak. * Ana baba saadeti. * Mertlik, yiğitlik. * Reculiyet

gün fırsatını bulduğu zaman, hiç tereddüt etmeden zehirli iğnesini sana sokabilir.”

“Devamlı surette çabalayıp hareket halinde olana de ki: Boşa zahmet çekiyor ve kendini yoruyorsun.”

“Şu üç şeyi dâima gizli tut: Cesaret ve kahramanlığını, ilim ve irfanını ve bir de sahip olduğun mal ve mülkünü.”

“İnsanlar gizli kalmaları gereken bu üç şeye düşmandırlar. Çünkü bunların yok olmasını temenni ederler.”

“Zillet ve pintilik evinde oturma. Çünkü zillet, horlukla arkadaştır. Ona tenezzül ettiğin zaman sen de zelil olursun.”

“Malına zarar ve ziyan geldiğinde hemen görür. Fakat dinine gelen musibeti, anlayıp düşünmez.”

“Bir kısım insanlar da vardır ki ham dünyalarını ve hem de âhiretlerini beraber yürüterek onları kazanırlar.”

“Bazıları da hem dünyada ve Hem de âhirette zarar ve ziyanda olup her iki dünyanın nimetlerinden mahrumdurlar.”

“Durumları apaçık göründüğü gibi insanları dört guruba ayırmak mümkündür.”

“Birinin dünyası daracık olduğu halde âhireti geniş ve övünülecek durumda olur.”

“Birinin de dünyası müsait olduğu hâlde, âhiret ve ebedî âlemi nefret edici durumda olur.”

“Biri de hem dünyada ve hem de âhirette kazanarak ikisinin kazancını bir arada bulur.”

“Biri de hem dünyasını ve hem de âhiretini kaybederek, her iki dünyanın nimetlerinden mahrum olur.”

“Menfâat ve çıkar için insanlara baş eğme. Böyle bir hareket dinde zayıflık anlamına gelir.”

“Müneccimler gelip beni bildikleri ilimle tehdit ettiler. Dediler ki yıldızların uğursuzluğu mevcuttur.”

“Ben günâhtan korkuyorum, iki yıldızın bir araya geldiği Kıran’ın uğursuzluk ve kötülüğünden korkmuyorum.”

“Senin gerçek ömrün içinde bulunduğun andır. Geçen geçmiştir, gelecek gelmemiştir, içinde bulunduğun an ile muammersin, ömrün ondan ibarettir.”

“İnsanlar içinde hayırlı olanlarla dost ol ki huzur ve-saadeti bulasın. Çünkü Kötülerle arkadaşlık yapan kişi günün birinde mutlaka yaralanır.”

“Ciddiyeti şakadan, mizah ve lâtifeyi edebî konuşmadan ayırdedemeyen kimselerle şakalaşma. Günün birinde hoşlanmadığın bir söz veya mizahla seni üzebilirler.”

“Bir güçlük ve sıkıntı ile karşı karşıya geldiğimde, zamanın etkisiyle değişmeyen sabit meselelere dikkat ve derin bir araştırma ile bakarım.”

“Zamana biraz mühlet ve imkân ver ki insanlar arasındaki mesafeyi kesmeye yeterli ve kâfidir.”

“Değişmekte olan hadiselerden ders almak sana kâfi gelmez mi? Yeniler eskimekte, ekilmiş olan tohumlar başak verip biçilmekledir.”

“Bir toplumun vali ve idarecisi olarak bir gecelik görev yapsan da, bil ki onlardan mes’ûlsün ve senden onların hesabı sorulur.”

“Bir anda bana sayısız zulüm ve haksızlık gösterilir. Ben ise sabır ile onların neticesine bakarım.”

AHLAK

“Her yara, kendine uygun gelen bir ilâçla tedavi edilir. Fakat kötü huy öyle bir hastalıktır ki ilâç ve tedavisi olamaz.”

“Zamanın olaylarına galip gelen kişi, her türlü sıkıntı ve derde çâre bulmuş, yumuşak huy ve nâzik bedeniyle herşeyi halletmiştir.”

“Böyle insanlar, yüksek ve övünmeğe değer mertebelere yükselmişlerdir. Halka müsamaha ye kerem dolu duygularıyla muamele etmektedirler.”

“Övünmeğe lâyık durum şudur ki Hakk Teâlâ ona yardım etmiş, böylece kendisi de iyi kullardan bir kul ve doğru yolu bulmuş kimselerden olmuştur.”

“Dedikodu ve gıybet çamurlarına kendini bulaştırma. Çünkü günün birinde bu çirkin durum seni de bir tokat ile terbiye edebilir.”

“Kötü huyları edinmekte zaruret yoktur. Çünkü kötü huy bir yerde durmaz, mizaca sıçrar.”

“İnsanın mayasında ve yaradılışında hem iyilik duygusu ve hem de kötülüğe meyil vardır. Huy ve mizaçta da kimisi iyi, kimisi de kötüdür.”

“Vefâ duygusu tükendi, yardım ve ümit kalmadı. İnsanlarda sabırsızlık ve isteksizlikten başka şey ortada kalmadı.”

“İnsanı kerem sahibi yapan onun güzel ahlâkıdır.

Yoksa mal, mülk ve etrafındakileriyle insan kerim olmaz."

"Bir kimse kendisine verilmiş olana razı olmazsa ve güzel ahlâkla süslenmezse, ona fazla önem verme."

"Hayâ ve utanma duygusundan hiç bir zaman uzaklaşma. Dünyadan sakın ve onun hilelerinden çekinme yollarını ara."

"İyi hâl ile meramını beyân kıl. Oldu demekle senin isteğin açığa çıkar."

"Biz kerem sahibi insanların oğluyuz. Bizim çocuklarımızın daha beşikte iken künyeleri belli olmaktadır."

"Kötülükler İzzet ve rahatlık döşeği üzerinde uyuyunca biz terk-i diyâr eyleyip hicret ettik."

"Güzel ve övünülecek huylar vardır. Bunlardan birincisi din, İkincisi de akıldır."

"Üçüncüsü ilimdir. Dördüncüsü hilm ve yumuşaklıktır. Beşincisi cömertliktir. Altıncısı ise: kerem ve ihsandır;"

"Yedincisi, lutufdur. Sekizincisi, sabır ve tahammüldür. Dokuzuncusu, şükür, onuncusu da yumuşaklık ve lîn tâbir edilen mülâyimliktir."

"Gözünü dünyadan çevir, cefâ ve eziyetler karşısında sabır göster, Dünya, bir anlık zamandan başka şey değildir. Daima Mevlâ'ya yönel."

“Kıyamet gününün azığı takvâ ve ibadettir. Kıyamet ve haşr günü yolculuğu için bugünden yol azığını hazırla.”

“Küçük günahları işleme! Zira günün birinde işlediğin günahlar toplanıp bir araya gelerek büyük günahlara dönüşür.”

«İşittim ki sen (Hudeys b Raşid) beytü'l-mal (devlet hazinesinden bir mescid inşa ediyormuşsun. Allah’a şükürler olsun ki sen hayır işlemeğe muvaffak olmazsın.”

“Senin durumun şu günahkâr kadına benzemektedir ki zina paralarıyla nar alıp fakirlere dağıtmaktadır.”

“Basiret ve takva sahibi kimseler, o kadına dediler ki sana yazıklar olsun. Ne zina işle ve ne de sadaka dağıt.”

“Kişiye ölümünden sonra mesken olan yer, hayatta iken binâ ettiği ve iyilik veyahut kötülüklerle süsleyip inşa ettiği evdir.”

“Eğer dünyada iken hayırlarla süslü bir ev yaptıysa ahiretteki evi de güzel olur. Eğer kötülükle inşa ettiyse öbür dünyadaki evi de kötü olur.”

EDEB

“Kim ki güzel huylarla bezenip âdab ve kurala riâyet, ederse, bir topluluğun başı ve reisi olur.”

“İnsanın aslı ve kökü gizlidir. Fakat fiil ve hareketleriyle ne tür bir insan olduğu hemen anlaşılır.”

“Boş ve anlamsız bir söz söylemek arzusunu duyarsan, ondan çekin. Allah’ın adını anarak üstünlük kazanmağa çalış.”

“Eğer yüksek rütbe ve şerefli makamlar peşinde isen, daima iyilik ve merhameti tercih ederek şefkatli ve merhametli bir insan ol.”

“Eğer bir kimse sana zulüm ve haksızlık ettiyse onu Cenâb-ı Hakk’a havale et. Çünkü Allah o haksızlığın mükâfatını sana verecektir.”

“Dünkü günde bir kötülük etlinse, bunun ilâç ve tedavisi bugünkü fırsatı ganimet bilerek kötülüğün zıddı olan iki iyilik yapman gerekir.”

“Temiz huylu insanlara ilim, fazilet, edeb ve irfan süs oldu. Onlar her zaman bu özelliklerle temayüz ederler.”

“Kerem sahibi bir insan sana yardımda bulunduğu zaman sen kendisine açıkça teşekkür et.”

“Nefis, bilir ki ben kendisine hiç bir zaman dost olmam. Ona isyan ettikçe ve karşı geldiğim takdirde hidâyet yolunu bulurum.”

“Çok kimse vardır ki ayak sürçmesinden nefsini korumaya çalışır. Bununla beraber bu korku aleyhlerine delil olur.”

“Eteklerini çekip topladı. Takvâ, birr ve iyiliğe yöneldi. Böylece maksatlarına ulaştı.”

“Zenginliğini yaymağa çalış, fakat yokluğunu gizle. Her ne kadar fakirlik ve dervişlik insana ağır gelse de yine de gizlemek gerekir.”

“Olgun insan o kimsedir ki fakirliğini gizlemeğe çalışır; kendi nefsi bile bu fakirlik ve yokluktan haberdar olmaz.”

“Bu nefis dünya için ağlayıp gözyaşı döker. Hâlbuki bilir ki selâmet, dünyanın içindekilerini terk etmektedir.”

“Çocuklarını küçük yaşlarda terbiye ve güzel ahlakla eğit ki ihtiyarlık zamanında gözlerin aydınlık olup onlardan şikâyetçi olmayasın.”

“Çocuk iken İnsanın öğrendiği ilim, gördüğü eğitim ve terbiye, taş üzerinde yazılmış yazı gibidir. Kolay kolay unutulmaz.”

“Terbiye, öylesine artan ve hiç eksilmeyen bir hazinedir ki felek ve devranın değişmesi ona bir zarar ve ziyan veremez.”

“Terbiye ve edeb sahibinin ayağı sürçüp yere düşmez. Çünkü böyle bir durum meydana gelse bile ipekten yapılmış döşek ve kürsüler üzerine düşer.”

İBADET

“Allah Teâlâ’yı bilmek ve tanımak, bütün ilimleri içinde toplayan bir şükür hazinesidir. Allah'ı tanımamak ise küfür alâmetidir.”

“Yaratıcısını tanımayan ve yaradılış gayesi olan irfan ile süslenmeyen cahil kimseler, şeklen yaşamış olsalar bile ölü hükmündedirler. Mezara girmeden evvel, cesetleri onlara mezar olmuştur.”

“Din ve dünya, bir arada ve beraber oldukları müddetçe güzeldirler. Dinsiz olan bir dünyadan hayır gelmez.”

“Bir kimse ki hakiki İlâhî ilimle veya onun erbabına sevgi göstermeğe gayret göstermezse ölüdür. İkinci hayat ve dirilişe kadar onun için hayattan ve dirilişten bahsedilemez.”

“Âhiret azığı için Allah’tan korku ve takvayı sermâye kıl. Çünkü kişinin ölmesi geceden daha sür’atlidir.”

“Temiz bir kalp ile Allah için iki rek'at nafile namaz kılmayı ganimet bil. Çünkü Allah’a yakınlık ancak nafile namaz ile mümkündür.”

“Tecrübe ve basiret sahibi olup mal ve mülkünü meşru yolda sarf eden kimseler ile cahil; servet toplayarak, zekât ve benzeri hayırlı işler için harcamada bulunmayıp, mal ve mülkünü varislerine bırakanlar arasında elbette fark vardır.”

“Ölümle bu dünyadan göçerek, rahat ve huzura kavuşan ölü değildir. Gerçek ölü, diriler arasında gezen, fakat hayattan haberi olmayan kimsedir.”

“Senin arzu ettiğin şeyler, Huld cenneti içinde gerçekleştirilmiştir. O sonsuz arzu ne güzel ve ne ideal bir arzudur.”

“Halka, kusur ve günâhlarından dolayı tövbe etmek vâcib oldu. Fakat günâhları işlemekten sakınmak daha vâcibtir.”

“Ya Rabbi, helâk olmadan evvel bana tövbe etmeği nasip eyle. Kapı kapanmadan evvel tövbe sayesinde kurtulmuş olayım.

“Bugün elinde imkân varken âhiret için hazırlık yap. Çünkü yarın bu azıktan ayrılacak ve dünyayı bırakacaksın.”

“Geçmekte olan ömürden fazla bir şey bekleme, gelmekte ve yakın olan yolculuk için hazırlık yap. Çünkü ondan sonra uzak ve belki hiç sonu olmayan bir yolculuk bağlayacaktır.”

“Ey yazıcı, senin yazdıkların sabit kaldığına göre hayırlı olan şeyleri yaz ki bir gün o hayırlı işlerle karşılaşasın.”

ŞÜKÜR

"Benim bazı alışkanlıklarım vardır: Eğer devran bana kötülük edip beni gamlı ve kederli kılarsa sabır gösteririm, sevinçli ve neşeli kılarsa Halik Taâlâ'ya şükr ederim."

"Nefis zenginliği onun için yeterlidir. Başkasına ihtiyacını açıklayıp ondan yardım dilemez. Fakir olup başkasına muhtaç duruma düşse de sabır gösterir."

"Eğer güçlük ve sıkıntıya uğrarsan, sabır ve tahammül göster ki devamlı olmayan bu durum son bulacak, kolaylığa erişeceksin."

"Aç kal ki açlık, takva sahibi olan insanların işidir. Uzun süre aç kalan bir insan bir gün mutlaka doyurulacaktır."

"Eğer nimete karşılık şükür etmiş olsalardı mükâfatını görür ve Cenâb-ı Hakk'ın şu mükâfatını elde ederlerdi." **"Eğer şükrederseniz üzerinizdeki nimetlerimi fazlalaştırırım, inkâr eder mal ve mülkünüzü dağıtmazsanız onu yok ederim."**

"Bir nimete kavuştuğun zaman onun kıymetini bil. Çünkü günahlar ve isyan nimetin ortadan kalkmasına sebep olur."

"Nimeti Allah'a şükretmek suretiyle koru. Çünkü Cenâb-ı Hakk nimetin şükrünü bilmeyenleri şiddetle cezalandırandır. Nimet cezaya dönüşür."

ADÂB-I MUAŞERET

"Şekil bakımından insanlar birbirlerine benzerler. Çünkü hepsinin baba ve annesi, Âdem ile Havva'dır."

"Anneler, göğüslerinde inci taşıyan sedef gibidirler. Çünkü rahimlerine "nutfe" tabir edilen insan tohumu emânet edilmiştir. Babalan ise çocukların değer ve kıymetleri için hizmet görmektedirler."

"Eğer insanlar soy bakımından övünüp kendilerinden daha aşağı derecede bulunanlara bir üstünlük taslıyorlarsa, uzak soyları balçık, yaratıldıkları, yakın madde de anne ve babanın belindeki menidir."

"Eğer sen soy ve sopunla övünürsen, biz de cömertlik ve benzeri, iyi özelliklerle övünürüz."

"Âhdini yerine getirmeyen kadınları, ağzına alıp anma. Çünkü onların sözü Bad-i sabâ diye tabir edilen rüzgâr gibidir. Hangi tarafa eseceği belli değildir."

"Kadınların özelliklerinden biri de, kalp kırmaları fakat güzel ve benzeri yollarla kırdıkları kalbi tamir etmek için bir gayret göstermemeleridir. Çünkü bu tür kadınların kalbinde vefâ denilen duygu yoktur."

"Sabretmen lâzımdır. Çünkü sen günah işliyorsun.

Namazı oturup kalkarak kıl."[19]

"Nafile olarak üç gün oruç tutarsan haftanın geriye kalan dört gününde de yemek yiyerek oruçsuz kal."

"Geceleyin hanımınla ilgilenerek yumuşak davran. Ona karşı sert hareket etmekten salcın. Hanımını ihmal etmen doğru bir davranış olmaz."

"Belâlar karşısında sabır gösterirsen mükâfatını görürsün. Aksi takdirde hayvanlar gibi gamsız olman gerekecektir."

"Biz erkekler sıkıntılara göğüs germek ve celâdet göstermek için yaratılmışızdır; kadınlar ise ağlamak

---

[19] Bu beyit bir hükmü ifade ediyor. Hazret-i Ali'nin halifeliği esnasında birisi, onun huzuruna gelerek hanımıyla aralarında bir problemi olduğunu beyan etti. Karşılıklı şiir söyleyerek adalet ve hakkaniyetle aralarını bulmalarım istediklerinde Hazret-i Ali bu beyti söylediler.

Davaya hal çâresi bulmak için gelen o kişinin hanımı şöyle söyledi: **"Benim beyim mahremi olduğum halde bana iltifat etmiyor. Gece oturup kalkarak namaz kılıyor. Gündüzlerini oruç tutmakla geçiriyor. Onun bu şekilde günah kazandığından endişe ediyorum. Çünkü bana hiç bir surette ilgi göstermiyor."**

O kadının kocası da şöyle dedi: "Zamanımı onunla geçirmekten korkuyorum. Ben kadınlara ilgi duymuyorum. Bazen oturarak ve bazen ayakta namaz kılıyorum. Günahlardan bu şekilde kurtulabileceğimi umuyorum. Keşke ondan kurtulmuş olaydım."

ve mâtem tutmak için."

"Kadınlar yemin ettiklerinde uzun süre bu hal devam etmez. Çünkü kınalı parmaklar için yemin söz konusu değildir."

"Eğer sana yumuşaklık gösterirlerse buna kanma. Çünkü sana gösterdikleri bu yakınlığı başkalarına da gösterirler."

"Sana yakınlığı olduğu sürece satanı sürmeğe bak. Senin yokluğunda mahzun olacağını zannetme."

"Dediler ki sevgilin senden sana daha yakındır. Onun sevgi ve aşkından hayret içinde kalmışsın."

"Dedim ki temiz ve saf bir su devenin sırtında taşındığında deve yürür; fakat susuz olduğu halde o sudan içemez."

"Bazı dostlarını sık sık ve gün aşırı ziyâret et ki sevgin artmış olsun. Çünkü muhabbet ancak gidip gelme ile fazlalaşıp çoğalır."

"Az bir arkadaşlık daha güzeldir. Çünkü sık sık görüşmek ve arkadaşlarla düşüp kalkmak ister istemez sevginin azalmasına neden olur."

"Tırnaklarını sünnete uygun olarak kes. Sağ elin küçük parmağından başlayarak; sonra orta parmak, sonra başparmak, sonra küçük parmağın yanındaki parmak, sonra da şehâdet parmağının tırnağını kes. Sol elde de aynı sırayı takip et."

"Misafire ikramda bulun. Göreceksin ki sana

ikrâmda bulunup, cömertlik yapanlarla cimrilik yapıp ikrâmda bulunmayanlardan haber verecektir.”

“Eğer kusurlu bir insan senden afv dilerse onu bağışla. Çünkü Cenâb-ı Hakk'ın sevâb ve mükâfatları daha fazladır.”

“İnsanlara daima iyi görünmeğe çalış, onlara lutufla muamele et. Böylece devran senden uzaklaşır veya cefâyı sana dost yapar.”

KALBİN HALLERİ

Kudretin oldukça temiz kalpli insanlarla olan arkadaşlığını artır. Çünkü onlardan yardım dilediğin zaman hemen senin yardımına koşarlar."

"Dıştan bir delil ve haber aramaya lüzum ve ihtiyacın yoktur. Sende mevcut olan kalbin gizli oían her şeyden haber verebilir."

"Kusurlarıma bakma; ayıplarımı ört, bir eksikliğim olmuşsa onları affet diye Allah'a temenni ve niyazda bulunurum."

"Dertlerimin çokluğundan halktan bir çâre aradım. Fakat benim feryâd, figan ve yakarışlarıma kimsenin cevap verdiğini görmedim."

"Şerik ve ortağı olmayan Allah'a hamd ü senalar olsun ki sabah ve akşam ona şükür ve senâ etmek benim âdetimdir."

"Yakınlık ve ünsiyyeti ile bana teselli verecek kimse kalmadı. Gerçek enis ve yakın olan Cenâb-ı Hakk'la ünsiyyet kurmaktan ise korkuyorum."

"Doğru yolu gösteren Hak Teâlâ'ya yönelmeyen ve onun çizdiği yolda yürümeyen bir insana vaizler etki edip, onun kalbinin hastalığına devâ bulamazlar." [20]

---

[20]Bahaüddin Nakşbendî Hazretlerine gelerek ondan şifâ dileyen bir hastaya tövbe ve istiğfar etmesini emir bu-

“Ölüm sekerâtının korkusunu duyan kimse uzun uykunun lezzetini duyamaz. Çünkü bu düşünce ile sabahlara kadar gözlerine uyku girmez.”

“İnsan için bir meselede şüphe ve tereddüt meydana gelse ve onu çözmekte sıkıntıya duçar olup ümitsizliğe düşse.”

“Görünmeyen işlerle ilgili bir müşkül ve güçlüğüm olduğu takdirde sağlam bir fikirle onu halletmeğe çalışırım.”

“Taşıdığım anlayış ve düşünce kılıcının keskinliği, şüphe perdesini yırttığı gibi, tarz ve biçim elbisesini de târümar etmiştir.”

“Ey oğlum insan suretinde nice hayvanlar vardır ki görünürde işitip eşyaya baktıkları için insan zannedilirler. Oysaki bu tür kimselerin, insanlıkla ilgileri yoktur.”

“Felek ve devran senin arzu ve isteklerin istikametinde döndüğünde, ona karşı hüsnü zann besledin. Kaza ve kader perdesinin arkasında gizli ve senin

---

yurmuşlar. Bunun nedenini soranlara **Şah-ı Nakşibend**:

“Önce hasta kendi sıhhatine talip olmalı ve ondan sonra Cenâb-ı Hakk’tan iyileşmesi için niyazda bulunmalıdır ki biz de onun duâsının kabulü için Allah’a yalvaralım. Kendisinin istemiş olduğu şeyin meydana gelmesi için önce kendisi duâ etmelidir. Henüz hastanın istemediği bir durumun olması için duânın kabulü çok uzak bir ihtimâldir,” demiştir.

yaratılışından evvel yazılmış kötü durumlardan korkmadın.”

“Fakir olan bir insan zengin olacağım diye ümit ve arzuda bulunur. Zengin ise fakirlik korkusuyla üzüntü duyar.”

“Düşmanın bedenindeki bir hastalığa ilâcı ver, fakat onun düşmanlığından emin olma, dost olmayan bir insanla müdâratta bulunmak sana yarar sağlamaz.”

“Bir kimsenin işi bittiği zaman ona, ne kapının önünde duran kapıcılar ve ne de kilitler engel olamaz.”

“Erkekler kadınlardan emin olmasınlar. Aynı şekilde kadınlar da erkeklerden emin olmasınlar.”

“Kişi, gayret ve çaba ile kendi nefsini korumak istese de gözler hâindir; onu harama bakmaya zorlar.”

“Dünyaya ve onun işlerine yuf olsun. Çünkü dünya, sadece teessüf ve üzüntü için yaratılmıştır.”

“Dünyanın dert ve üzüntüleri bir an olsun eksilmez. Hem padişahından ve hem de onun emri altındakilerden sıkıntılar kalkmaz.”

“Gurbete çıkarak, önüme gelene sordum; Acaba bu dünyada gerçekten doğru ve sadık bir dost var mıdır?”

“Dediler ki dünyada iki şey yoktur. Birisi kartal

yumurtası, diğeri de gerçek ve hakiki dost.”

“Ey dünyada kedersiz safa ve zevk isteyen kişi, yokluğa mahkûm bir şeyi istedin, zafere ulaşacağını ümit etme.”

“Şunu iyi bil ki ömrün oldukça imtihanlardan geçeceksin. Hayır ve şer; kolaylık ve güçlüklerle sınanacaksın.”

“Dünyanın devamlı değişmekte-olduğunu gördüm. Ne hüzün ve sevincin ve ne de sıkıntı ve kederin devamı vardır.”

“Bir dostumla olan sözleşmemi bozma fikri içimden geçse bile kerem ve utanma gibi duygular bu uygunsuz işi yapmaktan beni alıkoyar.”

“Allah’a yemin ederim ki her an bir yakınını veya arkadaşını kaybeden biriyle karşılaşırım. Musibete uğrayanlar o kadar çoktur ki nereye uğrarsam onlara rastlarım, şifâ edici cevaplar veririm.”

“Eğer, zamana kendimi kaptırırsam, dert ve ıstırap sahiplerinin sıkıntıları her gün hüznümü artırır, böylece gam ve kederden hâli kalmam.”

“Eğer ebedî dünyada rahat etmek İstiyorsan, uykuyu ve gafleti bırak, bir ayağını özengide tutan yolcular gibi hareket et.”

“Huzur ve mutluluk o kimsenindir evinin bir köşesine çekilerek kapılarını kapamış ve perdesini çekerek dünya ehliyle olan ilgisini kesmiştir.”

“Zaman ve günler, gösterişli ve tantanalı halleriyle büyük işler meydana getiriyor gibi görünürler. Hâlbuki akıllı insan, iki kötü sonucun doğmasından başka şeye şahit olmaz.

Birincisi zenginin malını kaybetmesiyle karaciğerde beliren hastalık, İkincisi de dostlardan ayrılmaktan ötürü beliren üzüntüdür.”

“Benim hüzün ve kederlerimi paylaşanların tümü gitti. Geride yalnızlık ve tek başına kalmışlığım kaldı.”

“Benim vücudum, yastığa dayanıp rahat ve huzur içinde yatmaktan sakınır. Çünkü ölüm geldiğinde korumuş olduğum vücudum, toprağa bulaşarak kemiklerim çürür.”

“Dünya işleri ile ilgili hususlarda bir sıkıntın olduysa tasalanma, çünkü bu bir müjdedir, arkasında, hemen ferahlık vardır.”

“Bir belâ ve musibete uğrar ve sıkıntılara mübtelâ olursan sabır göster ki arkasında ferahlık ve rahatlık vardır.”

“Nice afiyete erişenler, hastalıklarından şikâyetçi oldular. Nice hastaları da gece uykusuzluğu perişan etti.”

“Hâdiselerin şiddetinden dolayı nice insanlar sıkıntı çektiler. Bazılarının da korkudan dolayı gözlerine uyku girmedi.”

“Dünya eğer beni mesrur ve mutlu kılarsa ona

sevinmem. Çünkü hiç bir sevinçli olay yoktur ki sonunda üzüntüye dönüşmesin.”

“Tâziyede bulunduktan sonra herkes kendi iş ve gücüne döner. Musibete uğramış kişiyi ateşler içinde bırakırlar.”

“Geçmiş olaylardan dolayı kaza ve kaderi itham etme. Nefsini hoş tutmaya çalış ki işler kolaylaşsın.”

“Her sıkıntı ve üzüntünün sürür ve neşe verici tarafı vardır. Sür’atle dönen gece ve gündüz gibi gelir seni bulur.”

“Ben geçmiş bir şey için teessüf ederek hasret çekmem. Çünkü meydana gelmiş bir iş için üzülmek bir yarar sağlamaz ve giden şey geri gelmez.”

“İnsanı öldüren bu keskin zehirle dolu bardağı al iç. Böylece ölümü tatmış olursun.”

“Günlük rızkın az olduğunda sabret. Çünkü bir zaman gelir ki Cenâb-ı Hakk senin üzerindeki sıkıntıları kaldırır.”

“Fakir olan bir kişinin sabrı onu yüceltir. Başkasından bir şey isteyen kimse ise zelil ve hakir olur.”

“Uzun gecelere hüzün ve üzüntü sipariş edilmiştir. Ecel gününün gelişinden evvel hazırlıklı ol.”

“İnsanlar, birçok acı işlerle karşılaşırlar ki, tadı onlara karga döleği otu gibi acı gelir.”

“Birçok fitneler insanlara öyle süratle gelir ki onu

son sıralarda, ilk bardakla içerler."

"İster zengin ol İster fakir, hayatın üzüntü ile son bulur. Zengin de olsan fakir de olsan ölüp gideceksin."

"Dünyanın tadına zehir karışmıştır. Bal yediğini zannetsen bile içinde zehir vardır."

"Sen birçok nimetlerin şükrünü yerine getirmezken Allah, sıkıntılarını gidererek seni neşelendirir."

"Vakur olan birçok kimseler eziyet ve sıkıntıları güler yüzle karşıladılar. Gönlünü ah ve inlemeden uzak tutanlar rahat buldular."

"Kızdıran ve insanı gazaba getiren sözlerden kulağımı alıkorum. Benzersiz olan yumuşaklığa iltifat ederim."

"Nefis, fakir olduğu zaman feryâd ve figan eder. Nefsin fakirliği zenginlikten daha hayırlıdır ve onu söndürmeğe çalışır."

DOSTLUK-ARKADAŞLIK

“Kişinin değeri, arkadaşlık yaptığı insanlarla ölçülür. Eşyanın miktarını ölçmek için nasıl birçok ölçü ve tartı aletleri varsa, bir kalbin diğer bir kalbe karşı gösterdiği sevgi ve muhabbet de, kavuşma anında belli olur.”

“Elimden, olmadan dosttan ayrıldığım zaman, hemen bana düşmanlığını ilân eder. Yokluğumu fırsat bilerek söylenir durur. Fakat demez ki ayrılması zarûrî idi. Bu ayrılık onun elinde olmadan meydana gelmiştir.”

“Allah için sevgi ve dostluk izhâr etmeyen bir kişi, artırma ile satılan bir malda, dellâlın, alan varsa sattım, diyerek o maldan ümidini kesmesi gibi sen de ondan ümidini kes.”

“Seni istemeyeni ve seninle görüşmek arzusunda olmayanı sen de isteyip arzu etme. Onun seni bırakıp gitmesinden mahzun olma. Çünkü gözleri ne ise kalbindeki hisleri de odur.”

“Üç şeye riâyet etmeyen bir insanla arkadaş olma ve bir avuç küle olsa bile onu sat”

“Bunlar doğruluk ve vefâ ile mal ve mülkünü cömertçe dağıtmak ve söylenen bir sırrı saklamaktır”

“Benim düşmanımla dost olan bir kimse, benim düşmanımdır. Bana muhabbeti olduğunu söylese

bile ben ona inanmam. Benim dostuma dostluk göstereni ben fazlasıyla sever ve onu dost kabul ederim.”

“Ey benim düşmanımla dost olan kimse, benden uzak ol. Çünkü gönüller arasındaki sırlar birbirinden uzaktır.”

“Bana muhabbet ve sevgi gösteren kimseye ben, ömrümün sonuna kadar sevgi gösterir, ona safâ ve dostluk meyvesini takdim ederim.”

“Beni terk edip yüz çeviren bir insan bununla yetinmeyerek hakkımda kötülük yapmağa çalışırsa, onun doğru yola gelmesi için Allah'a duâ ederim.”

“İnsanın bin tane dost ve arkadaşı da olsa çok değildir. Çünkü bir tek düşman bazen insana çök gelir. Bin dost çok değildir ama bir düşman çoktur.”

“Ne yararın ve ne de zararın vardır. Anladım ki senin varlığın ile yokluğun birbirine eşittir. Ne malınla ye ne de canınla yardımda bulunuyorsun:”

“Mümkün olduğu kadar ve gücün yettiğince insanlardan uzak kalmaya çalış. Sana kötülüğü dokunacak kimseye yakın olma.”

“Sana yaklaşmak isteyip selâmet ve huzur içinde olan kimseye sen de yaklaş. Razı olmayıp senden uzak kalan kimseden, sen de ilgini kesip uzaklaş.”

“Bir topluluk ne kadar kuvvetli olursa olsun, günün birinde gruplaşma ve ayrılmalar onu dağıtır.”

“Haseb ve nesebi bozuk kötü kimseye iyilik yaparsan iyiliğin zayi olur. Böyle bir şey yapma. Çünkü kötü ruhlu kimse senin iyiliğinin kıymetini bilmez.”

“Eğer iyilik yapmak istiyorsan, iyi insanlara yap ki miskin, kokusunu salması gibi senin de o iyiliğin her tarafa yayılmış olsun.”

“Hilim ve yumuşaklığı kendine huy edin, insanların eziyyetlerini affet. Yaptığın bu işin mükâfatını görür ve işitirsin.”

“Sevdiğin zaman haddi aşmayarak ve ifrat ile tefrite sapmadan sev. Çünkü ne zaman onunla çekişip ayrılacağın belli olmaz.”

“Düşmanlık beslediğin zamanlarda da ifrata kaçma. Çünkü olabilir ki bir gün kendisiyle çekişip düşman olduğun kişi ile barışasın.”

“Gerçek kardeşin o 'kimsedir ki sıdk ve doğruluğunu senden eksik etmez. Kendi nefsine zararı dokunsa da faydayı senden ayırmaz.”

“Seni perişan eden bir durumu gördüğünde hemen onu düzeltmeğe çalışır. Senin derlenip toparlanman için kendisini fedâ eder.”

“Fazilet ve kerem, iyi huyun eseridir. Yaptığı bir iyiliği başa kakmak ise kötü sanatın ta kendisidir.”

“Dostunla kurmuş olduğun yakınlığı sözleşmene aykırı davranarak bozma. Çünkü böyle bir davranış, sevgi ve yakınlığın ortadan kalkmasına neden olur.”

“Gerçek sevgiden yoksun olup görünürde dostluğunu ilân eden kötü kimselerin sohbetinden sakın. Çünkü içlerinde bir sevgi olmadığı halde dıştan seni seviyorlarmış gibi davranırlar.”

“Eğer onu hoşnut edersen, senin lutuf ve keremine sevgi besler. Armağanlarını kestiğin takdirde sana zehirleri hazırlar.”

“Birbirlerini gördüklerinde dostluk ve sevgilerini ilân edenler, her nedense ayrıldıktan sonra bu dostluk ve sevgide kusur edip unutmayı tercih ederler.”

“Nice himmet ve gayret sahibi kişiler vardır ki zulme asla rızâ göstermezler. Güzel ahlâk ile âlemde mümtâz ve önemli bir yer işgal ederler.”

“Akranın olan ve şeninle denk gelen, kimselerle arkadaşlık; yap. Çünkü kaybolan bir şerefi tekrar kazanmak çok zordur.”

“Muhabbet ve sevgi ehliyle dost ve arkadaş ol. Çünkü bu tür kimseler kerametlerle kuşatılmışlardır.”

“Hidâyetin delilleri yeryüzünde sayısızdır. Göklerde de en iyi durumları bildiren alamet ve nişanlar vardır.”

“Hiç bir arkadaş yoktur ki insana muvafakat edip ona yardımcı olsun. Bulunan arkadaşlarda da sadakat ve doğruluk yoktur.”

“Bir kimsenin, sana ihtiyacı kalmasa da yine bir gün seni hatırlaması ve seni unutmaması gerekir. Gerçek dostluk budur.”

“Gerçek dostum o kimse değildir ki benden usanmış, olsun. Kaybolduğumda da başkalarını dost ve arkadaş edinsin.”

“Gerçek dostum o kimsedir ki ilgisini devam ettirip sırlarımı saklar-ve benim sıkıntılarım onun kalbini de kaplar.”

“Ey arkadaş ve dost arayan kimse bu-zamanda senin aradığın dost ve arkadaş yoktur.”

“Arkadaşların hepsi zalimdirler. Bu devirdekilerin hepsinin iki dili, iki yüzü vardır.”

“Seninle karşılaştığı zaman güler yüz gösterip tebessüm edenler, kalplerindeki kötülükleri saklıyorlar.”

“Gözlerden bir an kaybolduğun zaman sana, iftirada, bulunur ve bühtan ederler.”

“İşte yaşadığımız zaman, işte bu dönemde yaşayanlar. Sevgi ve muhabbetle kendisini kabul edeceğin iki can arkadaşı yoktur.”

“Ey huzur ve selâmet bulmak isteyen kimse, bir köşeye çekilip tek başına yaşa. Senin yaşadığın çağda kendileriyle ünsiyyet ve yakınlık kurulacak kimseler yoktur.”

“Verdiği sözü tutmak için mezarlardan daha vefâlı

bir şey yoktur. Kadınların sığınacakları en sağlam hisar, mezarlardır. Mezar ziyaretleri sözlerin yerine getirilmesinde büyük ve sadık yerlerdir.”

“Devr-i zaman beni öyle bir dosta ısmarladı ki hatır bilmez, gönül tanımaz, işi gücü cefâ ve eziyettir.”

“Sen duâ et, üzüntü çekme. Umulur ki çürük kalplilerin kalbi düzelmiş olsun. Çünkü bozuk olan bir derinin bile sepicilik ile düzeldiği görülmüştür.”

“Eğer senden yüz çevirirlerse izzet ve ikrâmla karşılık ver. Eğer senden bir söz saklarlarsa asla onlardan bir şey sorma.”

“Birçokları dünya malını toplamak için uğraşır didinir. Fakat daha sonra kötülük ve şekavet ehli olan varisleri bu mal ve mülk üzerinde kavga ederler.”

“Bazıları bu dünyadan ölüp gitmelerine rağmen bıraktıkları eserler sayesinde sanki yaşıyorlardır. Bazıları da hayatta olmalarına rağmen, ölülerden farksızdırlar.”

“Çoluk çocuğuna, sana misafirliğe gelmiş olanlara ve güçlüğünü ifade ederek sıkıntı içinde bulunan fakirlere harcamalarda bulunmaktan çekinme. Bunlar israf sayılmazlar.”

“Kendilerine uyulacak iyi insanlar, bu dünyayı bırakıp öbür dünyaya gittiler. Her işi yerli yerinde görüp kötülüğe engel olanlar dünyalarını değiştirdiler.”

“Dinde şüphe ve tereddüt edenlerle arkadaş olma, onları terk et. Çünkü eğri düşünceli olanlar daima şüphe çukurunda kaldılar.”

“Bir işi ifşâ etmekten sakın. Çünkü ayağı sürçen insanın kusurunu söylediğin zaman onun kin ve düşmanlığını kazanırsın.”

“Kötülerle arkadaşlık yapmaktan sakın. Senin arkadaşların, şerefli insanların oğlu olan temiz kimseler olsun.”

“Allah’ın nuruna mazhar olan kişiye, meramına ulaşmak için önüne çıkan engeller bir anlam ifâde etmez. Uzun uykuyu bırakıp uyanık kalmak ona daha kolaydır.”

“Ey nefsime olan eziyetten dolayı bana hücum edenler ve ey uyanıklık bahçesinde geceleyin yürüyüşümü ayıplayanlar.”

“Eğer yüksek mertebeler kazanmak istiyorsan ve böyle bir niyetin var ise, gurbete ve yolculuğa çıkmağa hazırlan ki beş türlü yararı vardır.”

“Seyahatin beş yararından birincisi sıkıntı ve kederin yok oluşuna vesiledir. Rızkın talep edilmesi, ilim ve terbiye kurallarını öğrenmek ve iyi kişilerle sohbet imkânını elde etmek, ancak seyâhatla mümkün olabilmektedir.”

“Denilse ki, görünürde yolculuk ve seyahatin yararları var ise de ova ve sahraları aşmak, bu esnada çeşitli sıkıntılara, eziyet ve güçlüklere kat-

lanmak da vardır. Biz de o zaman deriz ki:”

“Kişinin vatanından uzak olduğu halde ölüp, dünyasını değiştirmesi, müfsid ve gammazlar arasında kalarak ölmesinden daha hayırlıdır.”

KONUŞMA-SOHBET

“Cahil ile sohbet ve arkadaşlık yapmaktan sakın. Hem senin ondan uzaklaşman ve hem de onun senden uzaklaşması ikinizin yararınadır. Çünkü birçok akıllı ve bilgili insan, cahillerle olan arkadaşlıkları yüzünden yok olup gittiler.”

“Dilini sövmeye alıştırma, tatlı konuş. Aksi takdirde havlayan köpek gibi dilin durmadan kötülüğe alışır.”

“Aslı ve toprağı temiz olmayan bir insanın ağzından güzel ve hoşa gidici kelimeler çıkmaz

“Erbabıyla olduğu takdirde az söz güzel bir şeydir. Fakat erbabıyla olsa bile çok söz çirkin ve kötüdür.”

“Mecliste vakitsiz söz söyleme. Akıl için bir süs mesabesinde olan susmayı tercih et.”

“Kişi kendi dilinin sürçmesiyle ölüme ve cezaya çarptırıldı. Yoksa ayak sürçmesiyle darağacına gitmedi.”

“Susmakta olan bir insan zillet ve hakarete muhâtab olmaz. Çok konuşan ise çeşitli sürçmelerle karşılaşır.”

“Eğer söz söyleyenin konuşması gümüş ise, susması yakutlarla süslü incidir.”

"Bir meclisle sana sorulmadığı takdirde konuşmaya başlama. Çünkü akıllı insanlara göre böyle hareket etmek çirkin kabul edilmiştir."

"İnsan sustuğu zaman hakkında dâima hüsnü zann beslenir. Aklı eksik ve ahmak olsa da sustuğu için ne olduğu bilinmez."

"Mizah ve şakalı sözler söylemekten çekin. Çünkü çoğu zaman şaka ile karışık sözler, sana telâfisi güç belâlar getirir."

"Şu sözü hiç bir zaman yalanlama. Zamane insanları ya umduklarına veya korktuklarına ikrâm ve iltifat ederler."

"Sana eziyet veren ve seni sıkan bir sözü, hiç söylenmemiş farz ederek susmayı tercih et. Çünkü senin rahatın bundadır."

"İslâm dini için gözyaşı dökerek ağla. Çünkü erkân ve nişanlarını terk edip şartlarını bir kenara ittin." [21]

"İslâm'ın güzide ve seçkin müntesibleri göçüp gittiler. Geriye onun gereklerini yerine getirenlerden

---

[21] Taberî'yi esas alarak Kadı-Mir Hüseyin Yezidî, bu şiirin söyle-niş sebebini şu olaya bağlar: Hazret-i Ali, İbn-i Mülcem denilen mel'ûn tarafından yaralandığı zaman hayatından ümit kesildiğinde kardeşi **Ukeyl bin Ebi Talib** gizlice Muâvi-ye'ye giderek ona biat etmiştir. Bu olay Hazret-i Ali'ye intikal ettirildiğinde ağlayarak yukarıdaki bu şiiri söylemiştir.

çok az kişi kaldı.”

“Büyük sözlerden ve büyük konuşmaktan da çekinirim. Böylece tiksindiğim bir şeyin cevabını vermemiş olurum.”

“Aklı noksan bir insanın hezeyanlarına cevap verirsem ben akıl bakımından ondan daha noksanım demektir.”

SEVGİ

“Allah için olan bir sevgi, saf ve karşılıksızdır. Fakat kötülükler üzerine kurutmuş bir sevginin sonu üzüntü, elem ve keder ile biter.”

“Eğer ırkı temiz, aslı pâk olan bir kimse, bir rica ve minnetle gelip senden bir şey talep ederse, güzel söz ve açık bir dil ile kendisine cevap ver. Müsamaha eden, ciddî insanlara yakışır sözler söyle.”

“Senden bir şey isteyen asil insana, başım ve gözüm üzere veririm, diyerek onu hoş-tut. Şerefli ve kerem' sahibi insanların övgüsünü alan, kazanır.”

“Sevgide sakın aldanma. Seven insanın çeşitli delilleri vardır. Yanında sevgilisinin gizli durumlarını saklaması çetindir.”

“Bunlardan birisi naz ve niyazla sevenini imtihan etmesidir. Sevdiği insanın yaptığı her işe sevinir.”

“Hakiki sevginin bir delili de insana sevgilisinin bir şey vermeyişinin hediye ve ihsan gibi gelmesi; onu fakir yaptığı zaman, bunu büyük bir ikrâm gibi görmesidir.”

“Sevmenin delillerinden biri de sevenin daima uyanık kalmasıdır. Ona verilmiş olan her şeye rıza göstererek onunla kani olmasıdır.”

“Sevmenin delillerinden biri de, elbiselerini çıkarıp denize girmek için can atan kişinin duyduğu heyecanı taşımasıdır.”

“Sevmenin delillerinden biri de fâni olan bu dünyaya iltifat ve rağbet etmemesi, geçici olan nimetlere gönül bağlamamasıdır.”

“Sevmenin delillerinden biri de mahbubuna mutlak itaat etmektir. Onu azarlasa da ısrarla kendisine olan sevgisini belirtmektir.”

“Sevmenin delillerinden biri de sevgilisine olan hasretten dolayı, yüzünün sapsarı olması, içinde bir sıkıntı bulunmasıdır.”

“Sevmenin delillerinden biri de kendisini meşgul eden bütün şeyleri bırakarak sevgilisinin ünsiyet ve yakınlığıyla teselli bulmasıdır.”

“Sevmenin delillerinden biri de yüzünün hep gülmesi, fakat içinde devamlı bir arzu ve istek bulunması, şüphe ve vesveseden uzak kalmasıdır.”

“Sevmenin delillerinden biri de insanlar arasında güler yüzlü olmasıdır. Fakat içten, çocuğunu kaybeden bir kadının mahzun olması gibi üzüntü, duymasıdır.”

“Sevmenin delillerinden biri de şudur ki: geceleyin feryad ve fiğan ederek ağlamasıdır. Öylesine bir feryad ki kimse kendisine nasihat edecek cesareti bulamasın.”

“Sevmenin delillerinden biri de dergâhına el uzatmış ve bir şey isteyenleri sevindirip onlara izzet ve ikrâmda bulunmasıdır.”

“Sevmenin delillerinden biri de uygun olmayan bir

is yaptığında, akıllı insanlardan birinin görmesiyle ağlamasıdır.”

“Sevmenin, delillerinden biri de zor olan işleri başarmak, fî sebîlillâh cihad etmek ve benzeri faziletli işler peşinde koşmaktır.”

“Sevmenin delillerinden biri de bütün işlerini ilkönce Allah’a havale ve teslim etmekdir. Çünkü âdil-i mutak, ancak Allah’tır.”

KADER

“Allah Teâlâ’nın bizim durumumuzla ilgili takdiri için bir sınır çizilemez. Her şeyimize ve her halimize bakıcı olan O’dur. Bizim tedbirimizin üstünde onun takdiri vardır.”

“Bu fâni âleme rağbet ve iltifat eden elbette felekten şikâyetçi olur. Çünkü safasını çeken bir gün cefasını da çeker.”

“Korkaklıkla ulanma; ileriye atılıp gayret göstermede ise mükâfat mevcuttun Kurtulmak için kaderden kaçan kimse muvaffak olamaz. Kimse kaderden kaçamaz.”

“Sıkıntılar ve güçlükler senin için bir gün kolay olacaktır. Çünkü bütün" işler Allah’ın takdirine göre ölçülüp biçilmiştir.”

“Allah’ın istemediği şeyler gelip seni bulmaz. Sana erişen şeyler O’nun takdir ettiği ve uygun gördüğü işlerdir.”

“Zamanın olayları karşısında sabret, kimseye kızgınlık gösterme. Levh-i Mahfuz’da yazılı olanların dışında hiçbir şey insanın başına gelmez.”

“Allah’ın bana takdir ettiği bir şey, başkasına gitmeyecektir.. Onun için üzülmem.”

“Şerik ve ortağı olmayan Allah’a hamd ü senalar olsun. Benim kuvvetim yoktur, himmetim de şereften başka bir şey değildir.”

“Takdir edilen birçok şeyler vardır ki gizlice gelir. İnsanlar, ondan geldikleri ana kadar da haberdar olmazlar.”

“Ezelde takdir edilmeyen hileyle elde edilemez. Ancak daha önce takdir edilenler meydana gelir.”

“Her şey takdir edildiği zamanda meydana gelir. Ancak cahil kimseler zahmet ve sıkıntı çekerler.”

“Kuvvetli olan bir kimse kendi çalışma ve gayretiyle muradına erişemez. Çünkü zayıf olanlar da makam sahibi, olurlar.”

“Gece uyuyamama hastalığı, vücudumdaki kuvvet ve takati tüketti. Zayıf bedenim âdeta bir bastona döndü. Eğilmiş bir hale geldi.”

“Gerçek aslını düşünürsen topraklan olduğunu hemen anlarsın. Aslına tekrar dönmen gerekecek ve toprak tabakalarının altına gireceksin.”

“Senin istediğin ilâç, yine şendedir. Fakat bunu anlayamıyorsun. İlâcını aradığın dert de sende meydana gelmiştir, başkalarından gelmemiştir. Fakat buna dikkat etmiyorsun.”

“Sıhhat kadar kıymetli bir şey yoktur, onu pahalı zannetme. Sıkıntıyı da ucuz sayma. Çünkü sıkıntı ucuz değildir.”

“Açlığa tahammül ve sabır göster, şişmanlığa iltifat etme. Nice zayıf hayvanlar kesilmekten kurtulur-

ken, semiz olanları bıçağın altına yattılar."[22]

"Dünyadaki hastalıkların çoğunu gördüm. Bu dünyada birçok hastalığa şahit oldum. Ölüm anına kadar birçoğunun hastalıktan kurtulmadığı vakidir."

[22] Zayıflık, İslâm'da makbul sayılan bir harekettir. İbadet ve tâata engel olan şişmanlık hakkında İmâm Şâfiî,**"Şişman insan hiç bir zaman felah bulmadı"** buyurur. Özellikle âlimlerdeki şişmanlık hiç bir zaman makbul sayılmamıştır. Hadîs-i şerifte,

"Cüsseli olan ve şişmanlığa iltifat eden âlime, Allahu Teâlâ buğz eden" buyurulmuştur. Hatta sahâbilerden karnı büyük birini işaret eden Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem, **"Bu karın başkasında olsaydı senin için daha iyi olurdu,"** buyurmuşlardır.

GENÇLİK-İHTİYARLIK

“İnsanlar, bana kan ağlatan o iki şeyin hakkının onda birini dahi yerine getirmezler. Bunlar, dostlardan uzak kalmak ve gençliğin sona ermesidir.”

“Geçmekte, olan gençlik yıllarımı düşündükçe ağladım, durdum. Keşke giden o gençlik yılları tekrar geri dönebilseydi.”

“Eğer gençlik, satın alman bir şey olsaydı, onu satandan istediği fiyattan satın alırdım.”

“Her ne kadar geri gelmesini ve satıh almayı temenni ettikse de gençlik, elden çıkıp yüksek yerlere ve erişilmesi güç makamlara ulaşmakta; ona kavuşmak, ancak ebedî âlemde mümkün olacaktır.”

“Çok yiğit ve kahraman vardır ki ölümden çekinmeden benim gençliğim hüküm sürmektedir, diyerek sabah ve akşam emin bir şekilde yaşarlar. Oysaki kendilerine kefen biçildiği halde bundan haberleri yoktur.”

“Bir kimse altmış senelik ömür sürse de yarısı gece olan bu ömür uykuda görülen bir rüya gibi geçmektedir.”

“Ömrün yansının yarısı da gaflet ve bilmezlikle geçer. Böylece sağı soldan ayırdetmek için insanın gücü yoktur.”

“Ömrün yarısının yarısını üçe böldüğümüzde, bu-

nun üçte biri çeşitli hırs ve emellerle geçer. Çalışmak ve çoluk çocuğun nafakasını temin etmek bu savı içinde önemli bir yer tutar.”

“Ömrün geriye kalan kısmı çeşitli sıkıntılar ve ihtiyarlıkla geçmektedir. Göçmek ve sefer hazırlığı yapmak isteyenler bunu böyle bilmektedirler.”

“Ömrün uzun olmasını temenni etmek cehaletten başka bir şey değildir. Ömrün taksimi, açıkladığımız gibidir.”

“Günler geçerken geriye günahlardan başka bir şey kalmıyor. Oysaki sen gaflet içinde kalmış ve dünya seni Hak’tan ayıran işlerle meşgul etmektedir.”

“Dünya hayatı ile sevinmen gurur ve pişmanlıktan başka bir şey değildir. Dünyada ebedi kalmak düşüncesiyle hareket etmek, boş ve anlamsız bir davranıştır.”

“Âhiret tarlası mesabesinde olan bu dünyada, azığını temin edince yol hazırlığını yap. İşi acele tut ki çok geçmeden ölüm geliverir.”

“Bu dünya, yolculuğa çıkmak için inilip binilen bir yerdir. Akşamleyin inen yolcu sabahleyin yolculuğa çıkmak için harekete geçer.”

“Ne zamana kadar bu hakikî olmayan aşk oyununun eteklerini tutup çekeceksin. İhtiyarlık geldi ve gençlik, elbiselerini soymak zorunda kaldı.”

“Nefsimdeki şiddetli arzu ateşi, başımda beliren

ölüm işaretiyle sönüp gitti, ihtiyarlık yıldızı doğunca, zevk ve safâ günüm, karanlık geceye döndü.”

“Gençlik, insandan yüz çevirdikten sonra yüzdeki kırmızılık gün-be-gün sarılığa dönüşür. Başındaki kıllar beyaz olur, böylece aydınlık olan günler, kapkaranlık olur.”

“Başımın üzerinde beyazbaykuş yuva yaptı (Başımdaki siyah kıllar bembeyaz oldu.) Bunun üzerine yuvadan her an kargalar uçup gitmektedir.”

“Benim ömür binamın harâb olduğunu görünce ziyaretime mi geldin? Çünkü senin gezdiğin yerler virânelerdir. Sen dâimâ harâb olan yerlerde gezersin.”

“İhtiyarlık müezzini başın üstüne çıkıp yüksek sesle artık gitmek, zamanı geldi, hazırlan diye seslenmektedir.”

“Ölümün habercisi olan ihtiyarlık gelip çattı. Saçlarım ağardı. Fakat bende mevcut olan hırsta bir değişiklik meydana gelmedi. Şüphesiz dünyaya ait hırsları yerine getirmek, bu belâya mübtelâ olan kişiye -genç te olsa sıkıntı ve eziyet çektirir.”

“İnsanın kıllarının beyazlamaya başlaması, ölümden bir işarettir. Yaşlanmanın başlangıç tarihidir.”

“Senin vücudundaki kılların beyazlamaya başlaması onların ölümü demektir. Kılların izi üzerinde sen de ölüme yürüyeceksin.”

“Başındaki beyaz kılları gördüğünde tedarikini

yapmağa başla ve hayattan sakınmaya çalış."

"Benim yaşayışım hiç düzenli geçebilir mi? Sakalıma ihtiyarlık alâmetleri girdikten sonra onları boyamak ne işle yarar?"

"Ömrün en güzel günleri, ihtiyarlıktan evvelki gençlik yıllarıdır. Bu günler, ayrılmaya başlayınca insan yokluğa mahkûm olmuş demektir. Çünkü gençliğin parlak ve güzel günleri yükseldiği son noktadan inmeğe doğru başlar."

"Dünyanın geniş olduğunu farzetsen bile bir gün bu genişlik zevâle erip inkiraza (sönme–zeval) uğrar."

"Hoş geldin, safa geldin ey ihtiyarlık demleri. Yürüyüp giden gençlik yıllarını Allah'a emanet ettim."

"Gençlik günleri, sanki hiç yaşanmamış gibi gitti, ihtiyarlık ise hiç zeval bulmayacakmış gibi geldi."

GÜNLER

“Bu dünyanın bir gece ve gündüzden ibaret olduğunu görmez misin? Tekrar edilmek suretiyle Cumartesiden Cumartesiye gelinmekte, böylece hafta tamamlanmaktadır.”

“Günlerden cumartesi günü çok güzel bir gündür. Çünkü bu günde avlanmak için şeriatta bir yasak konulmamıştır. Diğer günlere nisbetle cumartesi günü daha rahat ve huzurludur.”

“Pazar günü inşaata başlamak iyidir. Çünkü Hak Teâlâ o günde yaratıcılık vasfını göstermeğe başlamıştır.”

“Pazartesi günü yolculuğa çıkarsan, arzu ettiğin şeyleri çabuk elde edip servet ve bolluğa kavuşursun. Çünkü pazartesi genişlik ve bolluğu içine alan bir gündür.”

“Hacamat (Vücudun bîr yerini yarıp üzerine boynuz koyarak kan aldırmak) yapmak isteyenler, salı gününü tercih etmişlerdir. Çünkü o gün de kan akıtmak diğer günlere nisbetle yeğ tutulmuştur.”

“İlâç almak ve kullanmak isteyenler, çarşamba gününü tercih etmelidirler. Çünkü o günün tedaviye iyi geldiği bilinmektedir.”

“Perşembe gününde ihtiyaç sahiplerinin isteği yerine getirilir. Duâları, işiten Cenâb-ı Hakk o günde arzu ve temennileri kabul ederek onlara

cevap verir.”

“Evlilik, düğün yemekleri ve erkeklerle kadınların gerdeğe girmeleri cuma gününde olmaktadır. Bu tür işlerin böyle bir günde olması daha uygundur.”

“Bu tür ilimlere peygamberler veya onları izleyen bilginler vakıf olmuşlardır.”

“Yıldızlar ilmiyle uğraşanlar ve doktorlar öldükten sonra tekrar dirilmeyi inkâr ettiler. Ben onlara şunu dedim:”

“Sizin dedikleriniz doğru çıkarsa benim bir zararım olmaz. Fakat benim dediklerim olursa sizler zararlı çıkarsınız.”

ECEL-ÖLÜM

“Kesintisiz olarak ebediyyen yaşamak hiç mümkün mü? Ruh, ölüm urganı ile bağlanmıştır.”

“Cisim, ölüm oklarına hedef olmuştur. Mülk ve dünya hayatı değişmeğe ve saltanat, yıkılmaya yüz tutmuştur.”

“Dünyaya ölümü karşılamak için geldin. Bu dünyaya girişin ve gelişin, çıkıp, gitmen içindir.”

“Uzun hayat için başka bir yol var mıdır acaba? Ey yolcu ölüm için bir değişiklik düşünülemez.”

“Ölüm, ne babayı ve ne de çocuğu alıkoyamaz. Öyle bir yoldur ki burada herkes ister istemez yürümek zorundadır. Allah’tan başka hiçbir şey bâki değildir.”

“Cenâb-ı Hakk tarafına gitmekten başka bir yer yoktur. Herkes için bu yolda yürümek mukadder olmuştur.”

“Âlemlerin yaratılmasına neden olan Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem vefât ettiğine ve ümmeti de devamlı kalmadığına göre herkes ölecektir. Onlardan önce de kimsenin bâki kalması temin edilmemiştir.”

“Ölümden kaçmak için iki günü tercih etmek zorundayım. Birisi o günde ölüm takdir edilmemiştir. Diğeri de ölüm günüdür.”

“Ölümümün takdir edilmediği günden korkum yoktur. Ölümümün takdir edildiği günde ise korku, kaçma ve kurtulma mümkün değildir.”

“Elinde hayır işlemek için fırsat varken, sakın yarma bırakayım diye geciktirme. Çünkü yarın geldiğinde belki de sen öbür dünyaya gideceksin. Ölümün ne zaman geleceği belli değildir.” **(Üç peygamber bile ansızın vefât etmişlerdir.)**

“Ölüm haktır, herkes bu şerbetten içecektir. Öyleyse sana doğru hızlı adımlarla gelen ölüme karşılık, sen de hayırlı işleri yapmakta acele et!”

“Ölüm okları hiç bir zaman hatâ etmezler, daima hedeflerine varırlar. Bugün isabet etmediyse yarın mutlaka isabet edecektir.”

“Dünyada ebediyyen kalmak arzusunda iken sana ölüm dişinin keskin olan tarafı görünmeğe başladı. Oysaki sen ölümden gafil ve habersizce yaşıyorsun.”

“Ey dünya peşinde koşan kişi, senin tasavvurların anlamsızdır. Çünkü arzu ve emellerin sonsuz olduğunu zannediyorsun. Hâlbuki insanı öldüren ölümün okları gizlidir. Kime yönelirse hemen öldürür. Onlardan kurtulmak veya bir anlık gecikme ile daha sonra çekebileceklerini düşünmek boşunadır.”

“Ey zamana hükmederek vakit geçiren kişi, ölüm yavaş yavaş sana doğru yaklaşmakta ve ölüm, vak-

ti gelmiş bulunmaktadır."

"Dünyada yaşayan ve hayat sürenlerin aldanmasından ve ölümün verdiği soğukluktan daha dehşetli ve ürkütücü bir şey görmedim. Her iki durum da belli düzenin son noktalarıdır."

"Bir insanın akraba ve dostlarına ölüm geldiğinde, ağlamalarına hayret ederim. Musibete uğramış insanın feryat ve figan etmesi tuhaf bir şeydir."

"Akrabalarıma ait bir bina önünden geçtiğimde, eskiden yaşamışların hiçbir izine rastlamam. Sanki onları susmuş gibi görürüm."

"Ölüm vakti geldiğinde, korunmak için giyilen zırh ve benzeri elbiselerin insana ne yararı vardır? Bunlar, kişiyi ölümden koruyamazlar."

"Ölüm, çok tuhaf bir şeymiş gibi cahilcesine bağırırlar. Ağlayarak ve yaka paça yırtarak feryâd ederler."

Cenâb-ı Hakk, bütün insanları ölüm hususunda eşit kılmıştır**. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimiz, diğer peygamberlerden üstün iken ölüm anında eceli geciktirilmedi."**

"Görünürde ölüm, şekil bir ayrılık gibi ise de Hakk'a kavuşma aracı olduğundan uyanık insanlar ölüme karşı bir arzu ve iştiyâk duyarlar."

"Gaflet perdesinin arkasına gizlenerek, İlâhî emirleri yerine getirmekten çekindin. Fakat yakında senin ruhunu almak için öyle bir elçi (Azrail) ge-

lecektir ki gaflet perdesi ona mani olamayacaktır."

"Ekin, biçilmek zamanına erişti, onu tarlada bırakmak mümkün -değildir. Ekini biçmek gerekir."

"Humma hastalığının şiddetine kapılanların hepsinde aynı işaret ve delil vardır ki sonunda ölüme dûçâr olurlar."

"Senin bekçilerin ve nöbet tutan koruyucuların olsa bile ölümden hiç bir zaman emin olma. Çünkü ölüm bir göz açıp kapayıncaya veya bir nefes alıncaya kadar yakındır."

"Ölüm oklarının dâima hazır vaziyette beklediklerini bilmelisin. Zırh ve kalkanla korunanlara bile hemen ulaşıverir."

"Ölüm ansızın ve sen hiç farkına varmadan gelir. Mezar ise, işlemiş öldüğün şeylerin bir sandığı gibidir."

"Gaflet ve bilmezlik içinde iken ecel gelip seni bulur. Sen hiç -farkına varmadan ölüm sana yaklaşmış olur."

"İzzette olduğum zamanlarda ölümü anmadım. Oysaki ölüm, her azizi zillet içinde bırakır."

"Senden sonra geriye kalan konuştuğun ve söylediğin sözlerdir. Hayırlı ve yararlı olan şeyleri söyle ki bunlar senin hayırla, anılmana vesile olsun."

(Hz. Ömer radiyallâhü anh'a) "Sana başsağlığı dilemem hayattan emin ve ona güvendiğim için,

değil dinin bir sünneti olduğu içindir.”

“Kendisine baş sağlığı dilenen kimse dünyada ölenden sonra baki değildir. Bir zaman sonra kendisi de ölür.”

“Mal ve mülklerimizi mirasçılar için toplamaktayız. Evlerimizi de devran yıksın diye inşâ etmekteyiz.”

“Yeryüzünde birçok şehirler yapıldı. Fakat çok geçmeden harap oldular, ahalileri de ölüp gittiler.”

“Eğer öldükten sonra öylece kalsaydık ölüm herkesin rahat ettiği bir şey olurdu.”

“Fakat öldükten sonra tekrar diriliriz. Kıyamet gününde her şeyden sorguya çekiliriz.”

“Keşke annem beni doğurmasaydı veyahut devamlı olarak çocuk kalsaydım. Keşke bir ot olsaydım, beni hayvanlar (kuzu ve geyiklerin yavrusu) yeseydi.”

ZAMAN-DEVRAN

“Günlerden hangi gün gösterilebilir içinde tuhaf olayların cereyan etmediği anlar bulunsun.”

“Zamanın toprak başına olsun. Çünkü öyle bir devirdeyiz ki hak ve hukuka riâyet edilmez, isyandan başka bir şey ortalıkta görünmüyor.”

“Devrandan merhem isteyip yarasını iyileştirmeğe çalışan ikisi, tedavi yaptığını zannediyor. Hâlbuki bilmez ki, yara üstüne yara açmıştır.”

“Gel bir daha evlenmemek üzere üç talâk ile şu devrân gelinini boşa. Vefasız olanını terk edip vefalı bir sevgili aramaya çalış.”

“Bundan evvelki ömrünün geçtiğine, gelecek günlerini mukayese edersen, boş işlerle vakit tükettiğinden haberdar olursun. En büyük ve âdil şahit budur. Ders almayıp ta evvelki durumun üzere devam edersen, öyle bir sabaha çıkarsın ki senin aksine şehâdet edecektir.”

“Geçen günler hakkında, nefsini suçlarsan, yaran yine sana olur. Hiç olmazsa geçmişin kazasını yapmakla (hatırlamakla), yaraların geri döner. Çünkü geçen gün hiç bir zaman geri gelmez.”

“Zaman, beni gam ve sıkıntıya uğratırsa üzülmem, sabrederim. Çünkü hiç bir sıkıntı ve güçlük sonsuz değildir, güç olan bir gün kolaylaşabilir.”

“Devran beni gamlı ve kederli kıldıysa sevinmemi

de temin edecektir. Çünkü her güçlükten sonra mutlaka bir kolaylık ve ferahlıklardır.”

“Geceler, selâmet ve huzur üzere geçip giderken, tehlikelerden salim olup gurur duydun. Oysaki gecelerin saflığı yanında bulanıklığı da mukadderdir. Değişmekte olan bu âlem dönme üzerine kurulmuştur.”

“Bazıları geçmiş zamanı kınayarak onu kötülerler. Hâlbuki geçmişte değişiklik yoktur. Her şeydeki değişiklik belli bir kural üzere peyderpey meydana gelmektedir.”

“Gecelerin yeniden dönmekte olduğunu görmez misin? Gündüzlerin de gecelerin arkasından geldiğini farketmez misin?”

“Devr-î zamana kötülük isnad ederek onu ayıplayan zalime de ki, zamanı kötüleme. Zamana sitem etmekle kötülüğü kendi elinle kazandın.”

“Birçok kimseler vardır ki dünyaları geniş, uçsuz bucaksızdır. Fakat dünyadan sonra gelen âhiretleri berbattır.”

“İzleri belli olmayan mezar sakinlerine selâm ve esenlikler olsun. Sanki bu dünya-bezminde hiç oturup kalkmamışlar.”.

“Onlar sanki bu dünyanın soğuk suyunu içmemişler ve sanki yiyeceklerin yaş ve kurusuna el değdirmemişlerdir.”

“Kişinin uykusu uyanıklığından iyidir. Kişi uyandı-

ğında şer ve kötülük yapacaktır. Oysaki hayır ve şerleri kaydeden melekler, buna razı değildirler. Zamanın olayları insanlara ders verir.”

“Her yeni olan şeyin sonu eskimektir. Dünyaya gelmek ebedi âleme gitmek içindir.”

“Hangi toplantıdır ki dağılmaya mahkûm olmasın. Bir araya gelip toplananlar günün birinde ayrılmaya mecburdurlar.”

“Hangi yarıktır ki günün birinde birleşmemiş olsun? Ayrılma ve dağılmalar, bir gün o yarığı bir araya getirecektir.”

“Bir işten yararlanan kimsenin sonuna kadar ondan fayda görüp, yararlandığı görülmüş müdür?”

“Ey zamanın sıkıntılarını ve musibetlerini seyreden kişi, şunu iyi bil ki devranın değişmeyen bir huyu ve kanunu vardır.”

“Devrânın kötülüklerinden sakınmak için insana duyduğu şeyler kâfidir, demişler.”

“Talih ve bahtı kendisine yaver olmayan insanın bir isle uğraşması ölümü demektir. Hareket göstermesi, çabalamasının hiç bir yararı yoktur.”

“Ölüm vakti geldiğinde bu dünyadan göçüp gidene sor ki ey padişah, hani senin askerlerin, develerin ve etrafındaki servetin?”

“O padişaha sor ki güçlü ve kuvvetli insanlar ile toplulukların anahtarlarını tanıyamadıkları o hâzi-

nelerin şimdi nerededir?”

“Nerede o hizmetçiler ki senin hizmetinde idiler? Nerede basına geçirdiğin tolgalar, keskin demir ve savaş aletleri?”

“Nerededir binmiş olduğun cins cins atlar, hizmetindeki ufaklar? Kılıç, kargı ve ince yapılı mızrakların? Bütün bunlar şimdilik yoktur.”

“Nerede padişahın ihtiyaçlarını yerine getirenler? Şimdi yere düştüğü zaman onun ihtiyaçlarını yerine getiremiyorlar.”

“Nerede dalga halinde saldırıya geçen bahadırlar? Nerede devleti himaye eden ve koruyanlar?”

“Nerede ok atanlar? Ölüm okları sana gelip ulaştığında bunlar meharet ve becerikliklerinle bu oklara engel olmazlar mı?”

“Bütün bunlar ölüme devrana engel olamazlar. Ecel geldiğinde bunların hiç birisi seni ölümden kurtaramazlar.”

“Vermiş olsan bile rüşvet seni ölümden kurtaramaz. Hile ve kurnazlıkla da ölümden kurtulamazsın.”

“Bunların hiç birisinin sana yardım ve menfaatleri dokunmadı. Ölüm anında bir padişah, benim hayat yakamı ölümün pençesine teslim ettiniz, sizin bu durumunuz ne çirkindir, diye feryad eder.”

“Senin mezarını kimse sormaz. Hatta mezarı ziya-

ret etmek bile kimsenin aklına gelmez."

"Seni tamamen unutarak artık anmaz oldular. Onların yegâne meşgalesi senin mal ve mülkünü dağıtmaktır."

"Senin oturduğun köşkün ne suçu vardır ki bir yakınlık ve ünsiyet vermiyor. Önceden gelip gidenler insana bir korku veriyor."

"Bir mülke hâkim olsan bile hiç bir zaman ölümü inkâr etme. Çünkü ölüm ve korku sana diz çöktürür."

"İnsanların karşılaştıkları fitneler çoğu zaman içlerinde adaletle davranan kimseler sayesinde bertaraf edilir."

"Hayat uyku ile uyanıklık arasında cereyan etmektedir. Sadece bir gece ile gündüzden ibarettir."

"Bir topluluk yaşarken başka bir topluluk ölmektedir. Çünkü zaman hükmünü icra etmekte, sitem etmeğe lüzum yoktur."

"Ben devranı anne ile babaya benzetirim. Hiç kimse tam anlamıyla neşeli olamaz ve bir gününü neşe içinde geçiremez. Bir günü sevinçle geçirirse arkasından hüzün ve üzüntü gelir."

"Dünyadaki yaşayışı öven ve medheden olursa ömre yemin ederim ki çok geçmeden onu yerecektir."

"Dünyaya yönelirsen fitnelerle karşılaşırsın, ondan

yüz çevirirsen gam ve üzüntüler bulursun.”

“Nerede ömür sürüp yaşayanlar ve onların etrafında bulunanlar? Hepsi yok olup gittiler. Bâki kalan sadece Cenâb-ı Hakk'tır.”

“Yaşamakta olan bir genç gelecekte ne ile karşılaşacağını ve başına ne tür bir felâket geleceğini bilemez.”

“Eğer zaman sana vefasızlık gösterirse sabret ve Cenâb-ı Hakk’a en iyi kelimelerle hamdet. Gâyen ona şükretmek olsun.”

“Dünyada insanın dâima kolaylıkla vakit geçirmesi söz konusu değildir. İşler hem kolay ve hem de zordur. Sıkıntılar yanında neşe ve mutluluk da vardır.”

“Sıkıntı ve eziyet yurdunda rahat ve huzuru arama. Olması mümkün olmayan bir şeyi arzu edenler zararlı çıkarlar.”

“Rüzgârın doğru eserse onun kıymetini bil. Her hafakan ve sıkıntının arkasında sükûnet vardır.”

“Sana bir iyilik yapıldığı zaman ondan gafil olma. Sükûnetin ne zaman geleceğini bilemezsin.”

“Zaman değişikliğe uğradı. Fakat bilmezler ki ben insanların büyük addettikleri işlerin üstesinden gelirim.”

“Dünya içindekilerle birlikte her gün iki kerre değişikliğe uğrar. Onları günde iki kerre dönderir.”

"Güneş, öğleye kadar bir yere gelmek için seyreder. Zevalden sonra ise dağılmaya yüz tutar."

"Nerede insanlara zulüm ve hakaret eden padişahlar? Onları bugün ölüm bardağı ile içirmişlerdir."

"Kişi, emelleri toplayıp onların peşinden koşar, devran ise alıp dağıtır. Nefesler onları yayarken ölüm onları katlar."

"Hayret edilen bir şeydir ki bazı zamanlarımız yücelik, bazı zamanlar da rezaletle geçmektedir. Zaman, beni belâya iliştirdi."

"Zamanın hali tuhaftır. Yüceltmesi bile bir belâ olup ihsanları ağlatır. Bir belâya mübtelâ olduğumda ağlarım fakat daha ağırını görünce de bir evvelkinin bitmesine ağlarım."

"Nice güçlüklerden sonra kolaylıklar meydana geldi. Gamlı ve kederli 'kimselerin kalbi ferahlık buldu."

"Nice işler vardır ki sabahleyin (başlangıçta) kötülüğe giderken, akşamleyin (sonuçta) neşe ve sevince dönüşür."

"Zamanı deneyen insan hiç korkmaz. Çünkü bilir ki dünyada o iki şey meydana gelir. Hayır ve şerrin Allah'tan geldiğine inananlar, ona teslim olup doğru yolda, yürümeğe gayret sarf ederler."

"Şiddetli bir korku rengimi değiştirirse, buna pek de şaşmayın. Çünkü uzun müddettir bana sıkıntılar musallat olmuştur."

“Susuz kimselere su verip onları içiren çeşme, aynı şekilde uzattığı su ile susuzları mütekeddir ederek, onlara bulanıklığı verir.”

“Herhangi bir noksanlık bulunmadığı halde kişinin kısa görüşüdür ki bazı şeyleri seçmekte, böylece kendi nefsini güçsüz ve takatsiz zannederek işleri halletmekten çekinmektedir.”

“Her kişi kendi kabiliyet ve gücüne göre bu dünyaya gelir. Kimisi Hakkın rızasını talep ederek iyilik yapanlardan olur, kimisi de doğru yoldan, sapıp münkir ehli olur.”

“Nice melik ve hükümdarlar, korunmak maksadıyla dağ başlarındaki kalelere sığındılar. Fakat onları kuşatanlara mağlûp olup o kaleler kendilerine yarar sağlamadı.”

“Sığındıkları yüksek yerlerden inmek zorunda kaldılar. Ümitsizlik içinde mezarlara doğru yürüdüler.”

“Mezara defnedildikten sonra birisi onlara yüksek sesle bağırdı. Nerede tahtınız, tacınız ve süslü elbiseleriniz.”

“Nerede cibinliklerle örtülüp korunan o güzel yüzler? Gece ve gündüz bir zarar gelmesin diye saklanan bedenler?”

“Nazlı ve nimetlerle beslenip gidenlerin ahvalini soranlara mezar en güzel cevabı verir. O güzelim yüzler üzerinde şimdi kurtlar dolaşmaktadırlar.”

“Buradaki yiyecek ve içecekleri uzun sürer. Sabah akşam tekrarlanan bu yemek ve içmek durmadan devam etmektedir.”

“Saymağa kalkışırsak çok olduklarını gördüğümüz kardeşler, sıkıntı ve zamanın hadiseleri karşısında azdırlar.”

BELA-MUSİBET

“Dünyada zararsız bir menfaat elde etmen mümkün müdür? Çünkü âlem, hem menfaat ve hem de zarar için yaratılmıştır.”

“Eğer bir belâ ve musibetle karşılaşırsam, öylesine katı bir sabır ve tahammül göstermeliyim ki, görenler bana, mermerden daha kuvvetlidir desinler.”

“Tecrübe ile bilinmiştir ki dünyanın nimetleri ve de musibetleri devamlı değildir. Çok neşelenmek veya eziyetler karşısında üzülmek, akıllı insanların işi değildir.”

“Dünyanın, insanın başına getirdiği belâ ve musibetler tuhaf karşılanmaktadır. Bence insanların bu konudaki gaflet ve şaşkınlıkları daha da tuhaftır.”

“Belâ ve musibetler son haddine ulaştıklarında, ruhlar eriyerek nihayet bulur.”

“Eğer dünya, ehlinden sakınırsan onlar seninle barışmak isterler, eğer onlara meyledip yakınlık kurarsan, seninle çekişip düşmanlık beslerler.”

“Ey benim dostum, bu dünyada insanın başına gelen musibetlerin hiçbirisi devamlı değildir. Allah'a yemin ederim ki hepsinin bir sonu vardır.”

“Eğer bir belâ ve musibet senin basma gelirse ve ayağın sürçerse, söz ve fiil ile şikâyette bulunma. Sabretmesini bil.”

"Şiddetler ve musibetler son bulup ruhlar, beden-den çıkma mertebesine vardığında sabır dahi mümkün olmasa böyle bir anda Cenâb-ı Hakk'ın nusret, yardım ve zaferi zuhur eder."

"Nice insanlar akşamleyin safa ve rahatlık içinde iken, seherleri belâ ve musibetle son bulur."

"Sana bir belâ ve musibet geldiğinde feryat ve figana başlama, sabret. Çünkü darlık zamanından sonra genişlik vardır. Bu da ancak sabırla elde edilir."

"Eğer kerem sahibi olan bir insana musibet gelirse, hemen şikâyet etmeğe başlama. Hasta olsa bile hastalığını belli etmez."

"İnen belâ ve musibetler, insana birer derstir. Bunlardan ibret alarak ve tecrübe kazanarak daha büyük belâlardan zarar görmemesi için, elini ve eteğini arzu ve isteklerden çekmesi gerekir."

"Eğer geceleyin ibadet etmek için ayrılan muayyen zamanların İbadeti ve oruç tutanların orucu olmasaydı."

"Bir seher vakti üzerinde yaşadığınız yer sarsılır ve siz yerin altına girerdiniz, Çünkü sizler kötü bir topluluk olup itaat etmiyorsunuz."

SABIR

“Zamanla tecrübe kazandım ki, sabır ve tahammülün en büyük mükâfatı kişinin sıhhat ve afiyet içinde bulunmasıdır.”

“Bir iş hususunda ciddi olarak sabır gösterip zafere erişmeyen insan çok azdır. Çünkü sabrın sonu zaferdir.”

“Birazcık sabret. Çünkü her güçlükten sonra kolaylık vardır. Her işin belli bir zaman ve sonucu vardır.”

“Dünyanın özellik ve vasıflarını, iyi ve kötü yönlerini bilen akıllı ve tedbirli kişi, bir hıyanetle karşı karşıya gelirse sabretmesini bilir. Çünkü sabır ve rızanın insana hâinlik ettiği görülmemiştir.”

“Hayırlı bir iş için nefsini zorlamaya çalış, acizlik gösterip yerinde oturma. Hür olan insanlara hiçbir zaman acizlik mazeret -olmaz.”

“Nice kerem sahibi insanlar vardır ki başlarından çeşitli musibetler geçmiş, fakat sabretmek suretiyle bu belâ ve musibetleri atlatmışlardır.”

“Zamanın olayları karşısında sıkılıp sabırsızlık göstерme. Çünkü kişinin olaylar karşısında, âcizlik izhar etmesi onu sabırsız yapar.”

“Sabır, arzu ve temenni edilen şeylerin anahtarıdır. Her türlü hayır, sabırla meydana gelir.”

“Geceler, uzasa da sabret, çünkü gün doğmadan neler doğar. Nice serkeş atlar sabır sayesinde insana itâat ettiler.”

“Birçokları sabır ile arzularına kavuştular. İnsan, “Nerede” ve “Çok uzaktır” dememeli.”

“Şiddetli bir sıkıntı başına geldiğinde ondan nefret edip çekinme. Çünkü olaylar devam etmez, arkasından hemen ferahlık görünür.”

“Ey topluluklar, hiçbir zaman gurbete rağbet ve iltifat göstermeyin. Çünkü insan yaşadığı müddetçe gurbette gezen bir garipten farklı değildir.”

“Rüzgârın huyunu ve maksadını bilen kimse, her belâya karşı sabır gösterir, Şikâyetinde ise saçmalamaz.”

ÜMİT

“Zamanın çeşitli renkleri vardır. Sabah akşam durmadan değişmektedir. Akmakta olan kan bunun arasında yol bulur.”

“Çıplak kişi giyim ve elbise ile sevinir, bunlara kavuşmayı temenni eder. Zelil olan ve zulme uğrayan kişi de zafere ulaşmayı ve yardım görmeyi ister.”

“Umulur ki kırılan bir kemiği Cenâb-ı Hakk lütfuyla tekrar iyileştirsin. Merhamet ve lütfuyla, kırılan yerin kaynaşmasını sağlasın.”

“Ben ölümü her ne kadar yakın bir şey olarak bildimse de, ümidim ondan daha uzundur.”

“Allah Teâlâ’nın lütfundan ümit kesilmez; Umulur ki insanı başarılı kılsın. Sen O’nun rahmetinden ümidini kesme, çünkü güç olanı-kolay yapmak onun için zor değildir.”

“İstemiş olduğun bir makamı elde edemedinse, gece karanlığım veya yaz sıcaklığını tercih ederek nefsini zorlamaya çalış.”

“Gece yürüyüşü ve uykusuzluğunun verdiği sıkıntılara karşı sabır göster. Himmet sahibi isen, gece ve gündüz ihtiyaç duyduğun şeyleri iste.”

“Istırap çekme, isteğine kavuşmadınsa acizlik gösterme. Çünkü bu takdirde muradına ermek için elde edeceğin zafer ve başarı acizlik ile ıstırap arasında yok olur gider.”

“Dünyada yaşadığın müddetçe saadet ve mutluluk ümidinden uzaksın. Öldüğün zaman ise gideceğin yer cehennemden başka yer değildir.”

“Allah'a dayan ve güven, O’nun rızasını almaya çalış. Kendisine uyulan ve kendisinden bir şeyler ümit edilen, ancak Cenâb-ı Hakk’tır.”

“İşlediğim iyi işler dolayısıyla ben Cenâb-ı Hakk’ın mağfiretini talep etmiyorum. Benim ümidim ancak O’nun rahmet ve mağfiretidir. Rahmet edenlerin en merhametlisi olan Allah, beni boş çevirmeyecektir.”

“Ey günahlara bulaşmış insan ye’se düşüp ümitsiz olma. Çünkü her şeyi yaratan Cenâb-ı Hakk'ın bir ismi de Raûf (fazlasıyla merhamet eden) dur.”

“Hazırlığını yapmadan ve yol azığını tedarik etmeden sakın göç etme. Çünkü çıkacağın seyahat fazlasıyla korkuludur.”

“Ey haksızlık ederek suç ve günah işleyen, fakat sonradan bu suçunu itiraf ederek pişmanlık duyan kimse.”

“Allah’ın şu sözü ile müjdelenmişsin, neşe ve sürür duy. **“Habibim o küfredenlere söyle ki eğer sana düşmanlıktan vazgeçerlerse geçmiş günâhları yarlığanacaktır.”** (Enfal, 38).

“Eğer ihtiyatı seçerek tedbirini ona göre alsaydı, sabrın belâ anında gerekli olduğunu bilecekti.”

"Bir gün sıkıntı ve eziyetlerle karşılaşırsan sabırsızlık gösterme. Çünkü rahatlık göreceğin günler uzun olabilir."

"Her nefis ölümden korksa da emel ve istekler onu kuvvetlendirip ayakta tutar."

"Ümitsiz olma ve Allah'ın rahmetinden ye'se düşme. Çünkü ümitsizlik küfürdür. Çok geçmeden umulur ki Cenâb-ı Hakk seni zengin yapsın."

"İşleri kolay gör ki rahata kavuşasın. Çünkü kolay görülen her şey mutlaka kolaylaşır."

DÜNYA VE SEVGİSİ

“Ey dünya! Çok sıkıntı ve eziyet çektiriyorsun. Acıların az olmadığı gibi, çok mal sahibi olanlara da zarar verdin.”

“Seni tatmak için uğraşanların hiç biri tam tat alamadı. Ancak şirk, pislik ve inkârla karşılaştılar.”

“Dünyada uzun kalacağını zannetme. Gece karanlığı bastığında acaba sabaha çıkacak mısın?”

“Sıhhati yerinde plan nice kimseler, hastalığa yakalanmadan ölüp gittiler. Bunun yanında hastalandıktan sonra iyileşip çok yaşayanlar da az değildir.”

“Cenâb-ı Hakk'ın görevlendirdiği bir melek vardır kî, hergün şu sözü tekrarlar: **“ölmek için doğun, harâp olması için yapın.”**

“Dünya hâzinesindeki sevgi ve vefâ cevheri tükendi. Doğruluk ve sadakat azaldı, ümitlerimiz yok olup gitti.”

“Dünyada hiç bir nimet ebedî değildir. Kimseye devamlı olarak bir nimetin verildiği görülmemiştir. Bunun gibi elem ve keder de geçicidir.”

“Dünya ile ilgili bir işi isteyip onu elde etmek için uğraşan kişi, yolunda çeşitli yokuş ve inişlerle karşılaşır. Arzuya kavuşmak için yükseklik yanında alçaklık, izzet yanında zillet vardır.”

“Dünya hayatının gereklerinden biri olan geçinme,

ümit ve arzu ve elde edilen bir şey değildir. Bunun-la beraber rızkını isteyenlerle birlikte sen de kovanı salıver.”

“Rızk için salıverilen kova, görünmeyen bir hazine mesabesinde olan kuyuya inip, sana bir gün murat suyunu dolduracaktır. Siyah çamurla karışık da olsa sana biraz su çıkaracaktın”

“Bu dünya kötü huylu, hâin, hîle-bâz ve gaddardır. Kim onu nikâhlamaya kalkışırsa korkmadan ve acıma hissini duymadan hile yoluna saparak onu aldatır.”

“Dünya, arzu ve isteğini yerine getirince ve mera-mına kavuşan insandan yüz çevirir. Başka bir kim-senin cilvelerine iştihâ duyar.”

“Ey dünyaya âşık ve onun kötü görünüşüne talip olan kişi! Şunu çok iyi bil ki, onun teveccühü sana değil, başkasınadır. Dünya, senden yüz çevirip arkasını dönünce, daha evvel ona gösterdiğin sev-gi, alâka ve temayülün boşuna olduğunu bilir, piş-manlık duyarsın. Fakat o zaman da iş işten geçmiş olur.”

“Dünyadan sakın. Çünkü o işret, zevk ve safa yeri değildir. Öyle görünse de aslında aldatıcıdır. Fâni ve yokluğa mahkûm olan yerde edebî ve kalıcı olan şeyleri aramak, boşunadır.”

“Dünyanın saflığı ve arı görünmesi sıkıntı ve ıztı-rapla karışmış vaziyettedir. Âsâyiş ve huzuru ise

mihnete bağlanmıştır. Böyle olan bir yerin eninde sonunda eski haline döneceği şüphesizdir.”

“Dünya, dâima iki durumda bulunur. **Birincisi:** Şiddet ve sıkıntılar yanında, bolluk ve ferahlığın olması. **İkincisi de:** Kuyuya salıverilen kova gibi dünyadaki nimet ve eziyetlerin, peşi sıra gelmesidir.”

“Görebilen kimseler için dünya, devamlı değişen murdar bir ceset, bir hayvan leşi gibidir. Köpekler onu her tarafa çekmeğe çalışırlar.”

“Bu dünya, zehir saçan bir yılana benzer. Her ne kadar yumuşak görünmekle ve ona yapışanlarda bir hafiflik hissedilmekte ise de aslında öyle değildir,”

“Birçok dünya işini halletmekte zorluk çektim. Fakat bana kolaylaştırıldığında onu rahatlıkla çözmeğe çalıştım.”

“Bu dünya fânidir, devamlılık ve ebedîlikten nasibini almamıştır. Bir örümcek tarafından yapılmış ağa benzer.”

“Dünyada geçimini temin edecek kadar bir azık sana kâfidir. Çok geçmeden göçeceksin. Çünkü “Yeryüzünde mevcut olan her şey geçicidir” diye bir söz vardır.”

“Dünya, güzelliği dillere destan Sebine [23] şekline

---

[23] Sebine, Araplardan. Âmir Cemhi’nin kızının adıdır.

girerek benim yanıma geldi. Böylece beni aldatmak istedi.”

“Ona dedim ki benden başka kimi kandırırsan kandır. Çünkü ben dünyadan eteğimi çekmişim ve dünyaya kanacak kadar cahil değilim.”

“Benim dünya ile bir ilişkim yoktur. Çünkü Allah’ın sevgilisi Hazret-i Muhammed dünyayı bırakarak fâkirliği tercih etti.”

Leylâ ve Şirin gibi güzelliği dillere destan olduğundan o devirde darb-i mesel olarak kullanılırdı, İmam Cafer Sadık, dedesi Hazret-i Ali’nin ahvalinden bahseden bazı sözleri naklederken şöyle bir olaya yer verir:

Bir gün Hazret-i Ali kerremallâhü veche Medine-i Münevvere, dışında bulunan Fedek isminde bir yerde toprak kazımakla ve bellemekle meşgul iken elinde demir çatalla yeri düzeltmeğe çalışıyordu.

O esnada gelin şekline girmiş bir kadın göründü. Görenler onu güzelliği dillere destan olan Sebine binti Âmir Cemhi zannettiler. Ona dedi ki: Ey Ebû Talîb'în oğlu! Beni kendine alır san bunun karşılığında sana, insanlarca meçhul olan yer altındaki hazine ve defineleri gösteririm. Böylece altın ve gümüşleri görmüş olursun. Kendisine kim olduğunu sordum. O da: Ben dünyayım, fakat insan suretine girerek sana göründüm. Bu şekilde bana iltifat edeceğini tahmin ettim.

Hazret-i Ali, cevaplarında: **“Benim, seninle bir ilgim yoktur. Kendine başka bir koca ara”,** deyince gözden kayboluverdi. Bunun üzerine bu dokuz beyti, söyledi.

“Dünyadaki bütün malların bizim olduğunu farz edin ve yine Karun’un sahip olduğu mal ve bütün kabilelerin mülkü de bizim olsun.”

“Sonunda bütün mal ve mülk yok olur. Bunlara sahip olanlar düşmanlar gibi hüzün ve kedere boğulurlar.”

“Git başkasını kandır, ben sana kanmam. Senin izzet, ikbal, mal ve mülk olarak verdiğin şeyleri kabul etmem.”

“Cenâb-ı Hakk’ın vermiş olduğu rızka ben kani olmuşam. Ey dünya, senin işin, seninle meşgul olup sana ilgi duyanlarladır.”

“Allah’a kavuşacağım günü düşünerek korkarım. Hiç bir zaman tükenmeyen azarlama ve azabtan korkarak sakınırım.”

“Dünya geçici olan bir gölge gibidir veyahut gece konaklayıp sabahleyin kalkıp giden-bir misafirdir.”

“Veyahut uykuda görülen bir rüya ile ümit ufkunda parlayıp kaybolan şimşek gibidir.”

“Ey dünya ile meşgul olup vakit geçiren kişi ümit ve arzularının sonsuzluğu seni aldattı.”

“Sanki durumunu bilmiyormuşum gibi dünya bana hile yapmağa kalkışır. Cenâb-ı Hakk bana haramı yasaklamış, ben de helâl peşindeyim.”

“Bana sağ ve sol (maddî ve manevî değerlerini) ellerini uzatan dünyayı reddettim. Onu muhtaç bir

vaziyette görünce bütün mal ve mülkümü kendisine hibe ettim.”

“Cihanın övgüye değer işleri yerilmiştir. Övgüye lâyık olsan bile yergi bulursun.”

“Bir iş kemâle erince hemen noksanlık baş gösterir. Bir iş bitti denilince sen onun zevalini bekle.”

KAZANÇ-RIZIK

“Helâl rızık peşinde ol. Orta ve mutedil olan yolu terk edip israfa kaçma. Çünkü dinde israf haramdır.”

“Rızkını bolca bulanlar, akıl ve zekâ sayesinde elde edemediler. Çünkü takdir ne ise gelir insanı bulur. Rızıklar ezelde taksim edilmiştir.”

“Eğer kuvvet ve güçlülük ile rızık temin edilseydi, güçsüz ve takatsiz olan serçenin rızkını, güçlü ve kuvvetli olan doğan kuşu alırdı.”

“Bütün kulların ve hayvanların rızkını veren Allah’ın şânı ne yücedir. Takvâ sahibi insanların rızkını verdiği gibi günahkâr kullarını da mahrum etmemiştir.”

“Rızık, eğer celadet ve yiğitlik ile elde edilseydi, Allah’ın takdir ettiği rızkından sana bir parçası bile düşmezdi.”

“Birçok insanlar servet ve zenginlik peşinde koşar, fakat onu elde etmeğe muvaffak olamazlar. Bazılarına da dünya malı, bir çalışma ve istekleri olmaksızın erişir.”

“Kişinin her arzu ve olmasını temenni ettiği şeyler çok geçmeden gerçekleşir. Fakat ölümün gerçekleşmesi onlardan daha yakındır.”

“Eğer rızk ve geçim, kişinin kendi istek, görüş ve düşünceleri istikametinde lâyık görülüp ona veril-

seydi.”

“O zaman hizmet edenlerin efendi, talih peşinde koşanların da mutlu ve mesut olmaları gerekirdi.”

“O zaman devran, ehline mutedil olurdu ve şüphesiz insana ululuk, şan ve şeref verilirdi.”

“Fakat her şey bir hikmete binâen yaratılmış, öyle bir yol izlemektedir. İşler kişinin yolda yürümesi ile değil, Cenâb-ı Hakk’ın irâde ve isteği ile gerçekleşir.”

“Hayret edilecek bir husustur ki insanlar çoktur. Fakat insanlığın gerçeklerini yerine getirenler azdır. Benim bu sözümün doğruluğuna, Allah şahittir.”

“Gözümü açıp baktığımda birçok insanları görürüm. Fakat gerçek anlamda “olgun insan”ı görmem çok zordur. Bu durum tuhaf bir şeydir.”

“Yağmurun yağdırılmasını ve bereketin indirilmesini üzerimizden hiç eksik etmedi. Gökler, bu nimetten bizi men etmedi. Güneş ve ay, tutulmadan ışıklarını üzerimize saldılar.”

“Kıyamet gününde iyilerle haşr olmağa niyyetin varsa bu dünyada kula lâyık ve onun vazifesi olan kulluk meşakkatlerini kendi isteğinle yerine getir. İnsanların malına göz dikmekten uzaklaşıp kendi emek ve alnının teriyle kazan.”

“Çalışmak, insanları hakir eder deme. Belki sen çalışmak ile yaşarsın ve insanlardan müstağni ol-

mak suretiyle onlara ihtiyacın kalmadığı için, kadir ve kıymetin yücelir.”

“Sen bugün ekmezsen, yârin biçenleri gördüğünde pişman olup yaptığın eksikliklere hayıflanırsın.”

“Hareket ve davranışlarında nice bilgili ve kuvvetti kimseler vardır ki mükemmel bir akıl ve idraka sahib olmalarına rağmen rızıkları eksik olur.”

“Nice kimseler de vardır ki akılları eksik ve noksan olmasına rağmen, Cenâb-ı Hakk'ın yarattığı denizin halicinden elleriyle su içerler.”

“Ben, Cenâb-ı Mevlâ’nın vermiş olduğu kısmet ve rızka razı olmuşum. Çünkü bütün işlerime o Hallâk-i Cihân bakıcıdır.

“Geçmişte bana iyilik ve ihsanlarda bulunan Cenâb-ı Zü’l-Celâl, gelecekte de bana yardım edip rızkımı verecektir.”

“Geçinmeyeceğim diye kalbini yaralama. Mutlak anlamda rızkı veren Cenâb-ı Rabbu’l-âlemin’dir.”

“Alah’ın hazînesinde var olan ve bilinmeyen rızkını taleb et. Çünkü bütün işler Allah’ın ol demesiyle meydana gelir.”

“Kendisinden bir menfaat ümit ettiğin kimse aslına bakılırsa fakir oğlu fakirdir.”

“Eğer akılla zenginlik elde edilmiş olsaydı her akıllı insanın Karun’dan daha zengin olması gerekecekti.”

“Rızık, Allah tarafından belli bir ölçü ve mizan dahilinde ve bir hikmete binâen verilmektedir. Akıllının da, ahmağın da rızkını veren O’dur.”

“Merkeplerin istedikleri gibi ve istedikleri şekilde otlaklara gittiğini görmekteyim. Fakat aç ve susuz arslanların, felek tarafından doyurulup içirildiğini göremiyorum.”

“Birçok ileri gelenleri görmekteyim ki kendi ihtiyaçlarını temin edemezler. Kötü birçok kimseler de vardır ki kudret helvası ve bıldırcın ile beslenirler.”

“Kaza ve kader, yaratıkları meydana getiren Halik’den kalmıştır. Hiç bir insanın kaza ve kaderi değiştirmeğe gücünün yettiği görülmemiştir.”

ZENGİNLİK- FAKİRLİK

“İslâm’dan sonra en yararlı şey zenginliktir. Küfür ve inkârdan sonra en kötü şey ise fakirliktir.”

“Malı olan bir kimsenin ayıplanmadığı görülmekledir. Ne yaparsa yapsın, mali sayesinde kendisine hiç bir noksanlığın erişmediği kabul edilmektedir.”

“Zengin ve kerem sahibi olan Allah, elbette bizi de bir gün zengin eder. Gem ve keder çekmeye lüzum yoktur. Çünkü ne fakirlik ve ne de zenginlik devamlı değildir.”

“Çünkü mal, her türlü eksiklik ve noksanlığı örter. Fakirlikte zillet, küçüklük ve hakaret vardır.”

“Yokluk ve fakirlik insanı hakir eder. Sözde doğru söyleyip isabet etse bile onu yalancılıkla itham ederler. Bunun içindir ki, o hayırlı mal iyi insanda bulunduğu an yararlıdır demişler.”

“Fakirlik, dünyada hür olan insanları esir mertebesine indirir. İçkinin insanları zelil, hakir ve hor bakılan kimseler yaptığı gibi fakirlik te insanı alçaltır.”

“Fakir olan insanlar, ne evlerine ve ne de, mezarlarına fazla değer vermezler, Nerede olurlarsa olsunlar, bulundukları yerlerin üstüne âdeta zillet toprağı serpilmiştir.”

“Ateş yağdıran fakirlik, insanı azdıran zenginlikten çok daha iyidir. Bunun yanında malın azlığı da çokluğa tercih edilmiş ve insanlar için huzur ve

sükûnun fakirlikte olduğu görülmüştür."

"Nice kimselerin, zengin oldukları için Allah Teâlâ'ya isyan ettikleri görülmüştür. Fakat fakir olan insanların, Tanrı'ya karşı isyan etmeleri daha az görülmektedir."

"Bazı insanlar, develerinin tırnağı aşınmadan mal ve mülke hazır konarlar. Bazıları da çalışıp çabalayıp servet edinmek için ömür tüketirler. Fakat elde ettikleri malın satasını sürmeden çekip giderler."

"Akıllı olan kimseler, zenginlikten mahrum olmuşlardır. Çünkü iki zıt şey bir arada bulunmaz."

"Eğer zengin oldun ise senin etrafındakiler iclal ve ikram ile seni yüceltirler. Her zengin kişi, gözlerde başkalarına nisbetle yüce görünür."

"Zenginliği dünya süsü olarak bil. Akşamleyin misafirlere ikrâm eden, sabahleyin onları ağırlayan kimse zenginliğin gereğini yerine getirmiş demektir."

"Nice edeb ve anlayış sahibi bilginler vardır ki akıl bakımından mükemmel oldukları halde mal ve varlık yönünden fakirdirler."

"Nice cahil kimseler de vardır ki mal ve mülke sahiptirler. Aziz ve alîm olan Allah'ın takdiridir bu."

"Her kul için Cenâb-ı Hakk bir iş takdir etmiştir ve kalemin mürekkebi kurumuştur. Allah, bizim hakkımızda takdir ettiği işlerde zulüm etmez."

“Bir işin meydana gelmesinde kaza ve kaderi tayin eden Cenâb-ı Hakk, hıyanetten müberradır. Hükümlerinde hiç bir zaman zulüm etmez.”

“Ruhlarımız daha yokken ve bedenlerimiz yaratılmadan evvel Allah, rızıklarımızı taksim edip belli etmiştir.”

CİMRİLİK VE CÖMERTLİK

“Ey Câbir! Eğer sana verilmiş olan mal ve mülkün yok olmasını istemiyorsan senden isteyenlere vermekte kusur gösterme.”

“Arş sahibi olan Allah’ın kerem ve bağışı sonsuzdur. Bir tanenin sevabını kat kat verir.”

“Mal ve mülkünü fakir ve fukaraya dağıt ki nefsini korumuş olasın. Böylece kötü sözlerden de kendini kurtarıp ve selâmete erersin.”

“Mal ve mülk sahibi nice kimseleri gördük ki servetin ve ikbâlin şükrünü yerine getirmekten çekindiler.”

“Yeryüzünde böbürlenerek ve mallarıyla övünerek cimrilik anahtarıyla kapılarını kapatıp, mal ve mülklerini hapsettiler.”

“Yeryüzünün zekâtını ver ve şunu iyi bil ki belli miktara baliğ olan bir maldan, zekât vermenin mecburiyeti gibi insan da yerin hakkına riâyet etmelidir.”

“Mescid imar edip yorulan kimse ile evinde hiç bir sıkıntı ve zahmet çekmeden namaz kılanlar, bir olur mu?”

“Mescid yapan kimse ile evinde uyuyup vaktinde namazını kılan kimse Bir olur mu? Mescid’in yapılmasında taş ve toprak çekerek sıkıntı ve eziyete dûçâr olanlar yanında inatla geri çekilerek hiçbir

şey yapmayanlar da vardır. İş hususunda, bunlar müsavi olmadıkları gibi ecir ve sevapta da eşit olmayacaklardır.”

“İnsanlara iyilik yapmak suretiyle onları kendine kul eyle. Ticarette, en hayırlısını kazanmak suretiyle “kerim” sıfatını almaya hak kazan.”

“Eli dar da olsa cömert insan hiçbir zaman fakirliğe düşmez. Malı çok olsa da cimri olan bir insan cömert olmaz.”

“Dünya malı bırakılmak için olduğuna göre akıllı olan kimse cimrilik yapıp onu toplamaz.”

“Cömert ye himmet sahibinin elinde mızrak öylesine titrer ve hareket eder ki birisine batırmakta iken, yine geri çeker gibi zannedersin. Cömert insanın kafasında daima sevinç ve neşe duyguları doğar.”

“Cenâb-ı Hakk, bu yaradılışta olan insanlara büyüklük bahşetmiştir. Yüksek himmet ve asil yaradılış, onların en bariz özelliklerindendir.”

“Senden bir istekte bulunana malını yerdiğin zaman, eğer iyi bir İnsan ise ırzını ve şerefini korursun, eğer kötü ise onun öfkesini yatıştırırsın.”

“Dünyada bir mal ve mülke sahip olduğun zaman sakın cimrilik etme. Çünkü cömertlikle dağıtılan bir mal eksikliğe uğramaz.”

“Eğer idbar baş gösterip bir gerileme olsa dahi cömertlikten geri kalma. Çünkü şükür etmek sure-

tiyle senin iyiliklerin kat kat olur.”

“Âfet ve musibetler meydana geldiğinde en kötü şey cimriliktir. Bundan da daha kötüsü öç almayı va’d etmektir.”

“Cimrilikten uzak yaşayan selâmet ve huzur içindedir. Cimriler ise kötülüğe bulaşmış, onunla vakit geçirmektedir.”

“Cimri olanı cehennem kendisine çeker. Onun içeceği akmakta olan san ve cehennemde sunulan kaynar sudur. Yetime ikram suretiyle bizim izlediğimiz yol ise dosdoğru yoldur.”

“Mal ve mülke kavuşan veyahut bir mevki elde eden kişi, eğer bunu arkadaşları üzerine bir övünme ve böbürlenme sebebi yapıyorsa o kimse kerim değildir.”

“Cömert ve kerim o kimsedir ki iyiliğe müstahak kimselere lufufla muamele eder. Sultan tarafından bir mevkiye veyahut fazilete lâyık görülürse, onu başkalarına karşı kibir ve gurur sebebi yapmaz.”

“Eğer tatlı bir şekilde hayatını geçirmek istiyorsan bu üç şeye riâyet et. Kıskanç olma, cimrilik yapma ve hırs peşinde koşma.”

KANAAT

“Bir miktar hurmayla yetinerek, onları yiyen ve dergâh-ı Hak’ta boynunu eğerek tâat ye ibadetini yapan mümin-kurtuluşa ermiştir. Çeşitli yemek ve elbiseler giyeceğim diye şüpheli şeyler peşinde koşanlar ise azâb ve hesaba müstahaktırlar.”

“Bir ihtiyacın husulüne Cenâb-ı Hakk izin verdikten sonra, koşarak gelip sen i bulur.”

“Ey insaflı mümin, komşun aç olduğu halde senin tok yatmandan daha büyük derd ve belâ mevcut değildir. Sen keyfine, bakarken o da bir parça deri-yi çiğneyerek açlığını gidermeğe çalışmaktadır.”

“Ey yüksek köşkler inşâ eden kişi, süslü ve kıymetli yerler yapacağım diye boşuna ömür tüketme. Çünkü eninde sonunda yıkılmış bir mezarı mesken edinmek zorunda kalacaksın.”

“İhtiyâç fazlası olan her şeyden yüz çevirerek, takvâya yönel. Çünkü fazla olan şeyleri yapmak veya onlara temayül göstermek, müttekîler için haram kabul edilmiştir.”

“Dünya lezzetleri karşısında kanâat edip sabrettim ve buna nefsimi de alıştırdım. Böylece sabretmeği bir gelenek haline getirdim.”

“İnsan odur ki nefsini belli bir seviyede tutar. Çünkü arzu eden nefse, verdiğin müddetçe daha fazlasını isteyecektir. Vermezsen kanâat edip su-

sacaktır."

"Gözüme derim ki lüzumsuz ve yararsız şeylere bakmaktan kendini alıkoy. Geçici olan bir güzelliğin peşine düşme."

"Nice bakışlar vardır ki kalpte şehvet uyandırmaktan başka yaran yoktur. Böyle bakışların sonu ancak pişmanlık ve hasrettir."

"Bir sepet hurması olup her gün ondan bir defa yiyen kimse kurtulmuş ve felaha ermiştir."

"Cenâb-ı Hakk, rızıkları taksim etmiştir. Onun peşinde koşarak fazla çabalamak beyhudedir."

"Tamah edip cimrilik yapan kimse fakir, kanaat edip rızkıyla yetinen de zengin, demektir."

"Ben sıkıntıya da ferahlık ve genişliğe de razıyım. Benim zillet ve haddi tecavüzle bir ilgim yoktur."

"Bütün insanlardan kendini müstağni bil. Çünkü Hâlik Teâlâ sana kâfidir. Böylece doğru bir insan olarak yalancının kötülüklerinden emin olursun."

فاسترزق الرحمن من فضله

فليس غير الله بالرزاق

من ظن ان الرزق فى كفه

فليس بالرحمن بلواثق

"Rızkını yalnız Cenâb-ı Hakk'ın dergâhından iste. Çünkü Allah'tan başka hiç bir kimse rızık veremez."

“Rızkının yaratıklar elinde olduğunu zanneden kimse, Hâlikine ve Rezzâkına güvenmiyor demektir. Eğer inansaydı rızkını mahlûkta değil Hâlik'tan isterdi.” [24]

“Bir kimse, insanlar beni zengin ederler diye inanırsa manevi bir hata işlemiş olur ve yüksek bir

---

[24] Hazret-i Hüseyin aleyhisselâm bir ara maddi sıkıntı çekmiş ve borçlanmışlardı. Yakınları ve çoluk çocuğu toplanarak kendisine dediler ki:

Muâviye, Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimizin hanedanına boyun eğmek ve bunu kullanmak için bir bahane arar. Bu sıkıntımızı münasip bir şekilde kendisine bildirirsek borcumuzu öder, dediler.

Hazret-i Hüseyin:

“Kul, kişi’den rızkını taleb etmez. Kulun durumunu Hâlik Teâlâ kuldan daha iyi bilir,” dedi. Çok ısrar ettiklerinde ise, **“Peki bir mektup yazın, sabahleyin mühürler ve göndeririz,”** dedi.

Âdetleri gereği seher vakti yataklarından kalkıp dışarıya çıktılar. Döndüklerinde ellerinde bir kâğıt parçası vardı,

“Bunu babam Hazret-i Ali’nin kendi el yazılarıyla yazılmış olarak buldum,” dedi.

“Alın, okuyun.” Baktılar ki kâğıtta bu dört mısralık şiir yazılıdır. Bunun üzerine Muâviye’ye mektup yazmaktan vazgeçtiler.

dağda ayağının pabuçları tutmayıp kayan ve dağdan aşağı düşen bir kişiye benzer.”

“Eğer hile ile zenginlik elde edilmiş olsaydı, gökteki yıldızlara yapışırdım.”

“Nice çaresiz ve fakir kimseleri gördüm ki Cenâb-ı Hakk’ın emrettiği yolda yürür, onun aksini yapmazlardı.”

“Bu alçak dünya kimi kandırırsa o zararlı çıkar. Yüz yıl da eğlenmiş olsan ve dünyanın peşine düşsen yine faydasızdır.”

“Sonu olan şeyleri isteyici olma. Gecelerin devretmesi onu çabuk değiştirir.”

“Dünyanın güzel ve nefis bir şey olduğunu farzetsen bile, öbür dünya çok daha güzel ve cazip şeylerle doludur.”

“Malı az olsa da gönül zenginliği insanı aziz yapar. Malı çok olan bir insan zengin sayılabilir amma zelildir.”

“Kanaat eden bir insana rızkın azlığı kâfidir. Aç olan bir insana ekmek katık yerine geçer.”

“Gam ve himmet göstermek düşüncesi arasında sabahladım. Gamın acizlik, himmet ve gayretin ise kerem olduğunu anladım.”

“Ne bahtiyardır o kimse ki kendi himmeti kadar isteklerine kavuşmuş veyahut kısmetine kanâat etmek suretiyle razı olmuştur.”

“Kanâat eden bir kimse emniyet ve huzur elbiselerini giymiş ve bu haliyle dünyadan emin olmuştur.”

“Zaman beni eğitti, halkın elinde bulunan şeylere gönül bağlamamak beni zengin etti. Azığıma kanâat ettim, sabır sayesinde terbiye gördüm.”

“Geçimi temin edecek kadar nefis zenginliği kâfidir. Aksi takdirde yer altındaki bütün madenler onu doyurmaz.”

“Zenginlik nefistedir. Yetecek kadarıyla kanâat gerekir, aksi takdirde nefis hiç bir zaman verilenlerle yetinmez.”

“Nefsini kanâat etmek suretiyle eğleştirmeğe çalış, kanaatkâr ol, aksi takdirde yetecekten daha fazlasını senden ister.”

“Geçen geçmiştir, gelecek olandan da lezzet alınmaz. Bu takdirde elde edilenle yetinmek ve kanâat etmek gerekir.”

“Başkalarının verdiği şeyler, seni susuz yaparsa, kanâatle bir lokma ekmek ve bir bardak su sana kâfidir.”

“Ayağın toprakta olsa da başın himmet ve yükseklik bakımından Süreyya (Pervin) yıldızında olsun.”

“Servete sahib kimselerin armağanlarından kendini korumalısın ki sonunda ne olacaklarını görebilesin.”

“Kişinin ab-ı hayatı (ebedilik suyu, bengisu) dök-

mesi, başkasına yüzsuyu dökmesinden daha kolaydır.”

“Rızık konusunda kullara itab etme, onları suçlama. Ancak müsâade verildiği zaman senin rızkın gelir seni bulur.”

“Senin rızkın önceden Allah tarafından takdir edilmiştir. Ya sen ona kavuşursun veyahut müsait bir zamanda o gelip seni bulur.”

“Bir gün devrân seni darlığa düşürürse Rezzak, yüce ve tek olan Cenâb-ı Hakk, sana kâfidir.”

“İstemekte olan ve dilencilik yapan kimse yüzsuyu döker, fakat bunun karşılığını bulamaz. Her ne kadar onun bu istek ve arzusu, istemiş olduğu şeye kavuşulursa da, sonucu makbul değildir.”

“Kişinin istemiş olduğu mal ile isteğini tartarsan, isteği ona verdiğin maldan daha ağır gelir.”

“Eğer istemeğe alıştınsa ve dilencilik yapıyorsanbari fazilet ve semahât sahibi olan birisinden iste.”

“Kerem sahibi olan bir insan va’d ettiği zaman mutlaka va’dini yerine getirir. Geciktirmeksizin bahşiş ve armağanını verir.”

“Birçok lezzetin acı taraflarını tattım. Fakat bunlar içinde başka bir insandan, dilenmek suretiyle birşey istemek kadar acı bir şey görmedim.”

HIRS-İTİDAL

“Doğum anında çocuğun eli ile bir şeyler tutmaya ve kapmaya çalışması canlılarda bir hırsın var oluşuna delildir.”

“Ölüm anında insanların ellerini açmaya çalışmaları bana bakınız bu dünyadan hiç bir şey almadan gidiyorum, şeklinde bir öğüt vermektedirler.”

“insan, erişemediği bir şeyi elde etmek arzusundadır. Ölüm ise ona, alıp verdiği nefesler 'kadar yakındır.”

“İnsanlarda dünyaya ve dünya malına karşı şiddetli bir hırs ve istek vardır. Oysaki safası daima bulanıklığa karışmıştır. Devamlı mutluluk mümkün değildir.”

“Niceleri şiddetle ve iştiyakla dünyaya sarılmak istedikleri halde buna muvaffak olamazlar. Âciz olan bazı kimseler de Allah Teâlâ’nın takdiriyle kuvvet ve kudret sahibi olurlar.”

“Bana ne oluyor ki bir makamı elde etmek için binlerce sıkıntı ve eziyet çekmekteyim. Bununla da yetinmeyerek daha yüksek mertebelere göz dikip fazlasını istemekteyim.”

“İstek dizginlerini artık çek, nefis atını zaptederek onu emirlerine râm eyleki meramını yerine getirmede serkeş olmasın. Allah’a yemin ederim ki rızkları, onu isteyenin arzusuna göre taksim et-

memiştir.”

“Dünyanın nimetlerine kim doymuştur? Ben acısını, tatlısını, güzelliğini ve çirkinliğini tadarak her türlüsünü denedim, fakat hiçbirinden zevk almadım.”

“Fâni olan bir evi yapmağa teşebbüs etmen ne derece doğru olabilir? Akıllı isen gel ebedî âlem için yüksek binalar inşâ et.”

“Bir günlük yiyeceğin, üstüne giyeceğin hırka ve oturmak için basit bir ev sana yeter de artar bile. Yarın öleceğine göre dünya malı peşinde koşman doğru bir hareket olmaz.”

“Birçokları gün bitmeden ölüp gittiler. Elde ettikleri yiyecek ve giyeceklerin yarısını evlerinde bırakmak zorunda kaldılar.”

“Hırka ve oturulan ev insanın gizli yerlerini örtmeğe neden olur. Öldürmeyecek kadar bir gıdanın teni beslemesi insana kâfi gelmez mi?”

“Azık ve oturmak için inşâ edilmiş bir ev, ölen insan için yeterlidir. Fazlasını istemeğe ihtiyaç yoktur.”

“Ey hararetle dünya peşinde koşan insan, bu geçici âlemde bir lokmacık azık sana kâfi değil midir? Çok toplayanların ölmeyip de dünyada kaldıklarını sen hiç gördün mü?”

“Eğer yer tabakalarına ve onların içinde bulunan definelere ulaşmak mümkün olsaydı, orada hiz-

metçi ve efendiler birbirlerinden ayırt edilemezdi.”

“Birçok melik ve padişahlar sayısız, köşk ve saraylar yaptılar. Padişahlar ve de saraylardan hiç bir iz kalmadı.”

“Kendisinin her kusur ve noksanını gören, insanların en mükemmelidir. En rezil ve zelili ise istek ve arzularının peşinde koşarak hırs sahibi olan kimsedir.”

“Bu dünyaya tamah ederek peşine düşme. Onun ihtişamlı gibi görünen yaşayışına karşı arzu duyma.”

“Sakın mal ve mülkün peşine düşme. Böyle hareket etmekle sen kimin için uğraşıyor ve sen kime mal topluyorsun.”

“Ölümün nerede ve ne zaman seni bulup götüreceğini biliyor, musun?”

“İnsanları ve dünyayı, mal ve onu yazan kâtip gibi gördüm. El uzatmakta iken bomboş dönmektedirler.”

“Rızıklar takdir-i ezelî ile taksim edildiğine göre kişinin, taşıyacağı hırsın azlığı çok daha güzeldir.”

“Bir mezara konulmak üzere cenaze taşıdığın, zaman muhakkak bil ki ondan sonra sen de taşınacaksın.”

“Ey mezarın üstünü süsleyip, püsleyen kişi! Bilmez misin ki mezarda olanın elleri boynunda bağlıdır.”

“Mezarda yatan kimse eğer sıkıntı ve eziyet çekiyorsa, mezarın dış kısmının süslü olmasının ona hiç bir "yararı yoktur.”

“İnsanlara verilmiş olan mal ve mülke imrenerek hasret çekme. Çünkü mal ve mülk fânidir, bir gün mutlaka yokluğa karışacaktır.”

“Dünyada ikbal, zenginlik, mal ve mülk ancak Cenâb-ı Hakk’a İtaat etmek ve onun yolunda sarf etmek suretiyle güzeldir.”

“Mallarını çoğaltarak ve kilerlerde saklayarak göçtüler. Aralarından düşmanları olan varislerine bunları bırakarak gittiler.”

“Mallarını ve çocuklarını korumak için çok sağlam binalar yaptılar. Daha sonra yaptıkları evleri de, çocukları da bırakıp gitmek zorunda kaldılar.”

“Onların yaptıkları yerler, yiyecek ve içeceklerden mahrum boş ve tenha kaldı. Mezara göç başlayınca arkalarında ıssız yerler bıraktılar.”

HATALI HALLER

“Bende zenginlik ve varlık eserini görenler hemen dost oluveriyorlar. Fakat fakirlik ve perişanlığım esnasında da hemen, düşmanlıklarını ilân ediyorlar.”

“Rabbin olan Allah’a yemin ederim ki nice evlere uğradım ve gördüm ki sakinleri neşe, lezzet ve dünya mutluluğu içinde onları inşâ etmiş, şen ve şakrak oynamaktadırlar.”

“Dünya lezzetleriyle dolup taşan evlere dikkat edilirse, etraflarında ölüm kuşları dolaşmaktadır. Sonunda pençelerini uzatarak,-buralarda yaşayanları kapıp kaçmakta, arkalarından da feryâd ve figan çığlıkları yükselmektedir.”

“Dünya ile arkadaşlık edince, boş ve gurur verici şeylerle dolu olduğunu gördüm. Dünya ile düşüp kalkmayanlar, dıştan onu cazip görürler. Halbuki çölde serabı su zannedip ona yaklaşmak isteyenler gibi dünya da insanı aldatır.”

“Dünyanın bütün yararı gurur ve aldatmadan başka şey değildir. Neşeli ve sevinçli olan bir kişinin sürûru da bâki değildir.”

“Düşmanların başına gelenlere sevinerek sevinç gösterisinde bulunanlara de ki: Dehrin (zamanın) sıkıntı ve belâları devamlı dönmektedir. Bugün bizim başımıza gelmişse, yarın sizin başınıza gelecektir.”

"Dünyayı talep edene sıkıntı, eziyet ve cefâdan başka bir şey ulaşmaz. Fakat bunun farkında değildir."

"Dünya ikbal ve idbar üzerine kurulmuştur. Kişi ikbalde olduğu zamanlarda dinini ve diyanetini unutur. İdbarâ (işlerin ters gitmesi. –talihsizlik) düştüğü anlarda da fakirlik onu meşgul eder."

"Haramın verdiği lezzet, geçicidir, bir anlıktır, fakat arkasından, suç, günah, pişmanlık, zillet ve utanç gibi duygular bırakır."

"Lezzetlerin yok oluşuyla geride sıkıntı ve üzüntüler kalır. Acaba sonu ateş olan zevklerin insana ne yararı vardır?"

"Cehennem ateşi, arkadaş ve yaranın teşvikleriyle işlenen günahlardan çok daha kolayca elde edilir, Utanç verici işler peşinde koşanların sonu ateşe düşmektir."

"Komşusu aç, perişan, fakr ve zaruret içinde bulunurken bir müslümanın rahatlık içinde yaşaması utanç verici bir durumdur."

"Sana verilmiş olan bir hediye ve bağışı küçümseyerek değerini inkâr etmen utanç verici bir şeydir."

"Bir toplumda fakirleri ezmek ve onların kalbini kırmak, zulümden başka şey değildir. İyilerin yerine kötülerin geçmesi de utanç verici bir durumdur."

"Utanılacak hususlardan biri de, kişinin metanet

göstermesi gereken düşman karşısında çekilip gitmesi ve akrabalarına karşı aslan kesilmesidir."

"Asker içinde kumandanlık yapan bir insanın savaş meydanını bırakıp kaçması utanılacak bir husustur."

"Halden anlamayan kimseye zulüm, haksızlık ve zararı anlatmakta yarar yoktur. Çünkü sabır ve tahammülüm olmadığı zamanlarda şikâyette bulunur, o ise yüz çevirir."

"Görmez misin ki denizlerin suyu çekildiğinde, orada yasayan balıklara felâketler gelir."

"İnsanların her gece seni çekiştirmelerinden sakınıp ayılmaz mısın? Ayrılıktan yararlanıp yaradılış sebebini tefekkür etmez misin? Her menzilde böyle oyalanıp emel ve arzular beslemeğe ömrün tahammülü yoktur."

"İhtiyaç duymadığın bir işin peşine düşüp, araştırma. Çünkü birçok kimseler tecessüs ve araştırma merakları yüzünden helâk olup gittiler."

"İnsanlar içindeki kıymetli ve faziletli insanları yararlandırmayanın ikbali, bir gün idbara (işlerin ters gitmesi) dönüşür."

"Verilmiş olan bir sözü yerine getirmemekte hayır yoktur. Harekete geçirilmeyen bir sözün yararı yoktur."

"Her renge girebilen bir insanın sevgisinden hayır gelmez, çünkü rüzgâr hangi taraftan kuvvetli eser-

se o da o tarafa yönelir.”

“Malına karşı bir temayülün olmadığı zaman cömerttir. Fakat senin fakirliğini hissettiği an cimri oluverir.”

“İnsanların dış görünüşleri seni aldatmasın. Süslü ve yaldızlı durumlarına kanma.”

“Birçok kimseler vardır ki bakanları hayret içinde bırakırlar. Çünkü onların çok tallı sözleri ve çeşitli yüzleri vardır.”.

“Böyleleri iyilikler olduğunda uyurlar. Kötülükler olduğunda ise uyanırlar.”

KİBİR

“Yeryüzünde böbürlenerek yürüme. Çünkü o yer, çok geçmeden seni altına alarak toprağa gömecektir. Senin üstünde insan ve hayvanlar gezeceklerdir.”

“İzzet-i nefs sebebiyle toprağa basmayıp bitki hayvanlara binerek yeryüzünde, gezenler, bir gün gelir ki toprak, onların yumuşak ve narin çehrelerine değer. Yerin altına girip toprak ile bir olup giderler.”

“Her yeni elbise giyene de ki: giydiklerin mutlaka eskiyecektir. Herhangi bir şeyi toplamak isteyene de şunu hatırlat: dağılma mukarrerdir.”

“Daha önce cansız iken, hayat feyzinin gelişiyle canlandın. Çok geçmeden ölüm sana eriştiğinde bu dünyayı bırakıp gideceksin.”

“Dünyada yüksek, süslü ve güzel bina yapıp gidenler, arkalarında varislerini ve çocuklarını yararlandırdılar.”

“Çocuklarıyla, mal ve mülkleriyle övünenler yok olup gittiler. Şimdi onların yerinde yeller esiyor. Bir yerde toplanmağa söz vermiş gibi mukavele ye muahede yerlerine yöneldiler.”

“Allah’ın sana verdiği rızka kanâat ederek bununla yetin. Çünkü en büyük zenginlik budur. Kanâat etmeyen insanlar fakirliğe mübtelâ olurlar.”

“Kalbini tevazu ve alçakgönüllülük için bir yer olarak hazırla. Çünkü tevazu, büyük insanları, şeref sahibi yapar.”

“Bir kaç nesil insanları denedim. Fakat bunlar içinde malının varlığıyla övünerek gurur ve kibir besleyenlerden kötüsünü görmedim.”

“Korkusu şiddetli nice olaylar gördüm. Fakat bunlar içinde insanların birbirlerine gösterdikleri düşmanlıktan daha korkulu bir şey görmedim.”

“Bir kimse sadece yaptıklarını beğenirse, kibir ve gurur göstererek bildiği yolda yürürse ona ancak hayret edilir.”

“Kendisini beğenmiş kimselerin tedbiri kötüdür, onları terk et. Bir gün gülerlerse başka bir gün mutlaka ağlayacaklardır.”

KIYAMET ve ALÂMETLERİ

“Dünya, yaşamakta olan hiç bir canlıya bâki değildir. Yaşayan hiç bir canlı da dünyada kalmaz.”

“Dünyanın yakında boşanmasına izin verileceğini görmekteyim. Hazırlık yapmış ve paçalarını sıvamıştır.”

“Kıyamet yakın olduğunda yeryüzünü sallayan ve yerinden oynatan zelzeleler zuhur eder.”

“Dağlar öylesine sür’atli bir şekilde yerlerinden oynarlar ki adetâ geçmekte olan bulutlara benzerler.”

“Yerler yarılır ve sür nefhası üfürüldüğünde zeminin altında bulunan ağırlıklar meydana çıkar.”

“Zelzele ve sarsıntı olduğu zaman bu durumu seyredenler sorarlar, bugün ne oldu? Nedir bu zelzele, âyâ bu hal nedir?”

“O zaman bütün haberlerini Bari Teâlâ’ya anlatacaktır.[25] Çünkü Rabbi kendisine vahy etmiştir.”

“Allah kıyamet gününde herkesi bulunduğu yerden çıkaracak ve hesap yerine götürecektir, ister ihtiyar, ister çocuk olsun herkes dirilecektir.”

“Miskali zerre kadar da olsa herkes yaptığı işin

---

[25] “O gün yer bütün haberlerini anlatacaktır. Çünkü Rabbi kendisine o vechle vahyetmiştir.”(Zilzâl , 4- 5)

hesabını verecektir. Hiç bir şey hesapsız kalmamaktır.”

“Cenâb-ı Hakk bütün İşlerin hesabını soracaktır. Kim hayır işlemişse bunun mükâfatını ve kim kötülük yapmışsa onun cezasını görecektir.”

“İnsanları o demde içki içmedikleri halde sarhoş gibi görürsün. Her nefs şiddetli korkular ile irkilecektir.”

“Kıyamet gününde bir yük gibi taşıdığım günahlarım bana bir belâ gibidir. Acaba onların çâresi nedir?”

“Ey oğlum Türkler coşmağa ve birbirlerinin içinde kaynaşmağa başlayınca Mehdi’nin adaletle yardıma geldiğini bekle.”

“Haşim oğullarından olan melikler zelil olur, Bunun yanında arzu ve isteklerinin peşinde koşanlara biât edilir.”

“Çocuklardan bir çocuktur ki belli bir görüşü yoktur. Ciddiyete sahip olmadığı gibi akıl denilen nesneden de nasibini almamıştır.”

“O demde, içinizde hakkı yerine getirmek için birisi çıkar. Size hak ve adaleti tavsiye ettiği gibi kendisi de bu çizgiden ayrılmaz.”

“İsmi Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin ismine uygun olacaktır. Ey oğulcuğum ona uymakta acele ediniz, onu yalnız bırakmayınız. Canım ona fedâ olsun.”

“Kıyamet gününde meydana gelecek olayları unuttum. Eyvah nefsimin istemiş olduğu bütün şeyleri kendisine verdim.”

MUAVİYE

“Birçok uygunsuz işler vardır ki onları görmezlikten gelip geçerim. Aslında görmezlikten gelmeyip onların üstesinden gelmeğe gücüm vardır. Fakat İslâmî hamiyyetim bu şekilde hareket etmemi gerektiriyor.”

“Çok kimseler vardır ki gözlerini kaparlar, onların bu hallerini bilmeyenler kör zannederler. Oysaki insan gördüğü halde bazı işlerin maslahatı için görmezlikten gelir.”

“Ben nice şeyleri söylemeğe muktedir iken nefsimi zaptedip söylemem. Oysaki beni söylemekten alıkoyacak veya söylemeğe mecbur edecek bir kimse yoktur.”

“İnsanların davranış ve huylarından haberdar iken, nefsimi zorlayarak ve gücümü kullanarak sabretmeğe çalışıyorum.”

“Temiz kalpli ve saf inançlı olan müminler cehenneme girmezler. Akıllı -olan insanlar, kaderi zorlamağa çalışmazlar.”

“Acı durumlar ve uygun olmayan işler karşısında istemeyerek sabrettim. Suyun akıp gitmesi ve geriye bir kısmının kalması gibi hilâfet müddetim az kaldı.”

“Dine aykırı öyle uygunsuz işler gördüm ki Allah’a iftiradan başka bir şey değildi. Bunlar saçları beyaz-

latacak cinstendi.”

“Hem bana ahd ü peymânda bulunarak halifeliğimi kabul ettiler ve hem de daha sonra verdikleri sözü bozup hile ve kurnazlık yoluna saptılar.”

“Cenâb-ı Hakk Kur’ân-ı Kerîm’de, müslümanların bana olan sevgi ve gönülden bağlılığını gerekli kılmıştır.”

“Harun’un Musa'ya kardeş olması gibi ben de Hazret-i Peygamber’in kardeşi oldum. Benim şöhretim buradan gelmektedir.”

“Beni onlara imam yapmıştır ve Cuhfe'de gölün başında beni örnek göstermek suretiyle bana uymalarını istemiştir.”

“Benimle, kim denk gelebilir ki İslâm’a ilk girişim, akrabalığım ve dindeki hizmetlerimle öndeyim.”

“Yazıklar olsun, yazıklar olsun, yazıklar olsun o kimseye ki bana zulmederek Allah'ın huzuruna gitmiştir. Kıyamet gününde onun hesabını görecektir.”

“Yazıklar olsun, yazıklar olsun, yazıklar olsun o kimseye ki bana itaât etmeyerek kin ve düşmanlığını ilân etmiştir.”

“Yazıklar olsun o kimseye ki kötülük yoluna sapmıştır. Hiç bir cürüm ve günahım yok iken bana düşman olmuştur.”

“Kitabın ortaya koyduğu emirleri bırakıp haram-

dan haberdâr olmayanların özrünü kabul etmem mümkün müdür?”

“İmamet ipi Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin Hakk’a yürümesinden sonra kovaya bağlanan sağlam ip gibi Cenâb-ı Hakk tarafından bağlandı.”

“Peygamber hayatta iken itiraz edemeyenler, onun gidişinden sonra verdikleri sözü tutmadılar.”

“Eğer işleri kendi halinde bırakmış olsaydım, kavmimle olan antlaşmama muhalefet eder, böylece işler yüzüstü kalırdı.”

“Savaş ateşi parlayınca bana biât edip söz verenler benden ayrıldılar. Ebû Bekir ve Ömer’e yapmadıkları hileyi bana yaptılar.”

“Hile yoluyla beni aldatan bir güruhtan şikâyetçiyimdir. Çünkü dünyayı bana kapkaranlık yaptılar.”

“Haksız yere başlatıp iddia ettiğiniz hakkımı elde ettim. Sıhhatin hastalıktan ayırdedilmesi gibi bu görevin bana ait olduğu apaçıktır.”

“Açıkça hakkını olduğunu gördüğünüz halde inkâr yoluna sapmayı seçtiniz. Oysaki siyah ve beyazın birbirinden ayırdedilmesi gibi bu hak da açıkça ortadadır.”

“Allah’ın kitabı bizim için en büyük şahittir. Hak Teâlâ ise en büyük kadıdır ve bütün batıl işler bir gün inkıraz bulacaktır.”

"Eğer kazaya rıza gösteriyorsan korkup geri çekilme; Kılıcımı kınından çıkarmışım, kaçmaman gerekir."

"Allah'a yemin ederim ki geçen bir şey tekrar geri gelmez. Zorlama ile bir işin bozulmağı mümkün değildir."

"İtidal yolunu tutarak ortadan yürümeği tercih ettik. İfrat ve tefrite itibar etmedik."

"Perişanlık içinde yaptığım savaşta gûya bize yardım edenleri birbirine kırdırmışım, kendi burnumu keserek kabilemi heder etmişim."

"Ey vâitlere ve verilmiş sözlere kanarak ve bunlarla mağrur olarak hareket eden kimse, dalâlet yolunun yolcuları hak ve doğru yoldan saparak yürüdüler."

"Kulağa çalınan, sözler ve dünyayı karartan durumların bir tekini o seçkin Peygamber duymuş olsaydı, razı olmazdı."

"Sizler, kötü işler işleyen o soyu sopu kesik ile gözleri ufak kişiyi Hazret-i Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin kendisinden sonra vasî olarak tayin ettiği ile bir ve eşit tutuyorsunuz. Böyle bir durumu eğer peygamber duysaydı buna razı olmazdı."

"Onların ikisi (Muâviye ve Âmr bin Âs) asker toplamak suretiyle bu kargaşa ye gürültünün doğmasına sebep oldular. İslâm dinini dünya menfaatleri ile değiştirerek doğru yoldan saptılar."

“Başarı gösterirlerse ona Mısır valiliğini vereceğine söz vermiştir. Şu anda din ile dünyaları zarar ve ziyandadır.”

“Ey Âmr bin Âs, Allah’a ve Resulüne isyan ederek bize karşı geldin. Şimdilik yetmiş bin cesur ve bahadır asker hazır vaziyettedir.”

“Ey asker topluluğu ile öç almağa gelen yalancı, eğer maksadın mezarları ziyaret etmekse benden izin alarak gelebilirsin.”

“Eğer ölmezsem bir kimseyi dost ve aşina kabul etmeyeceğim. Çünkü onlar İslâm’a aykırı kötü işler yaptılar.”

“Sen ondan sonra cehennem ateşi içinde yan. Bugün sana zehir ilâcını içireyim ki cezasını göresin.”

“Ey Âmr bin Âs, beni kaçacak zannetme. Eğer beni öğrenmek istiyorsan Bedir ye Hayber’de savaşmış olanlardan sor.”

“Ben Aliyyim. Beni, bilenlerden sorun. Ondan sonra savaş meydanına çıkıp savaşmayı, göze alın. Çok geçmeden kaçmaya başlayacaksınız.”

“Elimde keskin kılıcım ve parlayan kargım vardır. Bizim koruyucumuz, o tertemiz ve seçkin olan Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemdir.”

“Amcam Hamza ve kardeşim Cafer’in bize mânevi destekleri vardır. O Cafer ki cennette yeşil kanatlara sahiptir.”

"Kendisiyle övünülecek Fâtıma benim zevcemdir. Senin annen ise Hind' dir. Onlar arasında bir mukayese yapılabilir mi? Girdiği yuvadan kovulmuş ve iki iş arasında şüphede kalmıştır."

"Gücü yetmeyen ve iktidarı olmayan insanların acizliği yüzünden aciz kaldım. Bundan böyle zekâ ve akıl yardımıyla düşmanlarıma galip gelirim."

"Bundan böyle arkamdan beni sürüklemek isteyenleri ortadan kaldıracağım. Dağınık ve ayrı duranları bir araya getirip toplayacağım."

"Senin hayatın sayılı nefesler üzerinde kurulmuştur. Her nefes alışta ondan bir parça eksilmektedir."

"Kendini feda ettiğin zaman, o seni diriltir. Alay etmeden seni yürüten odur."

"Her sabah ve akşam beden yeni nefesler alır verir. Sabah alınan nefes akşamınkinin aynısı değildir. Öyleyse boş yere nefes tüketip ömrünü heba etme."

"Senin dininin suçu nedir ki ona kir ve pası bulaştırıyorsun. Nefis elbisende, kir mevcut değildir, fakat onu sen kirletiyorsun."

"Sen kurtuluş istersin fakat kurtuluşa giden yolda yürümezsin. Karada hiç geminin yürüdüğü görülmüş müdür?"

"Savaş elbisesi onların değişmeyen yumuşak zırhıdır. Develerden yedek olanlarını da yanlarına al-

mışlardır. Yataklarından kükreyen arslanların önünden kaçıp kurtulmak mümkün değildir.” .

“Öyle zannet ki dünya sana itaat etti ve sanki ölüm sana gelmeyecektir.”

“Sen dünyayı ne yapacaksın. Mezar taşının gölgesi kadar bir toprak sana kâfidir;”

“Ölüm için kendini sıkı tut! Ölüm pehlivanı senin yanına geldiği saman sabır göster, sakın kaçma.”

“Ben onun yaşamasını istiyorum o ise benim öldürülmemi hedef alıyor. Özür dileyen, Murad kabilesinden bazı kimselerdir.”

“Akılları bozuk ve yıldızlar ilmiyle uğraşanlar beni korkuttular. Merih'in yerine Koç burcunu koydular.”

“Ona dedim ki hileli olan işlerden dolayı beni korkutamazsın. Kurnazlıklarını bırak. Benim yanımda Müşteri (talih) ile Zuhal (talihsizlik) bir-dir.”

“Çeşitli hile ve kurnazlıkları benden def edecek olan Halik Teâlâ'dır. Benim rızkımı veren O'dur.”

“Zübeyr ile Talha uygun olmayan İşlere giriştiler. Bunun içindir ki üzüntüyle geçen bu gün bana çok uzun geldi.”

“Allah bilir ki halka zulmetmek için bende hiç bir düşünce mevcut değildir. Onlar bana haksızlık ettiler.”

“Benim söylediklerimi tebliğ eden ve insanlara

bildiren kimdir? “Bu sözleri Allah’ın elçisi tebliğ etti.”

“Varın Suhre’nin oğlu Muâviye'ye deyin ki faydası ve yararı olmayan bir şeyi istiyorsun.”

“Baş başa gelip savaşan ve mücadele edenlerin her birisi cesur, kahraman ve yiğit kişiler idi.”

“Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem yalnız bırakıldığı zamanlarda hepsi de ona yardım ettiler ve söylediklerini yerine getirdiler.”

“Peygamberin ashabı dâima keskin kılıçlar kullanarak kahramanlık gösterdiler. Kılıçlarının kırılması mümkün değildir.”

“Sen ve senin babanın İslâm’a girişiniz kerhen olmuştu. Çünkü ikinizin tercih ettiği yollar kötülükten başka şey değildi.”

“Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem vefât edince ikiniz de eski halinize döndünüz. Oysaki daha evvel izlediğiniz yol dalâletten başka şey değildi.”

“Savaş bulutları görünmeğe başlayınca ve kılıçlar parlayınca şimşek ve yıldırımların çakacağı akla gelmektedir.”

“Sen yerde yatarken atlıların senin cesedinin üzerinden geçmeleri çok uzak değildir. Sür’atle cevelân edip hareket edeceklerdir.”

“Bâtıl şeyler peşinde koşarak bos yere vakit geçiriyorsun. Şam’ı at kişnemeleriyle sana zindan yapa-

cağım."[26]

"Ey Hind'in oğlu sen dâima cahil kaldın. Sizin içinizden cesur ve bahadır olanları öldüreceğim."

"Doksan bin ok alan ve mızrak batıran askerlerim öylesine savaşacaklardır ki saldırıları, sahilleri ve dağları kaplayacaktır."

"Eğer Muâviye ile karşılaşırsam, göz ucuyla bakan ve bağırsakları büyük olan insanı vurmaktan çekinmem."[27]

"Onu ateşin annesi olan (Ümmü Haviye) cehenneme attı. Ürüyen köpekler orada kendisine komşu öldü."[28]

---

[26] Bu beyit, Muâviye'nin bir şiirine karşılık olmak üzere söylenmiştir. Muâviye, bu şiirinde "**Ey Ali, beni gafletle uyuyor zannetme. Kûfe'ye varacak ve sana oraları zindan edeceğim. Belki bu sene ve belki önümüzdeki sene bu fikrimi gerçekleştireceğim."**

[27] İslâm tarihinde Muâviye'ye **"büyük bağırsaklı"** denmesinin nedeni şu olayla başlanır:

Bir gün Hazret-i Peygamber mektup yazdırmak için kendisini çağırtmış ve birisini üç sefer göndererek haber vermesine rağmen, her üç seferde de yemek yiyor, cevabını almıştı. Bunun üzerine "doymasın" diye bedduâ etmişlerdi. Gerçekten de Muâviye oburluk hastalığına tutulmuş ve Araplar arasında **"bağırsakları geniş Muâviye"** şeklinde şöhret bulmuştu.

[28] Ümmü Haviye deyimi, Kur'an-ı Kerîm'de Muâviye'nin

"Kötülükleri parça parça terk etmede sabır göster. Umulur ki bir gün bu kötülüklerin tükendiğini göresin."

"Birçokları kendi durumunu gizlemek suretiyle ülfet buldu, insanlara görünürde hoş gelen tarafları izhar etti."

"Birçok iyi insanlar kendi dillerini korumak suretiyle cevap vermekten çekindiler. Onların bu durumu cevap vermeğe yetti."

"Bu kadar askerin şenin üzerine gelmesi hakkaniyetledir. Hak gelince batıl ortadan kalkar. Gelecek yıl gelip çatıncaya kadar şimdilik bu kadar asker kâfidir."

"Senin askerlerinin bir kısmı arslan gibidir. Bir kısmı da arslan yavrusu gibi çarpışmaktadır. Parlayan kılıçlarla savaş gününde muharebe etmektedirler."

"Düşman safında yer alanlar esir alınınca, ya fidye vererek kurtulurlar veyahut boyunları vurulur. Sancağın önünde yer alanların durumu budur."

"Yalancının hileleri kötü kalplileri perişan eder. Savaş içinde düşmanın kanını dökerler."

(Sıffin Savaşı'nda) "Ahbaplarıma birer birer zarar verdiğini görüyorum. Sanki onlara ebedî âlem için rehberlik görevini üstlenmişsin."

---

halası olan Ebu Leheb'in karısı Ümmü Cemile hakkında kullanılmıştır.

“Dımışk (Şam) ehlini bırakarak ayrıldık. Kadın ve erkeklerden daha çok ihtiyar olanlar geride kaldı.”

“Nice kadınların, süngü batıran avcılar yüzünden erkeksiz daldıkları görüldü. Birçokları da dul kaldı.”

“Onlar, savaşa giden erkeklerin arkasından ağladılar. Artık kıyamet günü ne kadar geri gelmeyeceklerdir.”

“Biz öyle savaşçılarız ki bizim süngülerimiz ancak müstehak olanlara batırılır. Haksız yere kimseyi öldürmeyiz.”

“Allah’a yemin ederim ki zulüm uğursuz ve kötü bir şeydir. Kötülükte israr eden kimse ise zalimdir.”

“Kıyamet gününde Cenâb-ı Hakk'ın huzuruna varırlar. Bütün düşmanlar Allah’ın huzurunda toplanırlar.”

“Kıyamet gününde Allah'ın huzuruna vardığımızda ben mi zalim miyim yoksa sen mi zalimsin, bunu öğreneceksin.”

“İnsanlardan lezzet ve zevk duygusu alınacak, dünya ile ilgili bir endişe ve tasa kalmayacaktır.”

“Geceler büyük bir iş için dönmektedir. Yıldızların hareketi de yine bu iş içindir.”

“Eski insanların ahvalini gündüz ve gecelere sor ki onların nişanlarını ve âdetlerini sana haber vereceklerdir.”

“Bu fâni dünyada ebedî kalmak istiyorsun. Birçokları da aynı şeyi temenni ettiler.”

“Ey yeryüzünün vahşileri, çayırlı ve çimenli yerlerde otlanınız. Taze etler yemek suretiyle semizlenin.”

“Gaflet içinde bulunuyordun. Hâlbuki ölüm dâima uyanıktır. Ey uykuya dalmış kişi ölüm için hazırlıklı ol!”

“Yokluğa, mahkûm şeyler peşinde koşuyorsun. Hâlbuki sen ölüp gideceksin. Dünyada ebedi kalan hiçbir şey yoktur.”

“Yarın olduğunda sevinç gözyaşlarını akıtacağını zannediyorsun. Hâlbuki gaflet denizinde yüzüyorsun.”

“Ben Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin kardeşi ve damadıyım. Şehitlerin imâmı ve efendisi olan Hamza benim amcamdır.”

“Câfer-i Tayyâr benîm öz kardeşimdir. Cennette, gece ve gündüz, melekler arasında uçarak vakit geçirmektedir.”

“Peygamberin kızı benim eşimdir, kendisiyle sükûnet bulmuşumdur. Etlerimiz ve kanlarımız birbirine karışmıştır.”

“Peygamberin iki torunu benim çocuklarımdır. (Hasan ve Hüseyin) Sizin hanginizde benim bu yakınlığım gibi bir yakınlık vardır?”

“İslâmiyet’i kabul etmede hepinizden öncelik bana aittir. Daha buluğ çağına ermeden İslâm dinine girdim.”

“Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem beni sizlere bakmakla görevlendirmişti. Cuhfe’de gölün başında bunu sizlere ilân etmişti.”

“İçinizden beni seçerek sizlere takdim etti. Verdiğim hükümlere rıza göstermeniz ve bana itâat etmeniz gerekir.”

“Dileyen bu durumu kabul etsin, dilemeyen de hüzün ve kader ile başbaşa kalsın.”

“Hiç kimsenin inkâr edemediği bir kahramanım ben. Hem savaş ve hem de barış zamanlarında herkes beni tanır.”

“Fakat bir ise teşebbüs ettiğim zaman, kötü kalpli kimseler hemen karşı çıkıp bana muhalefet ederler.”

(Sffîn’de) “Eğer bana itâat edilseydi kendi kavmimi Yemâme veyahut Şam semtine yollardım.”

“Bizim siyah sancaklarımız dalgalanır. Eğer onu harekele geçirmek gerekirse (Ebû Sasan) Husayn’e haber verilir. O da sancağı ortaya çıkarıverir.”

“Saffa dahil olan Husayn, ölüm havuzundan kanlar akmayıncaya kadar arkasını verip geri çekilmez.”

“Savaş esnasında Husayn’ın gayret ve ikrâmdan başka hiç bir çabasının olmadığını görürsün.”

“Savaşa davet edildiğinde sabır gösterir. Yüksek ses ve na’ralar yükseltildiğinde, onu tahammülle karşılar.”

“Mezhic pişmanlık duyup geri çekilinceye kadar Akk, Lahm ve Himyerliler sabır gösterip direttiler.”[29]

“Cüzam kabilesi Mezhic kabilesine seslenerek size yazıklar olsun, zalim olan kimlerdir? dedi.”

“Ehl-i Beyt için de olsa Allah’tan korkmaz mısınız? Allah’a yakın olanlara değer verilmez mi?”

“Ölümü seçmek suretiyle kendini tehlikeye atanları Allah mükâfatlandıracaktır. Onlar, ne mutlu ve aziz kimselerdir.”

“Bahsettiğim bu topluluk, Rebiâ kabilesidir (İbn-i Nizar bin Maadd). Onların üzerine çok sayıda asker gönderilse de dehşetli bir kahramanlığa sahiptirler.”

---

[29] Bu beyit geçmiş savaşları anlatıyor. İslâm’dan evvel kabileler arasında cereyan eden savaşlar oldukça ilgi çekici bir durumdaydı. .

Akk, Maadd bin Adnan’ın biraderidir ki nesli hâlâ Yemen’de devam etmektedir.

Lahm de Yemen kabilelerinden bir kabiledir. Cahiliyyet döneminde birçok idareci, bu kabileden çıkmıştır.

“Hind’in oğluna (Muâviye’ye) kılıç ve ok darbelerini biz tattıracağız. Bizden yüz çevirmekle düzen ve intizamı bozdu.”

“İbn-i Ziberkan’ı yanına çağırdı. Zu-Kela' İle Kureybe’ye sayısız armağanlar verdi.”

“Karanlık bastığında Muâviye, Amr, Numan, Büsr, Malik ve Havşeb gibi kabile reislerini yardımına çağırdı.”

“Muâviye, Kurzi ve iki oğlunu, Hars, Kayn, Ubeyd ve Eslem gibi kimseleri izzet ve ikrama boğdu.”

“Benim sağ yanımda bahadır olan Mezhic kabilesi, sol yanımda da kahraman Vâil kabilesi durur.

“Savaşın merkezi yerinde kendine güvendiğim Mudarr kabilesi bulunuyor. Hemedan’dan da büyükleri benim yanımda yer almıştır.”

“Arka taraflarda yer alan Ezd kabilesi ulu kimselerdir, Cenâb-ı Hakk kadîmdir, sonu yoktur.”

“Şibamlıları çağırdım fakat davetime icabet etmediler. Onların bu davranışı bana ağır geldi.”

“Onlar bilimden uzak, kızgınlığa daha yakındırlar. Ateşi sönüp te geriye katan bir kör parçası gibidirler. Yıldızları gizlidir. Yanlarına varılmadıkça görünmeyen çalılar gibidirler.”

“İnsanların en -kötüsü ve yaratıkların en gayretsizi Kays kabilesinin köleleridir ki burunları yere sürtüle sürtüle burunsuz olmuşlardır.”

“Hiçbir zaman bir toplumun önünü alamadılar. Kin ve gururda, hayır ve serde intikam tohumu ekdiler.”

“Bir topluluk içinde onlardan biri çıkmaz ki zulüm ve haksızlığı göğüslesin veya yerine getirilmesi gereken bir işi yapsın.”

“Atılan ve saplatılan mızraklarla atların kana boyandığını ve onlara binenlerin de gözlerinin kan çanağına döndüğünü gördüm.”

“Savaş sürerken atların ayağından kalkan tozlar sanki havada kara bir bulut veya kalın bir toz tabakası meydana getirmişti.”

“İbri-i Hind (Muâviye) Zû’l-Kela, Yahsab, Kind, Lahm ve Cüzam kabileleri' nin her birini davet etti.”

“Ben de Hemadanlıları yardıma çağırdım. Derilerimi dert edinir, bana bir belâ ulaştığında siper ve kalkan olurlar.”

“Onları davet ettim. Bunun üzerine davetime icâbet ettiler. Hepsi de cesur, atılgan ve kahramandırlar.”

DUÂ

Allah Teâlâ buyurdu ki;

“Ey kulum benden ne dilersen, çekinmeden ve korkmadan iste. Çünkü bütün âlemlerin rabbiyim. İzzet ve Celâl sahibi olan benden, isteyemezsen veya tereddüde düşüp isteğini açıklamazsan, acaba benim dışımda sığınılacak başka bir yer ve kapı var mıdır?”

“Ey Allah’ım yüzümü dergâhına sürüp kapına geldim. Gideceğim tek yer ancak senin ulu dergâhındır. Sana sığınan bir kula merhamet et.”

“Ey Kadir-i Zü’l-Celâl olan Allah’ım tek dayanağım ancak sensin, yüksek mertebede olanların Mevlâsı ve sığınağısın. Hakiki Mâbud olduğunu bilip senin kapına itimad edenler, mutlu kimselerdir.”

“Verdiğin her nimete şükür ve hamd olsun. İnsandan her türlü eziyet ve sıkıntıyı def eden yine sensin.”

“Ey Allah’ım, sen kalpleri bilensin, Esma-i Hüsnadan biri olan “Hakk” ile mevsufsun. Hakkaniyetle hareket edersin.”

“Ey Allah’ım, dünyaya nur ü zulmet, aydınlık ve karanlık inmeden evvel de senin zâtın var idi.”

“Ey Allah’ım, sen insanı diğer varlıklarda olmayan yakınlık ve kurbiyyet ile şereflendirdin. Bütün vehimlerin üstünde bir kavuşmaya erdirdin.” “(Al-

lah'ım) İstediğini yerine getirensin. Hiç kimsenin duymağa güç yetiremediği şeyleri sen duyarsın."

"Ey kerem, cömertlik sahibi ulu Allah'ım, sana hamd ve şükür olsun. Sen istediğine verir, istediğinden alırsın."

"Pişmanlık duyarak nefsinden şikâyetçi olan ve yaptığı kusurların etkisiyle uyumayıp Allah'a yalvaran kişi, mutlu ve bahtiyardır."

"Görünürdeki hastalık ve mânevi eksikliklerinden hiç biri, insanı, Mevlâ ile olan gizli gönül muamelelerinden alıkoymamalıdır."

"Gece karanlığında yalnız kalıp Allah'a yalvaranın duâsını kabul eden ve isteklerine cevap veren Cenâb-ı Hakk, kulun, "Yâ Rabbi" demesine karşılık "Lebbeyk" cevabını verir."

"İşlediğim günahları düşündüğümde onların haddinden fazla olduklarını görürüm. Fakat Cenâb-ı Hakk'ın rahmet ve mağfireti benim günahlarımdan daha fazladır."

"İşlediğim iyi işler dolayısıyla ben Cenâb-ı Hakk'ın mağfiretini talep etmiyorum. Benim ümidim ancak O'nun rahmet ve mağfiretidir. Rahmet edenlerin en merhametlisi olan Allah, beni boş çevirmeyecektir."

"Eğer gufran ve rahmet zuhur ederse bu, Cenâb-ı Hakk'ın bir lutfudur. Bunun zıddı meydana gelirse suç ve hata benimdir."

“Benim mâbudum, koruyucum, Rabbim ve melikim Hak Teâlâ’dır. Onun kulu olduğumu ikrar edip ondan korktuğumu ifade ederim.”

“Ey Allah’ım, lutuf ve minnet sahibisin. Ben ise kusur ve hataya malikim. Beni affına mazhar kıl.”

“Ey Allah’ım, lutûf ve ihsanda bulunacağını ümit etmekteyim. Benim bu iki ümidimi gerçekleştir.”

“Ey Allah’ım, beni azabına duçâr etme. Meydana gelecek isyan ve hatalardan uzak tutarak kendine yakın kıl.”

“Benim ricadan başka bir çârem yoktur. Senin affına güveniyor ve senin hakkında hüsn-i zann besliyorum.”

“Birçok hata ve ayak sürçmelerime pişmân oldum. Bundan dolayı parmaklarımı ısırdım, dişlerimi kopardım.”

“Ey Allah’ım, insanlar benim hakkımda hayır ve iyilik düşünüyorlar. Eğer beni affetmezsen insanların kötüsü olurum.”

“Benim önümde uzun bir hapis vardır (ölüm). Sanki ben şu anda mahpus olup kalmışım.”

“Cihânın güzelliği ile ben divâne olmuşum. Uzun ömrümü bazı emeller ve temennilerle tükettim.”

“Eğer dünyada züht ve takvâyı gerçekleştirip ve onların peşinde koşmam söz konusu olsaydı, sırtımı onlara dayar ve kalkan yapardım.”

"Yâ İlâhi! Duâ edenin duâsını kabul etmek ve ihtiyaçları gidermek ancak sana mahsus bir şeydir. Tehlikeleri önlemek ve kişiyi zarara uğratmamak da ancak sâna mahsustur. Bunları sen yapabilirsin."

"Yâ Rabbi! Benim kalbimi ve ayaklarımı yolunda sâbit kıl. Senin feyzin ve noksanlardan tenzih kılışın bana kâfidir. Başkasına ihtiyacım yoktur."

"Yâ Rabbi! Günâhlarımın çokluğu kalbimi hasta ve perişan etti. Bu zayıf vücûdum feryat ve figan ederek inlemektedir."

"Benim derd ve hastalıklarım gizlidir, tedavilerini ancak sen yapabilirsin. Ey hastalıklara şifâ veren Allah'ım, senin dostluğun gibi başka bir dostluk var mıdır?"

"Ey Allah'ım, eğer beni azaba duçâr edersen, kusurlar benimdir. Eğer affedip mağfiretine mazhar edersen sonsuz kerem ve lutuf sahibisin. Buna lâyık olan Zâtındır."

"Allah'tan başka kimseye tapmayan ve ibadet etmeyen mü'minin yolunu aç. Çünkü o, sadece kendisiyle yetinmeyip, camilere gitmek için başkalarının da yolunu açar ve onları uyandırır."

"Ey, Allah'ım, benim yaratıcım, koruyucum ve sığınağımsın. Darlık ve ferahlık zamanlarında ancak sana yalvarır ve senden yardım-dilerim."

"Ey Allah'ım, benim kusur ve günahlarım ne denli

çok olursa olsun, senin affedici ve bağışlayıcı merhametin ondan daha çoktur.”

“Ey Allah’ım, ben ne kadar nefsimin istemiş olduğu şeyleri ona verdimse de şu anda pişmanlık bahçesinde dolaşmaktayım.”

“Ey Allah’ım, benim durumumu, ihtiyaçlarımı ve fakirliğimi görensin. Benim yapmış olduğum gizli münâcat ve isteklerimi duyansın.”

“Ey Allah’ım, benim rica ve yalvarışlarımı geri döndürme. Kalbimi, hidâyete erdikten sonra dünyaya, meyl ettirme. Senin sonsuz hâzinenin bahşişlerinden mahrum etme.”

“Ey Allah’ım, beni azabından halâs eyle! Çünkü ben sana karşı boynumu bükmüş ve zilletle huzurunda eğilmişim.”

“Ey Allah’ım, beni kendine ve muhabbetine yakın et! Kabirde yatacağım zaman bana soru soran meleklerin cevabım kolaylıkta vermeği nasib et.”

“Ey Allah’ım, eğer bin yıl bana azap etsen bile senin lutuf ve merhametinden ümidimi kesmem.”

“Ey Allah’ım, bana affediciliğini göstererek bağışlamandan tattır. Malın ve mülkün yarar sağlamadığı bir günde bana yardımcı ol.”

“Ey Allah’ım, eğer beni korumazsan; yok olup giderim. Eğer korur ve muhafaza edersen sağ kalırım.”

“Ey Allah’ım, eğer iyilik yapanlara lutf ve merha-

metini hasredersen, kötülük yapanlara kim merhamet edecektir.”

“Ey Allah’ım, eğer takva hususunda bir kusur işledimse işte buradayım. Senin affediciliğine sığınarak onun izinden yürüyorum.”

“Ey Allah’ım eğer günahlarım dağları aşacak bir noktaya eriştiyse senin bağışlaman kusur ve günahlarımdan daha yüksek ve daha çoktur.”

“Ey Allah’ım, eğer kusur işleyip dergâhına geldimse beni atfet. Senin kapma gelip öylesine beklemişim ki benim hakkımda, sabırsızlık yapıp yüz çevirmez diyorlar.”

“Ey Allah’ım, senin kereminin zikri, beni yakmaktan uzaklaştırır. Kusurlarımın anılması gözlerimden yaşlar akıtıyor.”

“Ey Allah’ım, kusurlarımı affet ve güçlüklerimi gider. Ben kusurlarımı itiraf ediyorum ve korku ile senin dergâhına sığınmışım.”

“Ey Allah’ım, beni rahmet ve mutluluğuna eriştir. Senin fazilet ve kerem kapından başka bir kapı bilmiyorum.”

“Ey Allah’ım, eğer beni uzaklaştırırsan ve bana hakaret edersen, senin dışında kendisinden bir şey ümit edebileceğim kimse var mıdır?”

“Ey Allah’ım, eğer beni zararlı çıkarır ve elimde bir şeyim kalmazsa, başka çârem var mıdır? Ne iş yapabilirim, ki?”

“Ey Allah’ım; sözünü tutarak gece yarılarından sonra kalkıp ibadet edenler, sana duâ ederek yalvarıyorlar. Diğer müminler ise derin uykuda mışıl mışıl uyuyorlar.”

“Herkes senden yardım dilemektedir. Senin büyük merhametine ve senin cennetine girmeği ümit ederek hareket etmektedirler.”

“Ey Allah’ım, selâmet ve huzur içinde olma ümidi beni emin kılmaktadır. Kusur ve kabâhatlarımın cürmü ise beni ayıplı kılmaya sebep olmaktadır.”

“Ey Allah’ım, benim yaralı gönlüm sana yönelerek senin rızanı ister. Benim kalbimi saf ve temiz eyle.”

“Eyyub peygamberin başına belâ ve musibetler geldiğinde, yapmış olduğu duâyı ben de senden isterim.”

“Ey Allah’ım, eğer bana bir kaza eriştiyse cemilin ve güzelliğin ile beni sevindir.”

“Ey Allah’ım, eğer beni affedersen, kendimi kurtaracağım. Aksi takdirde günahlarım beni helâk eder, âhirette zararlı çıkarım.”

“Ey azamet ve ululuk sahibi Allah’ım, Haşim soyundan gelen Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin ve onun ehl-i beyti ile İyilerin hürmetine beni affet.”

“Ey Allah’ım, beni Hazret-i Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin dini üzere ömrümün sonuna kadar sabit kıl. Böylece senin emirlerini tutan, kötü-

lüklerden sakınan ve boynu bükük bir insan olayım.”

“Ey Allah’ım! Senin sevgili Peygamberin herkese yardım ettiği ve şefaatçi olduğu günde beni mahrum bırakma.”

“Ey Allah’ım, Muvahhidler [30] sana yalvarıp dua ettikleri ve senin kapına gelen ve rukûa eğilerek niyazda bulunanlar olduğu müddetçe Rasûlullâh'a salât ve selâmın osun.”

“Ey duâları işiten, gökleri yükselten, dâima bâki kalanı bahsedişi sonsuz, yokluğa uğramışları sevindiren Allah'ım!”

“Ey gayb âlemini bilen, suç ve günahları bağışlayan, kusur ve ayıpları örten, üzüntü ve sıkıntıları keşfeden Allah’ım, öfkeye kapılmışlar, senin lutfunu umarlar.”

“Ey yüce sıfatlar sahibi! Bitkileri yeşerten, dağılmış olanları toplayan, dağılmış ve sağa sola dökülmüşleri bir araya getiren, çürümüş kemikleri dirilten Allah’ım!”

“Ey yağmurları yağdıran, bulutları deniz suyundan yapıp, yumuşak ve kumlu yerlere indiren; açları doyuran, hezimete uğramış olanlara lütfunu

---

[30] Muvahhid: Allah’ın birliğini ve Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemi rasül kabul edip tekrarlayan kimselere denir.

umumileştiren Allah'ım!"

"Ey burçları yaratan, gökleri deliksiz yapan, gündüzü geceden çıkaran, (geceyi gündüze sokan) güneşin ışıklarını parlatan, yıldızların parlaklığı bitince onun ışıklarını-saçan Allah'ım!"

"Ey sabahları yapan, talihleri zafere götüren rüzgârları bilinmeyen yönlerden estiren, zevale eren ışıkları tekrar sabahlara çıkaran, yağmurları yağdıran, bulutları yaratan Allah'ım!"

"Ey yerleri sağlamlaştıran, dağlan ona kazık gibi çakan, her şeyi bir esas üzerine kuran, yükseklikleri ve büyük dağları yaratan, başlangıcı olmayan, sanat ve kudretiyle eşyayı yaratan ve yapan Allah'ım!"

"Ey doğru yolu gösteren, istikâmeti bulduran, bütün insanları rızıklandıran, meskûn yerleri şenlendiren, gam ve kederleri gideren ve yok eden Allah'ım!"

"Ey kendisiyle her zaman sakındığım, fazl ü keremi bana sığmak olan, hükmünü yerine getiren, yaptığı hiç bir şey noksan olmayan, yücelik, hilim ve yumuşaklıkla bana muamele eden Allah'ım!"

"Ey tutsakları kurtaran, kırılmış yerleri tekrar bir araya getirip iyileştiren, fakir ve yoksulları zengin yapan, küçükleri besleyen, hasta olanları şifâya kavuşturan Allah'ım!"

"Ey beni aziz eyleyen, kötülüklerden sakındıran,

zillet ve hakaretten kurtaran, musibet ve âfetlerden koruyan Allah'ım, beni keder ve üzüntülerden muhafaza et!"

"Ey Allah'ım! Beni cin ve insanların kötülüklerinden, kıyamet günü unutulmaktan, kalbimi kasvet ve sıkıntılardan, azgın nefsin şerrinden ve lânetli şeytanın kandırmasından koru!"

"Ey geçimimizi temin eden, insanları ve hayvanları doyuran, yuvalardaki kuş yavrularına rızık gönderen, yiyecek ve giyecek veren Allah'ım! Ezelden ebede tek ve yücesin, ilim ve kudret sahibisin."

"Ey mülk sahibi, itaat ve isyan edenlerin alın yazısını çizen Allah'ım! Kul için senden başka sığınılacak, geçmişte ve şu anda kendisinden yardım istenecek yoktur. Ancak bizi kurtaracak sensin."

"Ey, kendisinden yardım dilenenlerin en hayırlısı! Bize şüphe ve şekk ile sıkıntı verme. Senin hükümlerine itirazımız yoktur, feyiz ve bereketinle bizi yararlandır. Sen Hâkimsin, her şeyi hikmetle yaratansın, yücesin"

"Ey bizleri kuşatmış olan, sıkıntı ve eziyetleri kaldıran, geniş mülkünde bize lutuf ve keremde bulunan, adaletinin feyziyle bizi neşelendiren Allah'ım, sevab ve günah senin adaletinle cereyan etmektedir."

"Ey her düşüneni gören, söylenenleri işiten, nasip ve kısmetleri paylaştıran, sayılardaki müşkülleri

gözetleyen, her şeyi adaletle ayıran ye taksim eden Allah'ım!"

"Ey her sırrı işiten, gökleri yükselten, güzel sanatları yaratan Allah'ım! Sana yakın olanlara zulüm ve hakaret eli erişmez."

"Ey bağışladıklarını tamamlayan, iyiliklerine pâyan olmayan, fazlasıyla veren, ihtiyaç sahiplerinin ihtiyacını temin eden, yüce armağanlarla insanları sevindiren Allah'ım!"

"Ey zayıfların sığınağı, tasalı ve kederlilerin yardımcısı, rahmeti bol olan Allah'ım! Yardım ve merhametini benden esirgeme. Yücesin, benim halimi bilirsin."

"Ey hakkaniyyetle hüküm veren, her yaratığa eşit davranan, ölümü herkesin kapısına gönderen Allah'ım! Ölümden hiç kimse kurtulamaz ve hiçbir doktor ona çâre bulamaz."

"Allah'ım! Sen beni görürsün, fakat ben seni göremem. Senden başka Rabbîm yoktur. Nurunla beni aydınlat, gözlerimizi örterek helâk etme, yardımını bize yollayarak kurtar."

"Ey yücelik kaynağı, İzzet ve güzellik sahibi, azap ve ceza veren, kerem ve iyilik bahşeden Allah'ım! İftihar edilensin, sitemleri ancak son giderensin."

"Yâ Rabbi! Beni cehennem ateşinden koru, onun korkuya neden olan sıkıntılarından, kötü sonuçlarından, devamlı ateş saçan sıcaklığından, irin şek-

linde beliren suyundan muhafaza et."

"Ya Rabbi! Bana Kur'ân-ı yoldaş et! Cennete girmeği nasib et, hurilerle evlenmeği, emniyyet içinde yaşamayı Ve böyle bir yaşayışa, ulaşmayı, nimetlerle dolup taşmayı ve ebedi hayata kavuşmayı nasib et."

"Ya Rabbi! Beni nimetlerle dolup taşan, beyhude sözlerin konuşulmadığı, şikâyetlerin mevcut olmadığı, üzüntü ve gamın hayale gelmediği, hastalık ve yaralanmanın olmadığı cennetine girmeyi nasib et."

"Ya Rabbi! Beni nezih ve güzel manzaraları olan, içinde meşakkat ve zahmetler bulunmayan, sakinlerinin kolaylıklarla karşılaştığı, içinde yaşayanların zevk ve safa sürdükleri cennetine girmeği nasib eyle."

"Ey Allah'ım! Beni yüksek köşklere, ışıkları parlayan güzelliklere, ardı artası kesilmeyen nurlara, izzetle yaşayanlar arasına, nesim rüzgârı esen bahçelere nâil et."

"Allah'ım! Beni yumuşak döşeklerle bezenmiş, güzel elbiselerle süslenmiş, lezzetli yemeklerle donanmış, hoşa gidici tatlı içeceklerle renklendirilmiş, içinde baldan akan nehirlerle çevrilmiş cennetine girmeği nasib eyle."[31]

---

[31] Çizili olan kısmın Arapça metni bu şekildedir.

بِسْـــمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يا سامع الدعآء و يا رافع السمآء و يا دايم البقاء و يا واسع العطآء لذي الفاقه العديم

و يا عالم الغيوب و يا ساتر العيوب و يا غافر الذنوب و يا كاشف الكروب عن المرهق الكظيم

و يا فايق الصفات و يا مخرج النبات و يا جامع الشتات و يا باعث الممات من الاعظم الرميم

و يا منزل الغياث من الدلج الحثاث علي الحزن و الدماث الي الجوع الغراث من الهذم الرزوم

و يا خالق البروج سماء بلافروج مع الليل ذي الولوج علي الضودبي البلوج يغشي سنا النجوم

و يا فالق الصباح و يا فاتح النجاح و يا مرسل الرياح بكورامع الرواح فينشان بالغيوم

و يا مرسي الرواسخ اوتادها الشوامخ في ارضها السوانج اطوادها البواذخ من صنعه القديم

و يا هادي الرشاد و يا ملهم السداد و يا رازق العباد و يا محيي البلاد و يا فارج الهموم

و يا من به اعوذ و يا من به الوذ و من حكمه نفوذ

فماعنه لي شذوذ تباركت من حكيم

و يا مطلق الا سيرويا جابر الكسير و يا مغني الفقير
و يا غاذي الصغير و يا شا في السقيم

و يا من به اعتزازي و يا من به احترازي من الذل و
المخازي و الافات و المرازي اعذني من الهموم

و من جنه انس لذكر المعاد منس و القلب عنه مقس و
من شرعي نفس و شيطانها الرجيم

و يا منزل المعاش علي الناس و المواشي و لا فراخ
في العشاش من الطعم و الرياش تقدست من حكيم

و يا مالك النواصي من طايع و عاصي فماعنك من
مناص لعبد لاخلاص لماض و لا مقيم

و يا خير مستعاض بمحض اليقين راض بما هو عليه
قاض من احكاالمواضي تحننت من حكيم

و يا من بنا محيط و عنا الاذي يميط و من ملكه بسيط
و من عدله قسيط علي البروا لايثم

و يا رايي اللحوظ و يا سامع اللفوظ و يا قاسم
الحظوظ باحسانه الحفيظ بعدل من القسيم

و يا من هو السميع و من عرشه الرفيع و من خلقه

البديع و من جاره المنيع عن الظالم الغشوم

و يامن حبافا سبغ ما قدحبا و سوغ و يا من كفي و بلغ
ما قد سفي و فرغ من منه العظيم

و يا ملجا الضعيف و يا مفزع الهيف تباركت من
لطيف رحيم بنا روف خبير بنا كريم

و يا من قضي بحق علي نفس كل خلق وفاه بكل افق
فما ينفع التوقي من الموت و الحتوم

تراني و لا اراك و لارب لي سواك فقدني الي هداك
و لا تغشني رداك بتوفيقك العصوم

و يا معدن الجلال و ذاالعزوا الجمال و ذا المجد و
الفعال و ذاالكيد و المحال تعاليت من حليم

اجرني من الحجيم و من هولها العظيم و من عيشها
الذميم و من حرها المقيم و من ماها الحميم

و اصحبني القران و اسكني الجنان و زوجني الحسان
و ناولني الامان الي جنه النعيم

الي نعمه و لهو بغير استماع لغو و لا بادكار شجو و
لا باعتذار شكو سقيم و لا كليم

الي المنظر النزيه الذي لالغوب فيه هنييا لساكنيه و

طوبي لعامريه ذوي المدخل الكريم

الي منزل تعالي بالحسن قد توالي بالنور قد تلالي
نلقي به الجلالا بالسيد الرحيم

الي الفرش الوطي الي الملبس البهي الي المطعم
الشهي الي المشرب الرو من السلسل الختيم

فيامن هو اجل مما و صفت اسيلك ان تصلي علي
محمد و ال محمد و لا تخرمنا شييامما سالناك و
زدنامن فضلك انك علي كل شي ء قدير برحتمك يا
ارحم الراحمين و صلي الله علي سيد نا محمد و اله
اجمعين

Ve´s-selamü ala men ittebeal Hüda

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ

وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

وَالْحَمْدُلِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

